www.senate.go.th

จุลนิติ

ISSN 1686-3720

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ มีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

"แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรง ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย"

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

จุลนิติ

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ มีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วารสารจุลนิติ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ มีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

ISSN 1686-3720

จัดทำโดย กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒ ๘๓๑ ๙๓๐๓-๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวน ๘๕๐ เล่ม
เมษายน ๒๕๖๔

ออกแบบและพิมพ์ที่ กลุ่มงานบรรณาธิการและเทคโนโลยีการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒ ๘๓๑ ๙๔๗๑-๒

**บทความและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสาร “จุลนิติ”
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย**

จุลนิติ

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ มีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

คณะผู้จัดทำวารสารจุลนิติ

ที่ปรึกษา	นายนัท ผาสุข	เลขาธิการวุฒิสภา
	ร้อยตำรวจเอกหญิง วิรัญญา ประสพสุข	รองเลขาธิการวุฒิสภา
กองบรรณาธิการ	นายทศพร แย้มวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
	นางพิมลพัชร์ อริยะฌานกุล	นิติกรชำนาญการพิเศษ
	นางสาวสุทธิมาตร จันทร์แดง	นิติกรชำนาญการพิเศษ
	นางสาวเพลินตา ตันรังสรรค์	นิติกรชำนาญการพิเศษ
	นายปณิธัศร์ ปทุมวัฒน์	นิติกรชำนาญการ
	นายอภิวัฒน์ สุดสาว	นิติกรชำนาญการ
	นางสาวอริยพร โพธิใส	นิติกรชำนาญการ
	นายวรชัย แสนสีระ	นิติกรชำนาญการ
	นางสาวอวิการัตน์ นิยมไทย	นิติกรชำนาญการ
	นางสาวสิริโฉม พรหมโฉม	นิติกรชำนาญการ
	นางสาวสุธีรา ชูบัณฑิต	นิติกรชำนาญการ
	นางสาวสายใจ เกษสุวรรณ	นิติกรชำนาญการ
บันทึกข้อมูล - พิสูจน์อักษร	นางสาวจุฬารัตน์ วงษ์น้อย	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
	นางสาวชนิตา อ่อนพลัด	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
	นางสาวเมธาวี มะลิรัตน์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
	นางสาวนิตยา นาคเกษม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

สถานที่ติดต่อ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๐๓ - ๔

ศิลปกรรม - พิสูจน์อักษร กลุ่มงานบรรณาธิการและเทคโนโลยีการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑ - ๒

นางสาวสิรินดา สันติปรีชาจิตต์	นักวิชาการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์
นางสาวชมพูนุช ลาภเกิด	นายช่างศิลป์ชำนาญงาน
นายศักดิ์พันธุ์ เกิดแก่น	นายช่างศิลป์ชำนาญงาน
นางสาวอนัญญา คชกฤษ	นายช่างศิลป์ชำนาญงาน
นายณัฐสิทธิ์ ไกยะฝ่าย	นายช่างศิลป์
นายทวีทรัพย์ ประดับดวงจินดา	นายช่างศิลป์
นายวรรณชาติ สมสกุล	นายช่างศิลป์
นายชรินทร์ แพนไธสง	วิทยากรชำนาญการ
นางสาวปัทมา สุดจันทร์	วิทยากรชำนาญการ
นางสาวศิริมนัส สารพัฒน์	วิทยากรปฏิบัติการ
นายธีระยุทธ นิยมทรัพย์	วิทยากร

จัดพิมพ์โดย สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒ ๘๓๑ ๙๔๗๑-๒

บรรณาธิการแถลง

นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ปัญหาการแพร่ระบาดของ **โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)** มีผลกระทบหลายภาคส่วนอย่างกว้างขวางในประเทศไทย นอกจากนี้ แม้ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสดังกล่าวจะได้คลี่คลายหรือสิ้นสุดลงแล้ว ย่อมมีผลสืบเนื่องต่อมาอีกระยะหนึ่งซึ่งภาครัฐพึงตระหนักและแก้ไขฟื้นฟูสภาพปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เช่น การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคระบาดแก่ประชาชน การฟื้นฟูและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระบบเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาสังคม การจัดการนโยบายสาธารณะ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อประโยชน์สาธารณะอย่างสูงสุด

ดังนั้น เพื่อให้ท่านผู้อ่านทราบถึงแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูสภาพปัญหาที่เหมาะสมภายหลังที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย ได้คลี่คลายหรือสิ้นสุดลงในมิติด้านต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการจึงได้พิจารณาเห็นสมควรขอความอนุเคราะห์ความเห็นทางวิชาการตลอดจนทรรศนะและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในประเด็นหัวข้อเรื่อง **“แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย”** จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวที่หลากหลาย ได้แก่ **ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทรรศน์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา** หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย **รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา** รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวิดา กมลเวชช** คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนบทความทางวิชาการในประเด็นเรื่องอื่น ๆ นั้น ขอเสนอ บทความทางวิชาการ เรื่อง **“การเพิกถอนสิทธิบัตรกรณีไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามกฎหมาย” โดย นายธีระศักดิ์ สีนา** ผู้อำนวยการกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รักษาการในตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และสำหรับเนื้อหาในส่วนอื่นยังคงเข้มข้นด้วยข้อมูลทางวิชาการด้านกฎหมายที่จักเป็นประโยชน์ต่องานในด้านนิติบัญญัติและในวงการวิชาการด้านกฎหมายอีกมากมาย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ได้กรุณาติดตามผลงานของวารสาร “จุลนิติ” ด้วยดีเสมอมา ซึ่งเราพร้อมที่จะทำหน้าที่คัดสรรบทความและสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการด้านกฎหมายที่เป็นประโยชน์เพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่านทุกท่านต่อไป

กองบรรณาธิการ
มีนาคม ๒๕๖๔

พระราชดำรัส

“...ทุกคนย่อมปรารถนาให้บ้านเมืองเป็นปรกติมั่นคง และประชาราษฎรส่วนใหญ่มีฐานะความเป็นอยู่ดี สมอัตภาพ. ความปรารถนานี้มิใช่จะเกิดมีขึ้นได้เอง แต่หากทุกคนทุกฝ่าย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติบริหารงานแผ่นดิน จะต้องช่วยกันสร้างเสริมขึ้น ด้วยการเร่งรัดปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้สนับสนุนส่งเสริมกันโดยพร้อมเพรียง ให้สัมฤทธิ์ผลที่จริงตรงตามเป้าหมาย. และเมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง กระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน ก็ควรจะร่วมกันคิดอ่านแก้ไขให้คลี่คลายไปโดยไม่ชักช้า ด้วยความรู้สามารถ ความรับผิดชอบ และความสามัคคีปรองดอง. ยิ่งขณะนี้ สถานการณ์ของโลก และรอบ ๆ บ้านเมืองเรากำลังเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปรอย่างรวดเร็ว ทุกคนจะต้องคุมสติมิให้หวั่นไหวไปกับเหตุวิกฤต ทำจิตใจและความคิดให้หนักแน่นแน่วแน่ และเที่ยงตรงเสมอกัน ที่จะยึดมั่นในเหตุผลความสุจริตถูกต้อง และประโยชน์สุขส่วนรวมให้มากเป็นพิเศษ...”

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่พุทธศักราช ๒๕๓๔
วันจันทร์ ที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๓

สารบัญ

บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ

- บทนำบทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ
  เรื่อง **“แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสม สำหรับประเทศไทย”** ๑
- **ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ๓
- **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา** หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ โรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ๖
- **รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา** ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาคบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๒
- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวิดา กมลเวชช** คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๗

สรุปมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับวงงานด้านนิติบัญญัติ

- สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕, วันที่ ๑๙, วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔, วันที่ ๒, วันที่ ๙ และวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ..... ๒๕

บทความทางวิชาการ

- การเพิกถอนสิทธิบัตรกรณีไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามกฎหมาย
  โดย นายธีระศักดิ์ สีนา ผู้อำนวยการกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รักษาการในตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ๔๕

สรุปการสัมมนาทางวิชาการ

- พนันออนไลน์ ภัยร้ายใกล้ตัว ๕๗

สารบัญ

ร่างกฎหมายที่น่าสนใจ

- ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๖๗

แนะนำกฎหมายใหม่และกฎหมายที่น่าสนใจ

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ..... ๙๓
- ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๓ ..... ๙๖

สรุปคำพิพากษาของศาล และผลการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่น่าสนใจ

- **คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๓**
  วันที่ ๒๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓
  เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนางสาวปารีณา ไกรคุปต์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนางสาวศรีนวล บุญลือ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ ๙๙
- **คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๖๓**
  วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓
  เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และ มาตรา ๒๒๗/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ ๑๐๓

มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติ : Legal Reflection

- แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ๑๐๗

สารบัญ

การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM

- สิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ๑๑๓

สารพันปัญหากฎหมาย

- กฎหมายว่าด้วยอาหาร : มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค ๑๑๙

เกร็ดกฎหมายน่ารู้

- สรุปสาระสำคัญของการนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ตามกฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔ ..... ๑๒๗

หน้าต่างโลก : The Knowledge Windows

- หลักสากลจากข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ ตอนที่ ๑ ..... ๑๓๕

แนะนำเว็บไซต์

- องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) http://www.anticorruption.in.th , สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) https://www.tosh.or.th , Application หมอชนะ/MorChana , Application THAI STAT ๑๔๑

แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรง ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

ประเทศไทยได้เผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของ **โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** (COVID-19) ซึ่งมีผลกระทบหลายภาคส่วนอย่างกว้างขวาง เช่น ระบบการบริการสาธารณสุข ระบบเศรษฐกิจ สภาพคล่องทางการเงินของภาคธุรกิจและภาคประชาชน ตลอดจนสภาพปัญหาอื่น ๆ อีกหลายประการ นอกจากนี้ แม้ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสดังกล่าวจะได้คลี่คลายหรือสิ้นสุดลงแล้ว ย่อมมีผลสืบเนื่องต่อมาอีกระยะหนึ่งซึ่งภาครัฐพึงตระหนักและแก้ไขฟื้นฟูสภาพปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เช่น การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคระบาดแก่ประชาชน การฟื้นฟูและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระบบเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาสังคม การจัดการนโยบายสาธารณะ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อประโยชน์สาธารณะอย่างสูงสุด

เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูสภาพปัญหาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยภายหลังที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้คลี่คลายหรือสิ้นสุดลงในมิติด้านต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการจึงได้พิจารณาเห็นสมควรขอความอนุเคราะห์ความเห็นทางวิชาการตลอดจนทรรศนะและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในประเด็นหัวข้อเรื่อง **“แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย”** จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ **ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทรรศน์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา** หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย **รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา** รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวิดา กมลเวชช** คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทางกองบรรณาธิการได้กำหนดประเด็นการขอความเห็นทางวิชาการ ว่า **“การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยควรมีแนวทางอย่างไร” ในมิติด้านการวิจัยหรือการสร้างนวัตกรรม ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านกฎหมายและด้านรัฐศาสตร์ และการบริหารนโยบายสาธารณะตามลำดับ** เพื่อจะได้รับทราบความเห็นทางวิชาการอย่างกว้างขวางจากมุมมองและความเชี่ยวชาญของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน

โดยท่านผู้อ่านสามารถศึกษาและติดตามรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวได้จากความเห็นทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๔ ท่าน ได้ในวารสาร **“จุลนิติ”** ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ฉบับนี้ ๑

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม[๑]

แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

จุลนิติ : การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย “ในมิติด้านการวิจัยหรือการสร้างนวัตกรรม” ควรมีแนวทางอย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนกฯ : การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-19) เป็นวิกฤติการณ์ระดับโลก ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน เกิดเป็นรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการเว้นระยะห่างทางกายภาพ การสวมหน้ากากอนามัย และการหลีกเลี่ยงการสัมผัสระหว่างกัน เพื่อป้องกันการระบาดของโรคในวงกว้างอันจะนำไปสู่ภาระที่สูงขึ้นของระบบสาธารณสุข ซึ่งหากเกินจุดวิกฤติที่ระบบสาธารณสุขของประเทศสามารถรองรับได้ จะส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตของผู้ป่วยจำนวนมาก ดังนั้นในช่วงที่เกิดการระบาดรุนแรง รัฐบาลในหลายประเทศจำเป็นต้องใช้มาตรการที่เข้มงวดกับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการปิดเมืองและสถานที่สาธารณะ รวมทั้งการห้ามเดินทาง ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมหยุดชะงัก ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการที่ไม่สามารถดำเนินการได้พร้อม ๆ ไปกับรายได้และกำลังซื้อที่ลดลงอย่างมาก ลุกลามเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจทั่วโลก นับเป็นวิกฤติการณ์ทั้งทางด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผล

[๑] วิทยาศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต University of Georgia ประเทศสหรัฐอเมริกา, Ph.D. (Political Science) Columbia University ประเทศสหรัฐอเมริกา.

อย่างรุนแรงต่อประชาคมโลก ประเทศไทยเราเอง ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ต่างจากประเทศอื่น ๆ มีการรับมือกับวิกฤติการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ด้วยความสามารถของระบบสาธารณสุข รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์และอาสาสมัครสาธารณสุข ประกอบกับความร่วมแรงร่วมใจของประชาชนทุกคน จนทำให้ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากนานาชาติให้เป็นหนึ่งในประเทศที่รับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 ได้ดีที่สุด ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถฝ่าวิกฤติโควิด-19 ได้จนได้รับการชื่นชมในระดับนานาชาติ คือ นวัตกรรมทางด้านสาธารณสุขและการแพทย์ ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาโดยคนไทยเองเพื่อตอบสนองต่อภาวะวิกฤติโควิด-19 ตั้งแต่การระบาดในระลอกแรก เนื่องจากเกิดการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ หรืออุปกรณ์ป้องกันตัวส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment หรือ PPE) ตลอดจนเครื่องช่วยหายใจและห้องความดันลบ ซึ่งไม่สามารถจัดซื้อหรือจัดหาได้ในช่วงของการระบาด อย่างไรก็ตาม ดังคำกล่าวที่ว่า “ในทุกวิกฤติย่อมมีโอกาส” วิกฤติโควิด-19 นับเป็นโอกาสที่ทำให้ทุกภาคส่วนในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน รวมทั้งมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ได้ร่วมมือกัน เพื่อนำงานวิจัยที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรมอุปกรณ์ทางการแพทย์ของไทยที่ใช้ได้จริงภายใต้ภาวะวิกฤติ ถือเป็นการพึ่งตนเองของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ไม่สามารถพึ่งต่างประเทศได้ ตัวอย่างเช่น ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกแรก เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ในขณะที่ทั่วโลกเกิดการขาดแคลนชุด PPE มีการประชุมหารือความร่วมมือระหว่างกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สหพันธ์อุตสาหกรรมสิ่งทอแห่งประเทศไทย และผู้ประกอบการภาคเอกชนหลายราย และหลังจากการประชุมครั้งแรกเพียง ๔๓ วัน ภาคีความร่วมมือดังกล่าวได้สร้างนวัตกรรมชุด PPE รุ่น “เราสู้” ซึ่งเป็นชุดเสื้อคลุมแขนยาวกันน้ำชนิดใช้ซ้ำได้ (Reusable Isolation Gown) ที่มีมาตรฐานความปลอดภัยทางการแพทย์ในระดับสากล เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรทางการแพทย์ในประเทศไทยสำหรับสวมใส่ขณะปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยมีความพิเศษที่สามารถซักและใช้ซ้ำได้มากกว่า ๒๐ ครั้ง แตกต่างจากชุด PPE ที่นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งเป็นแบบใช้แล้วทิ้ง และเมื่อคำนวณต้นทุนในการผลิตแล้ว นวัตกรรมชุด PPE ดังกล่าวมีต้นทุนต่อการใช้ต่อครั้งถูกกว่าการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมดังกล่าวมีศักยภาพในการส่งออกได้ นอกจากนั้น ยังมีตัวอย่างของความร่วมมือ

การวิจัยและพัฒนาของคณะนักวิจัยที่ประกอบด้วยแพทย์จากโรงพยาบาล ร่วมกับอาจารย์จากคณะเทคนิคการแพทย์ รวมทั้งวิศวกรจากบริษัทเอกชน และสมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย (Thai Subcon) โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จนได้นวัตกรรมหน้ากากชนิดกรองอากาศ (Powered Air Purifying Respirator หรือ PAPRs) สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ที่ผลิตโดยคนไทย มีต้นทุนในหลักพันบาท ซึ่งถูกกว่าหน้ากากที่นำเข้าและผลิตในต่างประเทศที่มีราคาในหลักหมื่นบาท โดยมีคุณภาพทัดเทียมกัน แสดงให้เห็นถึงความสามารถของคนไทยที่โดดเด่นไม่แพ้ชาติใดในโลก

กรณีศึกษาที่ยกมาข้างต้น เป็นหลักฐานชัดเจนว่าประเทศไทยและคนไทยมีความสามารถในการวิจัยและพัฒนา เราทำได้ดี รวมทั้งการสร้างสรรค์นวัตกรรม เราก็ทำได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น การฟื้นฟูประเทศภายหลังวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในมิติด้านการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรม จึงควรอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันวิจัยและมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งสร้างคนและองค์ความรู้ไปสู่ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมที่ใช้คนและองค์ความรู้ไปพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิตสินค้าและการให้บริการด้านต่าง ๆ เพื่อการบริโภคทั้งภายในประเทศและการส่งออกต่างประเทศ รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในด้านต่าง ๆ เป็นการต่อยอดจากศักยภาพที่ประเทศไทยมีอยู่ ใช้จุดแข็งของประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักของประชาคมโลก ทั้งในด้านความสวยงามทางธรรมชาติและความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม รวมไปถึงการได้รับการยอมรับในระดับโลกเรื่องระบบสาธารณสุขและการบริการที่ยอดเยี่ยม การต่อยอดจากจุดแข็งดังกล่าวด้วยการร่วมแรงร่วมใจจากทุกภาคส่วน จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ที่นอกจากจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศและลดการพึ่งพานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีจากต่างประเทศแล้ว ยังเป็นการสร้างความสามารถของประเทศไทยในการส่งออกสินค้านวัตกรรมไปสู่ต่างประเทศและรองรับชาวต่างชาติที่จะมาท่องเที่ยวหรือใช้บริการด้านสาธารณสุขที่มีมูลค่าสูงในประเทศไทยต่อไป

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา[๑]

หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

เมื่อวันจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่
คณะแพทยศาสตร์ อาคาร อปร. ชั้น ๙

จุลนิติ : การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย “ในมิติด้านการแพทย์และสาธารณสุข” ควรมีแนวทางอย่างไร

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา : ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด ๑๙ (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) ของประเทศไทยยังอยู่ในช่วงของการแพร่ระบาดระลอกใหม่ ซึ่งวิธีหยุดยั้งการแพร่ระบาด คือ หยุดการแพร่เชื้อของผู้ติดเชื้อ โดยประเทศไทยเริ่มตรวจพบการติดเชื้อโควิด ๑๙ ครั้งแรกตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า ผู้ปล่อยเชื้อส่วนมากจะไม่รู้ตัวว่าตนเองติดเชื้อเนื่องจากไม่แสดงอาการ ทำให้แพร่เชื้อออกไปเรื่อย ๆ ดังนั้น จึงต้องเน้นการตรวจคัดกรองเชิงรุกจริง ๆ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเทศไทยไม่ได้มีการตรวจคัดกรองเชิงรุกเลย มีเพียงการตรวจแบบ contact testing คือ เมื่อมีการติดเชื้อก็หากลุ่มผู้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อ และติดตามกลุ่มเสี่ยงเพื่อตรวจหาเชื้อไปเรื่อย ๆ ซึ่งประสบผลสำเร็จในปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นกรณีการติดเชื้อจากสถานที่ที่ชัดเจน เช่น สนามมวย ผับ แต่สถานการณ์ปัจจุบันจะแตกต่างไปจาก

---

[๑] สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, แพทยศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วุฒิบัตรผู้เชี่ยวชาญสาขาประสาทวิทยา แพทยสภา FELLOW OF NEUROLOGY SCHOOL OF MEDICINE & NEUROIMMUNOLOGY, JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, U.S.A.

ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ การแพร่ระบาดระลอกใหม่เริ่มมาจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยตั้งแต่ประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาได้มีรายงานว่า มีการระบาดของโรคโควิด ๑๙ ตั้งแต่รัฐยะไข่ นครย่างกุ้ง จนมาถึงบริเวณด่านแม่สอด จังหวัดตาก ในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งประเทศไทยพลาดโอกาสในการป้องกันตั้งแต่ในช่วงนั้น และพลาดโอกาศที่จะใช้มาตรการเข้มงวดการตรวจคัดกรองแรงงานต่างด้าวแบบเชิงรุกที่แท้จริงที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยและเข้ามารวมกลุ่มกับแรงงานที่มีอยู่แล้ว ทำให้เกิดการระบาดระลอกใหม่ขึ้นที่จังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นจังหวัดที่มีแรงงานชาวเมียนมาเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการระบาดของโรคโควิด ๑๙ ในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอยู่จำนวนมาก คือ สถานที่พักอาศัยมีความแออัด สภาพแวดล้อมภายในโรงงาน โรงอาหาร และยานพาหนะในการรับส่งคนงานยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มียอดผู้ติดเชื้อเกือบ ๕๐% ดังนั้น การจัดการที่จำเป็นต้องดำเนินการ คือ ต้องแยกที่พักอาศัย จัดการยานพาหนะที่นำแรงงานเข้ามาที่โรงงาน ซึ่งนั่งกันมาอย่างแออัด โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีแต่คำว่า “ทำไม่ได้” เพราะสภาพแวดล้อมในการพักอาศัยของคนงานที่อาศัยอยู่ด้วยกันจำนวนมาก ซึ่งโรงงานไม่สามารถจัดหาที่พักให้กับคนงานให้เป็นไปตามมาตรฐานในการรักษาระยะห่างทางสังคม ทั้งที่รู้ว่าโรคโควิด ๑๙ จะเกิดการระบาดระลอกใหม่ และรู้ว่าถ้ามีคนติดเชื้อในกลุ่มคนที่แออัดจะเกิดอะไรขึ้น ทำให้ประเทศไทยพลาดโอกาสในการป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าวมาแล้ว

ในส่วนของการควบคุมการระบาดของโรคโควิด ๑๙ นั้น ควรใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ **โดยประเทศไทยควรใช้กระบวนการตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อที่มีความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อตรวจแล้วต้องมีความไว ๑๐๐% เพื่อให้สามารถแยกตัวผู้ติดเชื้อออกมาได้อย่างรวดเร็ว และแยกผู้ติดเชื้อไปอยู่ในสถานที่กักตัว เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไปยังบุคคลอื่น** โดยในส่วนของการใช้เทคโนโลยีในการหาผู้ติดเชื้อในเชิงรุกนั้น ปัจจุบันมีการตรวจหาเศษชิ้นส่วนโปรตีนของไวรัสจากการแยงจมูก ที่เรียกว่า Antigen ซึ่งใช้ไม่ได้ หรือการบ้วนน้ำลายและแยงจมูกเพื่อเก็บสิ่งคัดหลั่งมาตรวจ เพื่อหาท่อนรหัสพันธุกรรม เรียกว่า RT-PCR ซึ่งองค์การอนามัยโลก

หรือประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย มีข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกันว่าไม่สามารถคัดกรองผู้ติดเชื้อได้อย่างแม่นยำและเหมาะสม แต่ประเทศไทยก็ยังคงใช้วิธีการตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อด้วยวิธีการแยงจมูก ซึ่งการแยงจมูกเพื่อตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อโควิด ๑๙ นั้น พบว่าการแยงจมูกเพียงครั้งเดียวอาจจะยังไม่ได้ข้อสรุป กล่าวคือ ถ้าไม่พบในครั้งแรกต้องแยงจมูก ๓ ครั้ง ภายใน ๑๐ - ๑๔ วัน ดังนั้น การแยงจมูกจึงเป็นการตรวจที่มีกระบวนการที่ทำยาก และไม่สามารถยืนยันผลได้ภายในครั้งเดียว รวมถึงราคาค่อนข้างแพง คือ ประมาณ ๒,๒๐๐ บาท ต่อการตรวจ ๑ ครั้ง ดังนั้น หากใช้วิธีการตรวจแบบนี้ในเชิงรุกกับผู้ใช้แรงงานประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ คน จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และการตรวจไม่พบการติดเชื้อในครั้งแรกก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ติดเชื้อ ๑๐๐% ซึ่งจะต้องมีการตรวจซ้ำตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

ดังนั้น การตรวจหาผู้ติดเชื้อในเชิงรุกที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทางศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ได้เคยเสนอไปยังรัฐบาลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๓ โดยใช้วิธีการตรวจเลือด กล่าวคือ เมื่อคนติดเชื้อ ร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับเชื้อ ซึ่งกรณีของไวรัสโควิด ๑๙ ร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันประมาณ ๔ วันหลังจากติดเชื้อ ซึ่งศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ได้ใช้การตรวจเลือดมาตรฐาน ซึ่งสามารถบอกภูมิคุ้มกันได้ ๓ ระดับ โดยใช้เวลาเพียง ๓ ชั่วโมงก็จะทราบผล แต่อาจจะไม่ทันใจ โดยวิธีดังกล่าวถือว่าเป็นการตรวจที่ทราบผลเร็วและมีความจำเพาะ ๑๐๐% คือ หากไปติดเชื้อไวรัสตัวอื่นจะให้ผลเป็นลบทั้งหมด และถ้าเลือดเป็นบวกแสดงว่ามีการติดเชื้อเกิดขึ้น ต้องทำการตรวจต่อว่ามีการปล่อยเชื้อได้หรือไม่ นอกจากนี้ การตรวจเชื้อไวรัสโคโรน่า ๒๐๑๙ สายพันธุ์แอฟริกา บราซิล และอื่น ๆ ที่ทยอยออกเรื่อย ๆ ด้วยวิธี RT-PCR พบว่า ไม่สามารถตรวจหาเชื้อได้ทั้งหมด กล่าวคือ หากใช้วิธีดังกล่าวกับชุดตรวจแบบหนึ่งจะตรวจเจอ แต่อีกแบบหนึ่งกลับตรวจไม่เจอ แต่หากตรวจด้วยวิธีตรวจเลือดจะยังคงให้ผลเป็นบวก ๑๐๐% โดยผลการตรวจ ๑๑ คน ใน ๑๕ คน ของคนไทยที่กลับจากซูดานในเดือนตุลาคม ๒๕๖๓ สามารถให้ผลเป็นบวกได้ตั้งแต่การตรวจวันแรก และเมื่อเจาะเลือดคนที่เหลือภายใน ๑๔ วันก็ตรวจเจอทั้งหมด โดยการตรวจหาเชื้อด้วยการแยงจมูกด้วยวิธี RT-PCR พบ ๕ รายในวันแรก, ๖ รายในวันที่ ๓, ๓ รายในวันที่ ๕ และ ๑ รายในวันที่ ๙ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตและเป็นข้อระวังว่า ถ้าเป็นสายพันธุ์ผิดเพี้ยน การตรวจเลือดแทนที่จะได้ผล ๑๐๐% ในวันแรกจะยิ่งมีข้อจำกัด แต่โดยรวมการใช้วิธีตรวจเลือดมีกระบวนการที่ถูกกว่าและง่ายกว่าวิธีการแยงจมูก แต่ทั้งนี้ การตรวจโดยเจาะเลือดต้องใช้เวลา ๓ ชั่วโมง หากจะส่งการตรวจหาเชื้อโควิด ๑๙ มาจากพื้นที่ชายแดน และจากภูมิภาคต่าง ๆ มายังส่วนกลางก็อาจจะใช้เวลาบ้าง โดยในเบื้องต้นได้มีการเสนอข้อมูลชุดนี้ให้ทางรัฐบาลพิจารณาแล้วประมาณ ๖ ครั้ง แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติเป็นการตรวจเชิงรุก

ในส่วนของชุดตรวจปลายนิ้ว ปัจจุบันมีหลายยี่ห้อที่ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์รับรองและอนุมัติ แต่ยังไม่ตอบโจทย์ในสถานการณ์ปัจจุบันเลย กล่าวคือ การคัดกรองต้องไม่หลุดและต้องไว ๑๐๐% โดยในส่วนของชุดตรวจปลายนิ้วของบริษัท ใบยา ไฟโตฟาร์ม จำกัด (ใช้เวลา ๒ นาที) และชุดตรวจมาตรฐานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ดังที่กล่าวข้างต้น (เวลา ๓ ชั่วโมง) ใช้ตัวจับภูมิคุ้มกันในเลือดที่แสดงสภาวะการติดเชื้อตัวเดียวกัน

คือ RBD ซึ่งจะไม่เหมือนกับชุดตรวจอื่น กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะใช้วิธีการตรวจเลือดในการหาหลักฐานของการติดเชื้อ แต่หากใช้น้ำยาในการตรวจไม่เหมือนกัน ก็จะแสดงผลไม่เหมือนกัน จึงไม่อาจจะสรุปว่าการเจาะปลายนิ้วในการหาเชื้อโควิด ๑๙ ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งเนื่องจากผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและการอนุมัติไม่ใช่บุคคลที่ทำงานด้านการวิจัยเกี่ยวกับโรคระบาด ไม่ทราบกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงอาจให้ความสำคัญกับการพิจารณารายงานการวิจัยของต่างประเทศเป็นหลัก โดยไม่มีความชัดเจนในการตีความหมาย โดยปัจจุบันบริษัท ใบยา ไฟโตฟาร์ม จำกัด ใช้ชุดตรวจเจาะปลายนิ้วในการตรวจหาเชื้อโควิด ๑๙ และกำลังพัฒนาไปสู่การผลิตวัคซีน ซึ่งปัจจุบันได้ผ่านการทดสอบในหนูและลิงแล้ว และในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ ก็จะนำมาทดสอบในมนุษย์ครั้งที่ ๑ โดยถ้าทำสำเร็จประเทศไทยจะมีวัคซีนใช้ในราคาถูก เพราะวัคซีนดังกล่าวนี้ทำมาจากใบยาพืช คือ สร้างทำโปรตีนวัคซีนโดยใช้ใบยาพืชนั่นเอง และผลิตเป็นจำนวนมหาศาลได้

การป้องกันและควบคุมโรคระบาด โดยต้องคัดกรองผู้ติดเชื้อให้ได้เร็วที่สุดและกักตัวแยกตัวออกไป และต้องคัดกรองได้ทั้งในระดับมวลชน ได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมือง โรงงาน โรงเรียน และระดับบุคคล เพราะฉะนั้น การตรวจคัดกรองจึงต้องง่าย สามารถเข้าถึงได้ทุกคน ไม่ว่าจะรวยหรือยากดีมีจน ต้องสามารถตรวจได้หมด และใช้เวลาเพียง ๒ นาที ถ้าเราสามารถทำได้ ถูก เร็ว ดี ก็จะตอบโจทย์เรื่องเศรษฐกิจได้ กล่าวคือ เศรษฐกิจจะฟื้นตัวได้ต้องมาพร้อมกับความปลอดภัยของคนไทยในประเทศ ซึ่งการกำหนดสีให้แต่ละจังหวัดอาจจะยังไม่ตอบโจทย์ เนื่องจากในแต่ละจังหวัดจะมีคนที่ติดเชื้อแต่ไม่แสดงอาการปะปนอยู่ เมื่อไปทำงาน พบปะผู้คน หรือไปทำกิจกรรมที่มีคนจำนวนมาก ก็จะแพร่เชื้อไปเรื่อย ๆ โดยเคยมีการคำนวณว่าใน ๑ เดือน ผู้ติดเชื้อ ๑ คน สามารถแพร่เชื้อไปยังผู้อื่นได้ถึง ๑,๗๐๐ คน

มาตรการในการฟื้นฟูประเทศไทยจากสถานการณ์การระบาดด้วยวิธีการตรวจเชิงรุกให้ได้ ๑๐๐% ต้องใช้กระบวนการตรวจที่ถูก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ในส่วนของใบยาไฟโตฟาร์ม ซึ่งเป็นการตรวจเชื้อเลือดจากปลายนิ้ว และในส่วนโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เป็นการตรวจยืนยันด้วยวิธีการเจาะเลือด และใช้ตรวจคัดกรองเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในทำเนียบรัฐบาล โดยตรวจจำนวน ๓๘๐ คน ปรากฏว่าพบมีเลือดบวกจากการเจาะปลายนิ้ว จำนวน ๙ คน จึงได้แยกตัวเจ้าหน้าที่ที่ผลตรวจเป็นบวกมาตรวจซ้ำที่ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ปรากฏว่าเป็นผลบวกปลอม คือ ไม่ติดเชื้อโควิด ๑๙ ทั้งนี้ ผลบวกปลอมจะเป็นเท่ากับ ๒.๖% แต่ถ้าตรวจด้วยวิธีการแยงจมูก จะมีค่าใช้จ่ายต่อรายประมาณ ๒,๒๐๐ บาท และการตรวจด้วยวิธีการแยงจมูกเพียงครั้งเดียวอาจจะไม่สามารถทราบผลได้อย่างแน่นอน แต่จะต้องมีการแยงจมูกซ้ำ ๒ - ๓ ครั้ง ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการตรวจโดยชุดตรวจเลือดปลายนิ้วก่อนและยืนยันต่อด้วยของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จะมีราคาที่ประหยัดกว่าและสามารถรู้ผลการตรวจได้อย่างรวดเร็ว ชุดตรวจเลือดดังกล่าวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ควรนำมาใช้การตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อโควิด ๑๙ ในทำเนียบรัฐบาลนั้น ถ้าตรวจแยงจมูก ๓๕๐ คน จะเท่ากับ ๗๗๐,๐๐๐ บาท แต่ตรวจปลายนิ้วเท่ากับ ๗๐,๐๐๐ บาท และตรวจซ้ำ ๙ คนด้วยของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเท่ากับ ๙,๐๐๐ บาท

หากสามารถตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อได้อย่างรวดเร็ว จะทำให้แยกตัวผู้ป่วยเพื่อทำการรักษาได้อย่างรวดเร็ว และสามารถป้องกันการแพร่เชื้อไปยังผู้อื่น และสามารถบริหารจัดการในเรื่องจำนวนเตียงในการรองรับผู้ป่วยของโรงพยาบาลได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ในระหว่างการรอวัคซีนป้องกันโควิด ๑๙ เพื่อนำมาฉีดให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงต่อไป

สำหรับในส่วนของวัคซีน ไม่ว่าจะเป็นของไฟเซอร์ หรือโมเดอร์นา หรือแม้แต่ยี่ห้ออื่น ๆ ก็ตาม จากผลการทดสอบยังไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อได้ ๑๐๐ % แต่ผ่อนอาการหนักเป็นเบา และควรที่จะมีการปล่อยเชื้อได้น้อยลงและสั้นลง และก็ยังไม่สามารถป้องกันโควิดสายพันธุ์แอฟริกาและบราซิล เนื่องจากมีการกลายพันธุ์ ดังนั้น ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะสามารถควบคุมโควิด ๑๙ ได้ คนไทยสามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ แต่ต้องเข้าใจว่ายังติดเชื้อได้จากโควิด ๑๙ เชื้อปกติและวัคซีนที่ฉีดไม่สามารถป้องกันโควิด ๑๙ สายพันธุ์อื่น ๆ ได้ ในทางกลับกันถ้านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะเดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยแม้ว่าฉีดวัคซีนแล้ว เชื้อโควิด ๑๙ สามารถจะแฝงอยู่ในร่างกายของนักท่องเที่ยว ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยและผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะจะเกี่ยวเนื่องกับวัคซีนที่ไม่สามารถออกฤทธิ์ต่อไวรัสกลายพันธุ์แม้ฉีดแล้วยังติดเชื้อได้ใหม่

ในขณะที่ยังไม่มีวัคซีนที่สามารถป้องกันโรคโควิด ๑๙ ได้ทุกสายพันธุ์ สถานการณ์ของทุกประเทศยังคงมีความเสี่ยงรวมถึงประเทศไทย และมีแนวโน้มจนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๖๔ หรือนานกว่านั้น แต่ถ้าประเทศไทยสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ได้ ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนที่จะออกมาใช้ชีวิตตามปกติ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจฟื้นตัว และถ้าสามารถตรวจคัดกรองประชาชนในประเทศได้ ๑๐๐% และมีผลตรวจยืนยันว่าไม่ติดเชื้อโควิด ๑๙ ในการยืนยันเพื่อเข้าไปในร้านอาหาร สถานบันเทิง โรงภาพยนตร์หรือสถานที่ที่มีคนไปรวมตัวกันจำนวนมาก ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ จะมีกระบวนการตรวจคัดกรองหาเชื้อโควิดรูปแบบใหม่ สามารถตรวจและรู้ผลได้ภายในเวลาประมาณ ๑ นาที ในราคา ๕๐ บาท ซึ่งศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่กำลังตระเตรียมและสามารถตรวจหาเชื้อโควิด ๑๙ รวมทั้งโควิด ๑๙ ที่กลายพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นแอฟริกา บราซิล อังกฤษ หรือตัวอื่น ๆ และที่แพร่ไปยังสุนัข แมว ตัวมิงค์ เสือ และจะสามารถตรวจหาเชื้อไวรัสตัวอื่น ๆ ทั้ง ๒๔ ตระกูลได้ อันเป็นเชื้ออุบัติใหม่

กล่าวโดยสรุป การแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ต้องการการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ที่มีผลการศึกษา มีเอกสารหลักฐาน และผลการตรวจรักษาที่แท้จริง ไม่ใช่การศึกษาจากตำราหรือผลการศึกษาวิจัยของต่างประเทศเพียงประการเดียว เมื่อมีประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโรคโควิด ๑๙ จะต้องใช้ข้อมูลผู้ติดเชื้อโควิด ๑๙ และผลการศึกษาวิจัยในประเทศมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ ไม่ควรใช้อำนาจการบังคับบัญชาในการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว **ประการสำคัญ หากสามารถตรวจคัดกรองผู้ติดเชื้อโควิด ๑๙ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน และสามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศและทำให้กิจกรรมในทางเศรษฐกิจให้สามารถฟื้นตัวได้ การควบคุมโรคโควิด ๑๙ และแยกผู้ติดเชื้อเพื่อกักตัวและทำการรักษาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพต่อไป ๓**

รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา[๑]

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาคบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

เมื่อวันจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

จุลนิติ : การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย “ในมิติด้านกฎหมาย” ควรมีแนวทางอย่างไร

รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา : ในยามที่โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด - ๑๙) อุบัติขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อหลากหลายภาคส่วนในแต่ละประเทศ จนทำให้โลกทั้งโลกตกอยู่ภายใต้วิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ ในเบื้องต้นเมื่อโควิด - ๑๙ อุบัติขึ้น ประเทศต่าง ๆ ในโลกอันรวมถึงประเทศไทยเองก็ต้องรับมือกับการบริหารจัดการประเทศภายใต้วิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ ในบรรดาการบริการจัดการนี้ก็จำต้องใช้ “กฎหมาย” ในฐานะเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ดังจะเห็นได้ว่า สำหรับประเทศไทยนั้นในแรกเริ่มเมื่อเผชิญหน้ากับวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ ก็มีการใช้**พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘** ซึ่งให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดที่จะควบคุมโควิด - ๑๙ แต่ปรากฏว่า การใช้พระราชบัญญัติ

---

[๑] นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สภาทนายความ, เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายมหาชน) คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายเปรียบเทียบและกฎหมายระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยเซาธ์เทิร์นเมโทดิสต์ ประเทศสหรัฐอเมริกา (LL.M. (COMPARATIVE AND INTERNATIONAL LAW), SOUTHERN METHODIST UNIVERSITY (S.M.U.), U.S.A.).

โรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ อาจไม่ทันต่อการรับมือกับโควิด - ๑๙ ท้ายสุดก็มีการยกระดับรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการประเทศภายใต้วิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ โดยรัฐบาลซึ่งอาศัยอำนาจตาม**พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘** มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วประเทศเพื่อให้สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ อันเป็นการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการไว้ที่ฝ่ายบริหารสูงสุดของประเทศ คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ยังคงมีการขยายให้ใช้ไปจนถึงสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๖๔ และจะมีการพิจารณาก่อนครบกำหนดดังกล่าวว่ายังคงมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ หากมีความจำเป็นอยู่ก็จะมีการขยายการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินออกไปอีก จะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยเฉพาะการออกข้อกำหนดตามมาตรา ๙ นั้น[๒] มีการใช้เพื่อแก้ไขสถานการณ์โควิด - ๑๙ ให้สอดคล้องได้สัดส่วนกับระดับความรุนแรงของโควิด - ๑๙ ในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงถูกนำมาปรับใช้เพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙

เมื่อสามารถใช้มาตรการต่าง ๆ ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ แล้ว สิ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการต่อไปในทางกฎหมายในช่วงการบริหารประเทศภายใต้วิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ คือ การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบริหารประเทศในช่วงเวลาแห่งความยากลำบากให้ได้ เช่น การตราพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพราะโควิด - ๑๙ ทำให้ต้องมีการใช้มาตรการที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมในทาง

---

[๒] พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

“มาตรา ๙ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็ว หรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับยกเว้น

(๒) ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

(๓) ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร

(๔) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

(๕) ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ใด ๆ

(๖) ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยของประชาชนดังกล่าว หรือห้ามผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนด

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดเงื่อนเวลาในการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดพื้นที่และรายละเอียดอื่นเพิ่มเติม เพื่อมิให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุก็ได้”.

เศรษฐกิจของเอกชนเกือบทุกภาคส่วนซึ่งต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แม้จะมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗๔/๒๕๕๗ เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้แล้ว แต่ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อยหนึ่งในสามขององค์ประชุมยังต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน ทำให้ผู้ซึ่งต้องเข้าร่วมประชุมในสถานที่เดียวกันมีความเสี่ยงสูงที่จะติดโรค ไม่สอดคล้องกับการเว้นระยะห่างทางสังคม นอกจากนี้ หลักเกณฑ์เดิมที่มีอยู่ยังได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในราชอาณาจักรซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการที่บริษัทต่าง ๆ ต้องเลื่อนประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นออกไปโดยไม่มีกำหนด ในขณะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคเอกชนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและฉับพลันเพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงอย่างทันทีทันใด จึงต้องมีการตราพระราชกำหนดนี้ที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ[๓]

นอกจากนั้น ภาครัฐยังมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเยียวยา ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในช่วงวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ ผ่านการออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๖๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยภาษีเงินได้ กำหนดให้มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราที่ลดลงจากที่กำหนดไว้สำหรับการจ่ายเงินได้พึงประเมินบางประเภทที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ และสำหรับการจ่ายเงินได้พึงประเมินบางประเภทที่ผู้มีหน้าที่นำส่งภาษีได้ดำเนินการตามวิธีนำส่งที่กำหนดตามมาตรา ๓ ปัณรส แห่งประมวลรัษฎากร และได้จ่ายตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด - ๑๙ มีสภาพคล่องเพิ่มขึ้น และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การยกเว้นอากรศุลกากรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อรักษา วินิจฉัย หรือป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓ โดยให้ยกเว้นอากรศุลกากรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้รักษา วินิจฉัย หรือป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ไม่ว่าจะอยู่ในพิกัดประเภทใด ตามรายการที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด เป็นต้น

อีกทั้งภาครัฐยังได้มีการตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้กระทรวงการคลังโดยคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีอำนาจกู้เงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศ เพื่อให้นำไปใช้จ่ายภายใต้แผนงานหรือโครงการเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาการระบาดของโควิด - ๑๙ วงเงินรวมไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท (หนึ่งล้านล้านบาท) โดยมีการกำหนดขอบเขตการใช้เงินกู้ไว้ในมาตรา ๕ ว่า จะนำไปใช้เพื่อการอื่นนอกจากการดังต่อไปนี้ไม่ได้ ได้แก่ (๑) เพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคโควิด - ๑๙ (๒) เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่

[๓] หมายเหตุท้ายพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓.

ภาคประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด - ๑๙ (๓) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด - ๑๙

เมื่อภาครัฐมีเงินก็มีมาตรการต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในช่วงเกิดวิกฤติการณ์โควิด-๑๙ เช่น โครงการเราชนะ รับสิทธิ ๗,๐๐๐ บาท เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด - ๑๙ ทั้งผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และประชาชนทั่วไปที่เข้าเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด นอกจากนี้ ยังได้มีโครงการ “ม.๓๓ เรารักกัน” เพื่อช่วยเหลือผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบประกันสังคม มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ด้วย นอกจากนั้น ในปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ กระทรวงการคลังกำลังพิจารณารายละเอียดมาตรการเยียวยาสำหรับช่วยเหลือข้าราชการที่มีอยู่กว่า ๑ ล้านคนอีกด้วย

มาตรการของรัฐในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด - ๑๙ ผ่านมิติทางกฎหมายและการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด - ๑๙ ผ่านมิติทางกฎหมายได้มีการดำเนินการไปแล้ว บัดนี้ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ วัคซีนป้องกันโควิด - ๑๙ ได้เริ่มทยอยเข้ามาในประเทศไทยและจะมีการเริ่มต้นฉีดวัคซีนป้องกันโควิด - ๑๙ ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๔ คาดหมายว่ากว่าจะดำเนินการจนเกิดภูมิคุ้มกันโควิด-๑๙ ที่มีประสิทธิภาพทั้งประเทศโดยเร็วอาจเป็นช่วงปลายปี ๒๕๖๔ หรือเลยไปถึงต้นปี ๒๕๖๕ แต่สิ่งหนึ่งที่ภาครัฐจำต้องพิจารณาในช่วงเวลาต้นปี ๒๕๖๔ เป็นต้นไป คือ การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โควิด-๑๙

การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ แท้จริงได้มีการเริ่มดำเนินการไปตั้งแต่เมื่อมีการออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ ตัวอย่างเช่น มีการจัดทำแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-๑๙ และโครงการภายใต้กรอบวงเงิน ๔๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ตาม พ.ร.ก.กู้เงินฯ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท (รอบที่ ๑) โดยคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ เป็นต้น การดำเนินการทั้งหมดอยู่ภายใต้หน้าที่และอำนาจของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมกับประเทศไทยอาจจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการระดมสมองจากภาคส่วนต่าง ๆ ของรัฐบาล และผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในฐานะที่รัฐสภามีสมาชิกที่ถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ทั้งนี้ เพราะในช่วงการฟื้นฟูประเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น รัฐสภามีบทบาทเพียงการอนุมัติให้ความเห็นชอบพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ แต่มาตรการที่รัฐบาลได้ดำเนินการในการฟื้นฟูประเทศนั้น ยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ทั้ง ๆ ที่รัฐสภามีสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

ดังนั้น จึงใคร่ขอเสนอว่า ในช่วงเวลาต่อไปการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมกับประเทศไทย รัฐบาลควรเป็นผู้นำเสนอมาตรการต่าง ๆ โดยมีรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาในมาตรการที่ไม่เร่งด่วน (เพราะมาตรการเร่งด่วนอาจจำต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วโดยรัฐบาลเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์) โดยมาตรการในการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ จะมีมาตรการใดบ้างนั้น

จำต้องอาศัยการระดมสมองจากภาคส่วนต่าง ๆ เมื่อได้มาตรการที่เหมาะสมแล้ว ควรจักต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาด้วย โดยอาจจัดทำเป็น “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ....” เพื่อเป็นการบูรณาการมาตรการต่าง ๆ ไว้ในที่เดียวกันเพื่อให้เกิดเอกภาพในการฟื้นฟูประเทศ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้จะประกอบไปด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่จะฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ โดยเป็นมาตรการที่จะทำให้ประเทศฟื้นฟูอย่างยั่งยืน (sustainable recovery) อนึ่ง มาตรการต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัตินี้จะเป็นการดำเนินการในช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โควิด - ๑๙ จึงควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ให้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๓ สิ้นผลเมื่อใช้บังคับไป ๕ ปี ซึ่งน่าจะเป็นช่วงเวลาที่ฟื้นฟูประเทศจากโควิด - ๑๙ ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว เพื่อให้กลับเข้าสู่กฎหมายในภาวะปกติ

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พ.ศ. .... ควรจะคำนึงถึงหลักการพื้นฐานในการฟื้นฟู ๘ ประการดังต่อไปนี้ด้วย ได้แก่[๔]

(๑) การฟื้นฟูต้องเริ่มในระหว่างที่มีการตอบสนองต่อเนื่องในสถานการณ์โควิด - ๑๙

(๒) การฟื้นฟูต้องยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อไม่ให้บุคคลกลุ่มใดอยู่ข้างหลัง

(๓) การฟื้นฟูต้องใช้การตัดสินใจโดยมีหลักฐานอย่างโปร่งใส

(๔) การฟื้นฟูต้องสร้างให้ดีขึ้นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(๕) การฟื้นฟูต้องรักษาผลประโยชน์จากการพัฒนา

(๖) การฟื้นฟูต้องสร้างความเป็นปึกแผ่นในระดับภูมิภาคและระดับโลกมากขึ้น

(๗) การฟื้นฟูต้องสร้างกลไกการเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

(๘) การฟื้นฟูต้องมีการสื่อสารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ๑๖

[๔] International Recovery Platform (IRP), COVID-19 Recovery Policy Brief, https://www.recoveryplatform.org/assets/publication/Covid19_Recovery/COVID-19%20Recovery%20Policy%20Brief.pdf (๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔).

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวิดา กมลเวชช[๑]

คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

เมื่อวันพุธที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุลนิติ : ในทรรศนะของท่านการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย "ในมิติด้านรัฐศาสตร์และการบริหารนโยบายสาธารณะ" นั้น ควรมีแนวทางอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวิดา กมลเวชช : สำหรับประเด็นการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยนั้น ขออธิบายแยกเป็นสองประเด็น เนื่องจากการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤตโรคระบาดนั้นจะกระทำไม่ได้ ถ้าปัญหาที่เรามีอยู่เดิมยังไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้น ประเด็นแรกจะขอกล่าวถึงสภาพปัญหาของประเทศไทยที่มีอยู่เดิมในปัจจุบัน และต่อเนื่องประเด็นที่สองซึ่งจะกล่าวถึงมาตรการใหม่ ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ประเด็นแรก : สภาพปัญหาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีดังนี้

๑. ด้านกฎหมาย

สืบเนื่องจากประเทศไทยของเรามีกฎหมายค่อนข้างมากซึ่งหลายฉบับเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงในปัจจุบัน

---

[๑] การศึกษา
ปริญญาเอก (การบริหารสาธารณะและนโยบาย), SCHOOL OF PUBLIC AND INTERNATIONAL AFFAIRS, UNIVERSITY OF PITTSBURGH, USA
ประกาศนียบัตรด้านการบริหารและการจัดการสาธารณะ, UNIVERSITY OF SOUTH FLORIDA, USA
ปริญญาโทด้านการบริหารสาธารณะ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปริญญาตรีด้านสาขาบริหารรัฐกิจ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กล่าวคือ กฎหมายเหล่านั้นถูกสร้างขึ้นมาแบบมีความเฉพาะ อาทิเช่น กฎหมายที่ใช้ในการกำกับหน่วยงานโดยกำหนดตามชื่อหน่วยงาน หรือกฎหมายที่ใช้กำกับปัญหาแต่ละเรื่อง (issue) ได้แก่ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ รวมถึงกฎหมายการเงินการคลัง ซึ่ง ณ วันที่กฎหมายถูกสร้างหรือตราขึ้นนั้น กฎหมายเหล่านี้ถูกสร้างด้วยความเฉพาะไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้งาน (Function based) ด้านพื้นที่ (Area based) หรือด้านจัดการปัญหา (issue) ซึ่งจะเกิดปัญหาขึ้นทันทีเมื่อต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยมีกฎหมายของแต่ละหน่วยงานกำกับให้แต่ละหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับกฎหมายของตนเป็นหลัก ทำให้เกิดความบกพร่องเรื่องการประสานงาน ดังนั้น หากกล่าวถึงกฎหมายที่ใช้จัดการปัญหา (issue) เช่น กฎหมายโรคติดต่อ หรือกฎหมายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คนส่วนใหญ่จะนึกถึงกรมควบคุมโรคและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้ง ๆ ที่กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายระดับชาติ กำหนดให้ทุกหน่วยงานในชาติต้องดำเนินการร่วมกัน ฉะนั้น เมื่อกฎหมายกำกับหน่วยงานมีความสำคัญ หน่วยงานต่าง ๆ ก็จะไม่ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่ใช้กำกับปัญหาเท่าที่ควร โดยเห็นว่าเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้น เมื่อถึงคราวมีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายเหล่านี้ จึงเกิดปัญหาขัดข้องด้วยสาเหตุสองประการ คือ (๑) ใครเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าว และ (๒) ด้วยเหตุผลด้าน Professionality จึงเกิดความไม่กล้าใช้หรือไม่คุ้นชินกับการบังคับใช้กฎหมายนั้น

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยของเรามีกฎหมายหลายฉบับแต่ไม่เคยมีการพิจารณาในภาพรวมว่ากฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งกันบ้างหรือไม่ เมื่อเราไม่เคยมีประมวลกฎหมายด้านสาธารณภัยมาก่อน การบังคับใช้กฎหมายด้านสาธารณภัยจึงไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ปะปนและต่างหน่วยงานต่างใช้ระเบียบที่ตนถนัด ภายใต้อำนาจของกฎหมายที่ตนยึดถือ ประกอบกับกฎหมายไทยส่วนใหญ่มักจะกำหนดคำว่า “ให้” และ “ห้าม” เอาไว้ ทำให้ผู้ใช้กฎหมายเกิดความสับสนว่าสิ่งที่กฎหมายไม่ได้กำหนด “ห้าม” สามารถที่จะกระทำได้หรือไม่ และจะเกิดความรับผิดทางกฎหมายหรือไม่

๒. ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

กล่าวคือ ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังขาดการบูรณาการหรือการทำงานร่วมกัน ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของหน่วยงานและคนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาจริง ทั้ง ๆ ที่คนในพื้นที่มีศักยภาพมากเพียงพอโดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เป็นเทคนิคเกี่ยวกับการจัดการโรคระบาดหรือสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนั้น ประเทศเราจึงต้องการความผสมผสาน (Hybrid) คือต้องทำงานในเนื้อหางานนั้น ๆ อย่างมีความรู้ ความชำนาญ และสามารถจัดการให้ระบบงานคล่องตัว ปรับตัวได้ตามปัญหาหรือวิกฤตที่เปลี่ยนแปลงเปลี่ยนรูปไป ในแง่ของการประสานการทำงานของบุคลากรภาครัฐซึ่งยังไม่มีความพร้อมร่วมกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีใหม่ทางเทคโนโลยี เพื่อรองรับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น

๓. ด้านการกระจายอำนาจ

ปัจจุบันเรามีการกระจายอำนาจในลักษณะการผลักภารกิจให้ทำ ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นรู้จักพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้

เราจำเป็นต้องพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมโดยเฉพาะในเรื่องของโรคระบาดหรือสาธารณภัยบนพื้นฐานความเข้าใจที่ว่าคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นจะเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาได้ดีที่สุดและรู้วิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด จึงควรที่จะมีอำนาจในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ทั้งการพัฒนาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนั้น (๑) กฎหมายจึงต้องสนับสนุนให้คนในพื้นที่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (๒) ต้องสามารถใช้โครงสร้างอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจได้ และ (๓) ต้องมีการสะสมความเชี่ยวชาญ (Professional) ในการทำงาน โดยจัดให้มีการสร้างเสริมศักยภาพให้กับคนในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของการกระจายอำนาจ เพราะ อสม. มีความรู้เรื่องในพื้นที่ และมีความชำนาญในเรื่องมาตรฐานสาธารณสุข นอกจากนี้คนในพื้นที่ยังมีความเชื่อถือคุ้นชิน และเชื่อว่า อสม. ทำเพื่อประโยชน์ของพวกเขาจริง ๆ

๔. ด้านความเป็นมืออาชีพ (professionality)

การสั่งสมประสบการณ์ให้เกิดความชำนาญตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่และสามารถทำงานร่วมกันได้นั้นมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะความเป็นมืออาชีพ (professionality) ในด้านวิกฤติการณ์ (crisis) ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีความเป็นมืออาชีพในด้านนี้ เช่น ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่างกัน ความเป็นมืออาชีพก็จะต้องแตกต่างกัน ท้องถิ่นหรือพื้นที่ต้องสามารถตัดสินใจในปัญหาวิกฤติเองได้ (หลักการกระจายอำนาจ) โดยต้องเป็นการตัดสินใจในรูปแบบที่สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ได้ โดยมีภูมิภาคทำหน้าที่ประสาน และมีส่วนกลางทำหน้าที่เชิงนโยบาย ซึ่งความเป็นมืออาชีพของราชการส่วนกลางก็คือ การมอบอำนาจหรือการให้สิทธิ (enable) เราจะเห็นได้จากกรณีการใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-๑๙ ของผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์และผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีในช่วงที่ผ่านมา ที่สามารถบริหารจัดการได้โดยไม่ต้องพึ่งพาส่วนกลาง ทั้งนี้ความเป็นมืออาชีพ (professionality) นี้จะทำให้ทุกหน่วยงานสามารถทำงานไปในทิศทางเดียวกันและส่งเสริมซึ่งกันและกันได้

๕. ด้านข้อมูล (data)

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานมีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว แต่เป็นการจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ภายในหน่วยงาน โดยข้อมูลดังกล่าวไม่เคยถูกตรวจสอบว่ามีความถูกต้อง ทันสมัย (update) หรือไม่ และไม่ทราบว่าเป็นการจัดเก็บในรูปของข้อมูลดิบ ข้อมูลสารสนเทศ หรือเป็นข้อมูล

แบบสนับสนุนการตัดสินใจ (decision support system) ที่สามารถตอบสนองต่อหน่วยงานอื่นได้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก สตรี คนชรา และผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งจำเป็นต่อการให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นและต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวนั้น

ดังนั้น สภาพปัญหาที่มีอยู่ทั้ง ๕ ด้านดังกล่าว ล้วนเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขเสียก่อน จึงจะมีการฟื้นฟูประเทศต่อไปได้ หากไม่มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ก็ไม่ต่างจากการที่เราฟื้นฟูประเทศในลักษณะที่เปรียบเสมือนกับการเอาปูนไปฉาบสนิม ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีกับประเทศเราอย่างแน่นอน

ประเด็นที่สอง : แนวทางในการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมกับประเทศไทย ต้องเป็นแนวทางเพื่อการฟื้นฟูที่ดีขึ้นกว่าเดิมและพร้อมสำหรับวิกฤตที่จะเกิดขึ้นอีกในครั้งหน้า ดังนี้

๑. นโยบายภาครัฐในระยะสั้น เช่น นโยบายการจัดหาวัคซีนต้านไวรัสโควิด-๑๙ ของรัฐบาล เราต้องทำความเข้าใจก่อนว่า การฉีดวัคซีนเป็นมาตรการในการป้องกันตนเอง ซึ่งควรที่จะต้องจัดหาให้กับกลุ่มเปราะบางและกลุ่มเสี่ยงเป็นลำดับแรก กระนั้น มาตรการ social distancing หรือ การเว้นระยะห่างทางสังคมก็ยังคงต้องมีอยู่ เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถควบคุมการระบาดได้จนไม่มีผลกระทบต่อไป อีกทั้งในระยะยาว วิธีคิดแบบความปรกติใหม่ ที่เกิดขึ้นจากวิกฤตโควิดที่ผ่านมา ควรทำให้เรากลับมาทบทวนวิถีชีวิตบางรูปแบบ อาทิ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ต้องมีการระบายอากาศ มีการจัดแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน ดังนั้น การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ในระยะสั้น เช่น การทำอุปกรณ์ฉากกั้นระหว่างพนักงานขับรถและผู้โดยสารรถสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นรถแท็กซี่ หรือ รถตู้โดยสารประจำทาง จึงมีความสำคัญและถือเป็นนโยบายด้านสาธารณสุขที่ช่วยป้องกันผู้ประกอบอาชีพขับรถโดยสารสาธารณะและยังสร้างความมั่นใจให้กับผู้โดยสารให้เกิดความเชื่อมั่นและเริ่มกลับมาเดินทางท่องเที่ยวในเมือง หรือเดินทางท่องเที่ยวข้ามเมืองอีกด้วย อันจะส่งผลให้ประเทศเราเกิดการฟื้นฟูขึ้นได้

นโยบายการท่องเที่ยวแบบการจับคู่ท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (Travel Bubble) โดยอาจกำหนดระยะเวลากักตัว (quarantine) ให้น้อยลง โดยอาจเป็นการกักตัวมาจากประเทศต้นทางอย่างเดียว หรืออาจไม่ต้องมีการกักตัวเลยก็ได้ถ้าเดินทางมาจากประเทศที่ไม่มีการระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ นโยบายนี้มุ่งเน้นกลุ่มที่มีศักยภาพทางการเงินสูง เช่น กลุ่มที่เข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ เพราะการแพทย์ของไทยมีศักยภาพมากพอ โดยเฉพาะการแพทย์ด้านสุขภาพและความงามเช่น การเข้ามารับบริการด้านทันตกรรม ซึ่งอาจทำการรักษาทางการแพทย์ (medical treatment) มาแล้วจากประเทศต้นทาง เท่ากับเรามีการกักตัวมาบ้างแล้วอาจจะใช้เวลาประมาณ ๓ วัน จากนั้นหากนับระยะเวลาในการรักษาและพักฟื้นในประเทศไทยประมาณ ๓ - ๗ วัน ก็เท่ากับมีการกักตัวไปแล้วหลายวัน นอกจากนี้ หากจัดให้มีการพักฟื้นตามโรงแรมที่มีศักยภาพสูงที่สามารถจัดให้มีความบันเทิง (entertainment) ภายในโรงแรมได้ ทางจังหวัดก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการนวดสปาหรือจัดบริการอาหารท้องถิ่นจากชาวบ้านในพื้นที่เข้าเพิ่มเติมได้ สำหรับการท่องเที่ยวแบบ back pack ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากนั้น เราอาจจัดเป็นกลุ่มท่องเที่ยว เช่น กลุ่มท่องเที่ยวล่องเรือซึ่งอาจใช้เวลาประมาณ ๗ - ๑๐ วัน ในการเดินทางท่องเที่ยวอยู่บนเรือและถือได้ว่าเป็นการใช้เวลาในการกักตัวแล้วเช่นกัน

นโยบายต่อไปคือ ระบบติดตามนักท่องเที่ยว (tracking and tracing) โดยอาจใช้วิธีการสแกนบาร์โค้ด (barcode) ในใบจองโรงแรม หรือการสแกนการเข้า – ออกโรงแรมก็ได้ แต่เรื่องนี้อาจมีปัญหาด้านความเป็นส่วนตัว (privacy) ของนักท่องเที่ยวผู้ให้ข้อมูลได้ ดังนั้น จึงต้องมีการชี้แจงให้นักท่องเที่ยวได้ทราบในเบื้องต้นก่อนว่า พวกเขาจะได้รับประโยชน์จากการทำ tracking and tracing อย่างไร ซึ่งหากเราทำได้ก็จะเป็นช่องทางให้เกิดวิถีการท่องเที่ยวแบบปลอดภัยได้ (Safety Tourism) ต่อไปในอนาคต ซึ่งเราสามารถจะใช้แนวทางนี้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่นิยมการท่องเที่ยวในพื้นที่ยอดนิยม เที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่แบบแพ็คเกจ ที่ราคาอาจไม่สูงมากนัก แต่สามารถรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ และจัดการได้โดยการนำเที่ยวที่รัดกุมและมีการรายงานตลอดเวลา

๒. การจัดการกับยุทธศาสตร์ชาติ

แนวทางนี้ไม่ใช่แนวทางในการฟื้นฟูประเทศโดยตรง แต่เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีการทำสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนาในสถานการณ์เชิงลบ” (negative scenario development) เพราะโดยปกติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือแผนยุทธศาสตร์ มักจะกล่าวถึงสิ่งที่ประเทศต้องพัฒนาไปให้ถึง ซึ่งเป็นเรื่องความดีงาม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นส่วนของการพัฒนาในเชิงบวก (positive scenario) โดยเราไม่เคยทบทวนว่า การพัฒนาที่ผ่านมานั้น มีสิ่งที่ถูกบิดเบือนหรือไม่ถูกต้องซุกซ่อนอยู่ภายใต้การพัฒนาเหล่านั้นที่ประเทศต้องไปให้ถึงหรือไม่ เราจำเป็นที่จะต้องหาจุดอ่อนนั้นให้เจอ เพื่อจะได้กลับมาคิดหาหนทางในการป้องกัน ลดผลกระทบ หรือเตรียมพร้อมสำหรับฉากทัศน์ดังกล่าว เพราะประเทศไม่ได้อยู่เพื่อการพัฒนาที่สวยงามแต่เพียงอย่างเดียว การสร้างให้สังคมมั่นคงจากความปลอดภัย ก็เป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์การฟื้นฟูที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทั้งข้อมูล (data) ในการวิเคราะห์ เพราะหากข้อมูลไม่เพียงพอย่อมวิเคราะห์ไม่ได้ ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์

รวมทั้งต้องมีความเป็นมืออาชีพ (professionality) มีความชำนาญและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีด้วย

๓. การปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการ

จากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงในครั้งนี้ ทำให้เราได้เห็นถึง (๑) งานบางอย่างที่หน่วยงานภาครัฐไม่ควรทำอีกต่อไป หรือสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาออกแบบให้การดำเนินการไม่เสียเวลาโดยไม่จำเป็น เช่น งานสารบรรณ และงานการจัดเก็บเอกสาร และการปรับทัศนคติความคิดเสียใหม่ที่ว่ารัฐจะต้องเป็นฝ่ายทำด้วยตนเองทุกอย่าง เพราะงานบางอย่างภาคเอกชนสามารถทำได้ดีกว่า (๒) งานบางอย่างสามารถออกแบบการจัดการขึ้นใหม่ได้ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถกระจายงานให้เกิดความคล่องตัว หากเราต้องการความเป็นมืออาชีพ (professionality) เกิดความชำนาญและสามารถทำงานร่วมกันได้มากขึ้น เราจำเป็นต้องจัดการโครงสร้างของระบบราชการเสียใหม่ ไม่ปล่อยเวลาไปกับการแก้ไขปัญหาแบบเดิม เพราะระบบงานภาครัฐที่ทำอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถทำให้ยุทธศาสตร์ชาติประสบความสำเร็จได้เลย ดังนั้น เราจึงควรมีการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการเพื่อสนับสนุนให้การจัดการยุทธศาสตร์ชาติประสบความสำเร็จ

๔. หลักการรักษาและการฟื้นฟูตนเอง (Self Sustain)

ความมุ่งหวังเพื่อให้จังหวัดหรือท้องถิ่นสามารถกลับมาแข็งแรงได้อีกครั้ง เราจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ โดยรัฐต้องส่งเสริมให้จังหวัดมีการจัดการตนเอง อาจเป็นการทำร่วมกันในแต่ละพื้นที่ (Area) โดยใช้กลไกของจังหวัดจัดการในพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งจังหวัดและท้องถิ่นต้องมีสิทธิในการบริหารงานบางส่วนเองโดยอาศัยข้อมูลของพื้นที่ตนเอง โดยเฉพาะเรื่องวิกฤติและภัยพิบัติ ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีความเสี่ยงในการเกิดแผ่นดินไหว ดังนั้น หากประชาชนในพื้นที่ต้องการที่จะปรับปรุงอาคารบ้านเรือนให้เป็นอาคารต้านแผ่นดินไหว งบประมาณที่ประชาชนใช้ไป

เพื่อดำเนินการในส่วนนี้จะสามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้หรือไม่ ลักษณะคล้ายกับโครงการช้อปดีมีคืน แต่เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป จะเห็นได้ว่า ในศาสตร์ของการจัดการวิกฤตินั้น การฟื้นฟูไม่จำเป็นจะต้องมาจากรัฐส่วนกลางอย่างเดียว และการฟื้นฟูจากท้องถิ่นก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการลงทุนขนาดใหญ่ แต่เป็นการทำให้กลไกของแต่ละพื้นที่กลับเข้าสู่สภาวะตามปกติได้ อาทิเช่น รัฐอาจให้ความช่วยเหลือเรื่องของการเว้นระยะห่าง (social distancing) การจัดให้มีกระบวนการและกายภาพที่เอื้อต่อการจัดพื้นที่อย่างเพียงพอ การรณรงค์ส่งเสริมให้มีการใช้หน้ากากอนามัยอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเกิดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยหรือสงสัยว่าป่วย สร้างเป็นบรรทัดฐานใหม่ให้กับสังคม ดังนี้แล้ว ประชาชนในพื้นที่ก็จะกลับมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ตามปกติ สามารถฟื้นฟูตนเองได้ อาจเป็นลักษณะค่อย ๆ ฟื้นตัวซึ่งมีผลทางจิตวิทยาที่ส่งผลทำให้ประชาชนรู้สึกว่าชีวิตเริ่มเข้าสู่สภาวะเป็นปกติ นอกจากนี้ อาจมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดรอง ซึ่งมีหลายจังหวัดที่ยังเป็นพื้นที่สีเขียว สีเหลือง อาจส่งเสริมให้จังหวัดหลักมีวันหยุดยาว หรือจับคู่จังหวัดท่องเที่ยว (travel bubble) ระหว่างจังหวัดหลักและจังหวัดรอง เป็นต้น

๕. เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net)

เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม หมายความว่า รัฐต้องจัดให้มีมาตรการบางอย่างเพื่อรองรับในยามที่ประเทศเกิดวิกฤต ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเปราะบางก่อน แต่มาตรการนี้เราจำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลที่มากเพียงพอ โดยที่ข้อมูลนั้น ต้องเป็นการจัดทำข้อมูลแยกตามกลุ่มประชากรที่มีความละเอียดอ่อนและมีคุณภาพ ต้องได้ข้อมูลในลักษณะแยกกลุ่ม (Segmentation) และข้อมูลที่ทำให้

สามารถระบุความเปราะบางของกลุ่มคนนั้น ๆ ได้ (Vulnerability Assessment) และต้องมีการจัดการข้อมูลเหล่านั้น ให้สามารถนำมาวิเคราะห์ความต้องการในการให้ความช่วยเหลือ (Need Assessment) ได้ และควรมีข้อมูลที่เป็นข้อเสนอและรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ ที่สามารถนำมาปรับใช้เมื่อเงื่อนไขของความเสี่ยง วิกฤต หรือผลกระทบเปลี่ยนแปลงไป โดยไม่ปล่อยให้เกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้นเสียก่อน

ดังนั้น บทสรุปสำหรับแนวทางการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤติการณ์โรคระบาดร้ายแรงที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เราจึงควรย้อนดูว่าเราได้เรียนรู้อะไรจากวิกฤติที่ผ่านมาบ้าง ปัญหาบางอย่างถูกฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย เช่น ปัญหากฎหมายที่ขัดแย้งกันหรือซ้ำซ้อนกัน โครงสร้างการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ การกระจายอำนาจให้พื้นที่ที่เข้าใจปัญหา เมื่อเกิดวิกฤตยังไม่ได้รับการยอมรับ เราอาจต้องแก้ไขปัญหาที่มีอยู่เดิมไปพร้อมกับการเร่งนโยบายใหม่ ๆ เช่น การกระตุ้นการท่องเที่ยวในแบบจับคู่ความร่วมมือระหว่างจังหวัด หรือในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน เริ่มใส่ใจกับประเด็นสาธารณะมากขึ้น ทำให้ระบบข้อมูลของทุกหน่วยงานเกื้อหนุนกับการทำงานในแต่ละภาคส่วนมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้นโยบายการฟื้นฟูประเทศอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจคนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตอย่างแท้จริง ๑

นางสาวสุธีรา ชูบัณฑิต
นิติกร สำนักกฎหมาย

สำหรับคอลัมน์สรุปมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับวงงานด้านนิติบัญญัติในฉบับนี้ มีการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงงานด้านนิติบัญญัติ จำนวน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

๑. ร่างพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. ....

๒. ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ....

๓. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๔. การดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียน พ.ศ. ....

๖. ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ....

๗. ร่างพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๘. ร่างพระราชบัญญัติอาหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๙. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....

๑๐. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ความผิดฐานทำให้แท้งลูก)

๑๑. ร่างพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ของข้าราชการพลเรือนกลาโหม พ.ศ. ....

๑๒. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น พ.ศ. ....

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๔

ร่างพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. .... ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน แล้วดำเนินการต่อไปได้

ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอว่า

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๑ บัญญัติให้ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสองสมัย ๆ หนึ่งให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยให้ถือวันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองให้เป็นไปตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และโดยที่สภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดให้วันที่ ๑ พฤศจิกายน เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแล้ว (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒) ดังนั้น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงมีวันเปิดและวันปิดสมัยประชุม ดังนี้

ปีที่	สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่ ๑	สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่ ๒
๑	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ – ๑๘ กันยายน ๒๕๖๒	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
๒	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ – ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓	**๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔**
๓	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ – ๑๘ กันยายน ๒๕๖๔	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
๔	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ – ๑๘ กันยายน ๒๕๖๕	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒. ต่อมาได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งกำหนดเวลา ๑๒๐ วันตามสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ซึ่งจะสิ้นสุดในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ จึงสมควรปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ จึงเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง พ.ศ. .... มาเพื่อดำเนินการ

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้เสนอรัฐสภาต่อไป โดยให้แจ้งประธานรัฐสภาทราบด้วยว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้แจ้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรทราบด้วย ทั้งนี้ ให้ส่งความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียนไปยังคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อประสานการพิจารณาในชั้นคณะกรรมาธิการของรัฐสภาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ปรับปรุงให้เป็นไปตามมติที่ประชุมร่วมที่มีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน โดยได้เพิ่มบทเฉพาะกาลไว้ในร่างมาตรา ๑๖๖ วรรคท้าย เพื่อเร่งรัดให้คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) กำหนดการประเมินความพึงพอใจในการบริการประชาชนให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และตัดร่างมาตรา ๑๕๒ วรรคสองออก ตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ แล้ว รายละเอียดดังนี้

๑. หน้าที่และอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กำหนดหน้าที่และอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้เช่นเดิม แต่มีการกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อโอนภารกิจที่ไม่ใช่ภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ ภารกิจของกองบังคับการตำรวจรถไฟ ภารกิจเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภารกิจงานจราจรเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการจราจร การกวดขันวินัยจราจร และการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกในความผิดฐานจอดรถโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไปให้แก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจนั้นโดยตรงรับไปดำเนินการ และโอนอัตรากำลังนั้นไปปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของตำรวจสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจอย่างแท้จริง และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับโอนภารกิจไปดำเนินการ จึงมีการกำหนดระยะเวลาในการโอนภารกิจแต่ละภารกิจที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้ ก.ตร. พิจารณาทบทวนหน้าที่และอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือข้าราชการตำรวจในส่วนที่มีกฎหมายกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือข้าราชตำรวจมีหน้าที่เกี่ยวกับการอนุญาตหรือการจดทะเบียน โดยหากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีที่มีความจำเป็นต้องกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือข้าราชการตำรวจมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวไว้ให้รายงานเหตุผลและความจำเป็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อพิจารณา

๒. การจัดระเบียบราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กำหนดให้ในการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างน้อยต้องมีหน่วยงานดังนี้ กองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาค กองบังคับการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรจังหวัดและสถานีตำรวจ เพื่อให้ความสำคัญแก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริการ และอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยตรง และกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องจัดอัตรากำลังให้แก่สถานีตำรวจและตำรวจภูธรจังหวัดตามลำดับให้ครบถ้วนตามกรอบอัตรากำลังก่อน รวมทั้งได้กำหนดระดับของสถานีตำรวจออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ สถานีตำรวจที่มีผู้กำกับการ และสถานีตำรวจที่มีรองผู้กำกับการ

หรือตำแหน่งเทียบเท่า โดยคำนึงถึงปริมาณงาน ความหนาแน่นของประชากรในเขตรับผิดชอบ จำนวนอัตรากำลัง และสถานที่ตั้งของสถานีตำรวจ เพื่อเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน

๓. การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจ

กำหนดหลักการในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๓.๑ แบ่งข้าราชการตำรวจออกเป็น ๒ ประเภท คือ ข้าราชการตำรวจที่มียศและข้าราชการตำรวจที่ไม่มียศ

๓.๒ แบ่งสายงานออกเป็น ๕ กลุ่มสายงาน คือ กลุ่มสายงานบริหาร กลุ่มสายงานอำนวยการและสนับสนุน กลุ่มสายงานสอบสวน กลุ่มสายงานป้องกันและปราบปราม และกลุ่มสายงานวิชาชีพเฉพาะ เพื่อให้เกิดการสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในแต่ละสายงานและเป็นการสร้างความก้าวหน้าในสายงานนั้น ๆ

๓.๓ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการแต่งตั้งและการเลื่อนตำแหน่งไว้ให้ชัดเจนในกฎหมายว่า การจะแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดจะต้องเป็นข้าราชการตำรวจยศใดและเคยดำรงตำแหน่งใดมาแล้วจำนวนกี่ปี และในการแต่งตั้งจะต้องคำนึงถึงความอาวุโสในการดำรงตำแหน่ง ความรู้ความสามารถที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในบริการที่ประชาชนได้รับ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เพื่อเป็นการลดการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา และทำให้ข้าราชการตำรวจสามารถมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

๓.๔ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการแต่งตั้งและการเลื่อนตำแหน่งของสายงานสอบสวนไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถเติบโตก้าวหน้าในสายงานตามความรู้ความสามารถได้

๓.๕ กำหนดให้ข้าราชการตำรวจสามารถร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ (ก.พ.ค.ตร.) ในกรณีที่เห็นว่า ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเรียงลำดับอาวุโส หรือในการแต่งตั้ง รวมทั้งกำหนดบทลงโทษผู้ที่ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด หรือแอบอ้างอำนาจของบุคคลใด หรือเรียก รับ ยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดหรือกระทำการใดอันมิชอบ เพื่อให้มีการแต่งตั้งหรือไม่แต่งตั้งผู้ใดให้ดำรงตำแหน่งโดยระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๓.๖ กำหนดห้ามมิให้สั่งให้ข้าราชการตำรวจที่สังกัดสถานีตำรวจ หรือตำรวจภูธรจังหวัดไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการอื่น เว้นแต่ในคำสั่งนั้นจะสั่งให้ข้าราชการตำรวจอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจแทน เพื่อให้ความสำคัญแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยตรง นอกจากนี้ หากผู้บังคับบัญชาผู้ใดรู้ว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มาปฏิบัติราชการติดต่อกันเกิน ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้นั้น เพื่อให้การบริหารอัตรากำลังที่มีอยู่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

กำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ทำหน้าที่ทั้งในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการตำรวจและกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ มติคณะรัฐมนตรี และระเบียบแบบแผน รวมทั้งกำหนดนโยบายและมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจ และจัดระบบราชการตำรวจ กำกับดูแลการแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการตำรวจของผู้บังคับบัญชาทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และกฎ ก.ตร. โดยเคร่งครัด ตลอดจนดูแลการเกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการตำรวจไปให้สถานีตำรวจให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ และกำกับดูแลการจัดสรรงบประมาณให้แก่ส่วนราชการในหน่วยปฏิบัติให้เพียงพอ โดยมีนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการที่เป็นข้าราชการตำรวจ ได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและจเรตำรวจแห่งชาติ มีกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๕ คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการ ก.พ. อัยการสูงสุด และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ คน ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกกรรมการ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิไว้ให้ชัดเจนในกฎหมาย รวมทั้งกำหนดห้ามผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใดสั่งการ ข่มขู่ หรือชักจูงด้วยประการใด ๆ เพื่อให้เลือกหรือมิให้เลือกผู้ใดผู้หนึ่งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นหลักประกันในการได้มาซึ่งกรรมการ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเป็นอิสระ โดยปราศจากการครอบงำหรือการแทรกแซง

๕. คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ (ก.พ.ค.ตร.)

กำหนดให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ (ก.พ.ค.ตร.) เพื่อเป็นที่พึ่งของข้าราชการตำรวจในการปลดเปลื้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจที่เกิดจากผู้บังคับบัญชา โดยมีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะต่อ ก.ตร. เพื่อให้ ก.ตร. ดำเนินการจัดให้มีหรือปรับปรุงนโยบายการบริหารงานบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรม พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ และพิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรม ซึ่ง ก.พ.ค.ตร. จะประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๗ คน ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการคัดเลือก ก.พ.ค.ตร. และเป็นผู้ซึ่งสามารถทำงานได้เต็มเวลา เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวมีความเป็นอิสระจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและ ก.ตร.

๖. คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)

กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม และเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ เพื่อเป็นกลไกในการปลดเปลื้องทุกข์ให้แก่ประชาชนอันเกิดจากข้าราชการตำรวจ โดย ก.ร.ตร. ประกอบด้วยประธานและกรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกมาจากภาคส่วนต่าง ๆ รวมจำนวน ๙ คน และมีจเรตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

๗. การให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริหารงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดระบบบริหารงานให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน และกำหนดให้เงินอุดหนุนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรให้แก่สถานีตำรวจให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจและกิจการในสถานีตำรวจนั้น โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา และการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่นหรือชุมชน กองบัญชาการตำรวจนครบาลหรือตำรวจภูธรจังหวัดจะจัดให้มีแผนหรือมาตรการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน โดยในการจัดทำแผนหรือมาตรการดังกล่าว ให้หารือร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน และเมื่อ ก.ตร. และคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนหรือมาตรการดังกล่าวแล้ว ให้สำนักงบประมาณและสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามแผนหรือมาตรการดังกล่าว

๘. กองทุนเพื่อการสืบสวน สอบสวน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

จัดตั้งกองทุนเพื่อการสืบสวน สอบสวน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

๙. บัญชีอัตราเงินเดือน

ปรับปรุงบัญชีอัตราเงินเดือนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการรับเงินเดือนของข้าราชการตำรวจ โดยตัดอัตราเงินเดือนขั้นต่ำในระดับที่ไม่ได้มีการรับในอัตรานั้นออก แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นการปรับขึ้นอัตราเงินเดือนแต่อย่างใด

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียน พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและรับทราบตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ ดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียน พ.ศ. .... และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียนไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

๓. ให้กระทรวงศึกษาธิการรับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงบประมาณ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๔. ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดเกี่ยวกับการจัดตั้งทุนหมุนเวียน โดยให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารทุนหมุนเวียน เพื่อประโยชน์ในการรักษาวินัยการเงินการคลังของภาครัฐตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. กำหนดนิยามคำว่า “กองทุน” “โรงเรียน” “นักเรียน” “อาหาร” “คณะกรรมการ” “ประธานกรรมการ” “ผู้บริหารกองทุน” และ “รัฐมนตรี”

๒. กำหนดให้จัดตั้งกองทุนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า “กองทุนเพื่อโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียน” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) แก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ การขาดแคลนอาหาร และส่งเสริมภาวะโภชนาการในโรงเรียน

(๒) สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารสำหรับนักเรียนในโรงเรียน

(๓) ส่งเสริมผลผลิตโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียน

(๔) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านอาหารและโภชนาการ

(๕) ส่งเสริมพัฒนาการดำเนินงานกองทุน

(๖) ประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนและการดำเนินงานของกองทุน

๓. กำหนดให้เงินและทรัพย์สินของกองทุนไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

๔. กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน ๓ คน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ และให้ผู้บริหารกองทุนเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้บริหารกองทุนแต่งตั้งเจ้าหน้าที่กองทุนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ไม่เกิน ๒ คน

๕. กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของกองทุน

(๒) กำหนดระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ตลอดจนกำหนดค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ หรือสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้บริหารกองทุนและพนักงานโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๓) พิจารณาอนุมัติแผนงบประมาณรายรับและรายจ่ายประจำปีและแผนการดำเนินงานของกองทุน

(๔) พิจารณาจัดสรรเงินช่วยเหลือหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนตามระดับอายุของนักเรียน โดยคำนึงถึงเด็กเล็กและพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสม ฯลฯ

๖. กำหนดให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้ ภาระผูกพัน พนักงานและลูกจ้างของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปเป็นของกองทุนเพื่อโครงการอาหารนักเรียนในโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเสนอ และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอรัฐสภาต่อไป โดยให้แจ้งประธานรัฐสภาทราบด้วยว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กรมพระธรรมนูญ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาล องค์กรอัยการ และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

๑. กำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนดกรอบระยะเวลาแล้วเสร็จในการพิจารณาเรื่องในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดี แต่ทั้งนี้ จะให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความยุติธรรมหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใดไม่ได้ ไม่ว่าทางใด

๒. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดให้มีระบบติดตามตรวจสอบหรือแจ้งความคืบหน้าของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ โดยจะต้องเป็นระบบที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

๓. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดให้มีผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะเพื่อรับเรื่องร้องเรียนในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากความล่าช้าในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม และให้ผู้รับผิดชอบดังกล่าวมีหน้าที่ตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงาน และแจ้งผลการตรวจสอบ รวมทั้งเหตุแห่งความล่าช้าไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพร้อมทั้งรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกครั้ง

๔. กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติระยะเวลาของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอน วัดผลการดำเนินงานเทียบกับขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในกรอบระยะเวลา พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้ประชาชนทราบทุกปี

๕. กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมว่าเป็นขั้นตอนและระยะเวลาที่เหมาะสมตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายและหลักนิติธรรม ตลอดจนวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าขั้นตอนและระยะเวลาดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ให้มีมาตรการเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงหน่วยงานหรือระบบการปฏิบัติราชการของหน่วยงานโดยเร็ว ซึ่งอย่างน้อยต้องดำเนินการทุก ๓ ปี

ร่างพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป รวมทั้งรับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีระยะเวลาเตรียมความพร้อม เช่น การออกกฎหมายลำดับรอง

๒. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “อุตสาหกรรม” เพื่อให้สอดคล้องกับการประกอบอุตสาหกรรมในปัจจุบัน โดยครอบคลุมถึงการประกอบกิจการโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และครอบคลุมกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบกิจการอุตสาหกรรม

๓. แก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อให้ครอบคลุมการส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอุตสาหกรรม โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มิใช่เฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบอุตสาหกรรมรายใหญ่เท่านั้น

๔. แก้ไขเพิ่มเติมการเรียกชื่อสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยกำหนดให้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอาจจัดให้สมาชิกที่ประกอบอุตสาหกรรมหรือส่งเสริมการประกอบอุตสาหกรรมประเภทหรือชนิดเดียวกันหรือใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ เรียกว่า“กลุ่มอุตสาหกรรม” และอาจจัดให้สมาชิกที่ประกอบอุตสาหกรรมหรือส่งเสริมการประกอบอุตสาหกรรมในเขตท้องที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มสมาชิกเดียวกันได้ เรียกว่า “สภาอุตสาหกรรมจังหวัด”

๕. แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยกำหนดให้คณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีจำนวนไม่เกิน ๒๕๑ คน (เดิมกำหนดไว้ในข้อบังคับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)

๖. แก้ไขหลักเกณฑ์การได้มาซึ่งประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยกำหนดให้ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอาจมาจากผู้แทนสมาชิกสามัญซึ่งมาจากการเลือกตั้งของกรรมการประเภทเลือกตั้ง หรือมาจากการเลือกกันเองของกรรมการประเภทเลือกตั้ง โดยกำหนดให้ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยต้องเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภาอุตสาหกรรม

แห่งประเทศไทย ประธานกลุ่มอุตสาหกรรม หรือประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด รวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ วาระและต้องเป็นกรณีที่ดำรงตำแหน่งจนครบวาระด้วย และกำหนดหลักการเพิ่มเติมให้ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง เช่น รองประธาน เลขาธิการ เหรัญญิก และนายทะเบียน

๗. แก้ไขเพิ่มเติมให้การนับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเริ่มนับเมื่อคณะกรรมการมีองค์ประกอบครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

๘. นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระบุเหตุการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ต้องเป็นกรณีที่ที่ประชุมใหญ่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีมติให้ออก เช่น เหตุบกพร่องต่อหน้าที่

๙. แก้ไขเหตุในการพ้นจากตำแหน่งของประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยกำหนดให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อกรรมการประเภทเลือกตั้งมีมติให้ออกจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการที่มีอยู่

๑๐. เพิ่มเหตุการพ้นจากตำแหน่ง เช่น รองประธาน เลขาธิการ และเหรัญญิกที่ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแต่งตั้ง ต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยพ้นจากตำแหน่ง

๑๑. กำหนดให้มีกระบวนการในการแต่งตั้งประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นใหม่แทนประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือถูกกรรมการประเภทเลือกตั้งมีมติให้ออกจากตำแหน่ง

๑๒. แก้ไขเพิ่มเติมให้ในกรณีกรรมการทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง นอกจากพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ โดยให้ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรรมการ และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแต่งตั้ง ยังคงรักษาการในตำแหน่งเพื่อดำเนินกิจการของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยต่อไปเท่าที่จำเป็น จนกว่าจะมีคณะกรรมการชุดใหม่

๑๓. แก้ไขเพิ่มเติมขั้นตอนการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงข้อบังคับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก่อน และการกำหนดหรือแก้ไขข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะกรรมการ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วจึงให้ใช้บังคับได้

๑๔. กำหนดให้กรรมการประเภทเลือกตั้งที่มีอาวุโสสูงสุด เป็นผู้รักษาการแทนประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และกำหนดให้มีผู้รักษาการแทนประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๑๕. กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกสามัญของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นคณะกรรมการชั่วคราวในวันเดียวกันกับวันที่รัฐมนตรีมีคำสั่งให้กรรมการทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง และจะต้องดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งและแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการชั่วคราว

ร่างพระราชบัญญัติอาหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและรับทราบ ดังนี้

๑. เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติอาหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว ตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ แล้วให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ต้องออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๒. ยกเลิกบทนิยามคำว่า “อาหารควบคุมเฉพาะ” “ตำรับอาหาร” และ “โรงงาน” และเพิ่มเติมนิยามคำว่า “วัตถุสัมผัสอาหาร” “เอกสารกำกับอาหาร” “ข้อความ” “โฆษณา” “สถานที่” “กระบวนการพิจารณาอนุญาตอาหาร” และ “เลขาธิการ” เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

๓. กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดกลุ่มอาหาร ได้แก่ อาหารควบคุมเฉพาะ อาหารควบคุม และอาหารจดแจ้ง กำหนดอาหารที่ต้องประเมินความปลอดภัย และกำหนดหลักเกณฑ์การใช้วัตถุสัมผัสอาหาร การจำหน่ายอาหาร การขนส่ง และการโฆษณา

๔. แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอาหารให้สอดคล้องกับการแก้ไขอำนาจของรัฐมนตรีในการกำหนดกลุ่มอาหาร และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฉบับอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๕. กำหนดให้สถานที่ผลิตอาหารต้องขอใบอนุญาตผลิตอาหารเพื่อจำหน่าย แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตผลิตอาหารเพื่อจำหน่าย กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขใบอนุญาตและการขอผ่อนผัน การขอต่อใบอนุญาต

๖. เพิ่มหมวด ๒/๑ กระบวนการพิจารณาอนุญาต

๖.๑ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจขึ้นบัญชีผู้เชี่ยวชาญ องค์กรผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่ในการประเมินเอกสารทางวิชาการ การตรวจวิเคราะห์ การตรวจสถานประกอบการ หรือการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร

๖.๒ กำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอาหาร มีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้มาซึ่งผู้เชี่ยวชาญ องค์กรผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ

๖.๓ กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดอัตราค่าขึ้นบัญชีสูงสุดและค่าขึ้นบัญชีที่จะจัดเก็บจากผู้เชี่ยวชาญ องค์กรผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานของรัฐ

หรือองค์กรเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งอัตราค่าใช้จ่ายสูงสุดและค่าใช้จ่ายที่จะจัดเก็บจากผู้ยื่นคำขอในกระบวนการพิจารณาอนุญาตอาหาร

๖.๔ กำหนดให้ค่าขึ้นบัญชีและค่าใช้จ่ายที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นเงินของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้ใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

๗. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตเพื่อการส่งออกต้องจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับอาหารนั้นให้ผู้อนุญาตและต้องจัดเก็บเอกสารหรือหลักฐานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ รวมทั้งกำหนดห้ามจำหน่ายอาหารเพื่อการส่งออกในราชอาณาจักร

๘. กำหนดการควบคุมอาหารเสื่อมคุณภาพ แก้ไขเพิ่มเติมลักษณะของอาหารปลอมและอาหารผิดมาตรฐาน และแก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของผู้อนุญาตเกี่ยวกับการออกคำสั่งเพื่อควบคุมอาหาร และประกาศผลให้ประชาชนทราบ

๙. กำหนดมาตรการควบคุมอาหารในแต่ละกลุ่ม โดยกำหนดให้อาหารเฉพาะต้องขึ้นทะเบียน อาหารควบคุมต้องแจ้งรายการ และอาหารจดแจ้งต้องจดแจ้ง และกำหนดการขอรับใบแทนใบสำคัญของอาหารดังกล่าว รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใบสำคัญการจดแจ้ง รวมทั้งกำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณาอาหาร กำหนดหลักเกณฑ์การโฆษณาและกำหนดให้การโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารต้องได้รับใบอนุญาต

๑๐. แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดอาหาร ภาชนะบรรจุ หรือวัตถุสัมผัสอาหารที่มีเหตุสงสัยว่าอาจไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค อาหารไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม อาหารผิดมาตรฐาน หรืออาหารเสื่อมคุณภาพ

๑๑. กำหนดให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งทำลายหรือดำเนินการสิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ รวมทั้งกำหนดให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตครั้งละไม่เกิน ๑๒๐ วัน หรือกรณีที่มีการฟ้องร้องต่อผู้รับอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดและมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตในกรณีผู้รับอนุญาตกระทำความผิดหรือผู้รับอนุญาตได้กระทำความผิดและเคยสั่งพักใช้ใบอนุญาตซึ่งกระทำผิดนั้นอีกภายใน ๓ ปีนับแต่ถูกพักใช้ใบอนุญาต

๑๒. กำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดกรณีที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน และแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษตามระดับการควบคุมอาหารในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติ

๑๓. บทเฉพาะกาล

๑๓.๑ กำหนดให้ใบอนุญาตผลิตอาหารที่ออกตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และยังมีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ

๑๓.๒ กำหนดให้คำขออนุญาต คำขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร คำขอประเมินเอกสารวิชาการ หรือคำขอใดที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ และหากมีคำขอดังกล่าวแตกต่างไปจากคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

๑๓.๓ กำหนดให้ดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอรัฐสภาต่อไป โดยให้แจ้งประธานรัฐสภาทราบด้วยว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งรับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

กำหนดให้มีกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง โดยเรียกมาตรการใหม่นี้ว่า “การปรับเป็นพินัย” ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิด ต้องชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนด โดยการปรับนั้นมิใช่เป็นโทษปรับทางอาญา รวมทั้งไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนการปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ การนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษปรับทางปกครอง เพื่อให้ระบบการลงโทษปรับในกฎหมายมีมาตรฐานเดียวกัน ดังนี้

๑. กำหนดบทนิยามคำว่า “ปรับเป็นพินัย” หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

๒. กำหนดบทนิยามคำว่า “ความผิดทางพินัย” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

๓. ค่าปรับเป็นพินัย คือ เงินค่าปรับที่ต้องชำระให้แก่รัฐ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้แทนโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือไม่กระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง

๔. กำหนดให้ความผิดทางพินัยมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนดเท่านั้น ไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง

๕. กำหนดหลักการพิจารณาความผิดทางพินัย โดยกำหนดให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุนแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยโดยอนุโลม

๖. กำหนดหลักการพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำผิดทางพินัย และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดด้วย โดยจะให้ผ่อนชำระเป็นรายงวดก็ได้

๗. กำหนดให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ในกรณีผู้กระทำความผิดไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้

๘. กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะเหตุแห่งความยากจนหรือเพราะความจำเป็น ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดหรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัยเลยก็ได้

๙. กำหนดให้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย รวมทั้งมีหน้าที่และอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่มิได้กำหนดให้มีอำนาจจับกุม หรือควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด และเมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ

๑๐. ในกรณีที่ไม่มีการชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

๑๑. กำหนดให้ศาลจังหวัดเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางพินัย และกำหนดให้วิธีพิจารณาคดีเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา รวมทั้งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ถือเป็นที่สุด

๑๒. กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการเสนอแนะการออกกฎกระทรวงและระเบียบ

๑๓. กำหนดบทบัญญัติการเปลี่ยนโทษปรับทางปกครองและโทษอาญาเป็นการปรับเป็นพินัย ดังนี้

๑๓.๑ การเปลี่ยนโทษทางปกครองเป็นโทษปรับเป็นพินัย กำหนดให้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นความผิดทางพินัยทั้งหมด แต่ไม่รวมถึงโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และการปรับที่เป็นมาตรการในการบังคับทางปกครอง

๑๓.๒ การเปลี่ยนโทษทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว แบ่งออกเป็น

๑) กฎหมายที่ให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อพ้นกำหนด ๓๖๕ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒) ในกรณีที่กฎหมายที่หน่วยงานยังไม่พร้อมให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยนั้น ได้กำหนดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพื่อเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อหน่วยงานนั้นมีความพร้อม

ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ความผิดฐานทำให้แท้งลูก)

คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ ดังนี้

๑. รับทราบข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ความผิดฐานทำให้แท้งลูก)

๒. ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนำเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ในการประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป

๓. ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักรับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงบประมาณ แพทยสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ดังกล่าว และสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเสนอว่า ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ความผิดฐานทำให้แท้งลูก) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้บางประการ และที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตนั้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. เห็นควรเสนอให้มีการปรับถ้อยคำเพื่อให้สอดรับกับคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญ จึงเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาปรับถ้อยคำในส่วนของเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติในตอนท้ายของเหตุผลบรรทัดที่ ๒ จากล่าง ดังนี้

"รวมทั้งเพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามมาตรา ๓๐๕ ให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

๒. ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สามารถนำมาใช้บังคับได้บางส่วน จึงเห็นควรให้แพทยสภามีการปรับปรุงข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของมาตรา ๓๐๑ และมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่มีการแก้ไขโดยเร่งด่วน นอกจากนี้ แพทยสภาควรประสานกับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๓๐๕ (๕)

๓. หลักเกณฑ์และวิธีการ ตลอดจนการปรึกษาทางเลือกตามมาตรา ๓๐๕ (๕) ที่กระทรวงสาธารณสุขจะประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น คือกำหนดมาตรการการบริการและการสื่อสารที่ชัดเจน โดยให้ศูนย์บริการภาครัฐทุกแห่งจัดให้มีบริการปรึกษาทางเลือกและแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึงการยุติหรือไม่ยุติการตั้งครรภ์ ระบบการส่งต่อ และการดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยเหลือดูแลผู้หญิงที่มารับบริการให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

๔. กระทรวงสาธารณสุขควรกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาบริการสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ของผู้หญิงอย่างปลอดภัยให้มีความชัดเจนและรอบด้านตามมาตรา ๓๐๑ และมาตรา ๓๐๕ โดยจัดให้มีศูนย์บริการในโรงพยาบาลของรัฐอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ แห่ง กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายและมาตรการนี้อย่างกว้างขวางและจัดให้มีสายด่วนให้บริการข้อมูลเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

๕. ระบบการปรึกษาทางเลือกตามมาตรา ๓๐๕ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิที่จะขอรับการปรึกษาทางเลือก และการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา และการจัดสวัสดิการสังคมได้ด้วย ทั้งนี้ หน่วยงานที่ให้การปรึกษาทางเลือก หมายรวมถึงองค์กรประชาสังคมที่ทำงานด้านนี้ด้วย

๖. รัฐบาลควรดำเนินการโดยองค์รวมซึ่งครอบคลุมถึงการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนช่วยเหลือดูแลผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและตัดสินใจตั้งครรภ์ต่อตั้งแต่การฝากครรภ์ การคลอด การดูแลหลังคลอด การเลี้ยงดูทารกให้เติบโตและได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๗. มาตรา ๓๐๑ ไม่เอาผิดกับหญิงซึ่งทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ หญิงจึงอาจทำให้ตนเองแท้งลูกด้วยวิธีการใด ๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลรักษาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้ อันอาจเป็นช่องทางให้มีการซื้อยาที่ผิดกฎหมายมาใช้เองหรือทำแท้งเถื่อน ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจึงสมควรกำหนดมาตรการควบคุมการจำหน่ายยาที่ผิดกฎหมายและดำเนินการกับหมอเถื่อนหรือคลินิกเถื่อนอย่างจริงจัง

ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้หญิงเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงยาที่มีคุณภาพเพื่อให้การยุติการตั้งครรภ์เป็นไปอย่างปลอดภัย และควรมีการเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบด้วย

๘. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมด้วยการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงควรร่วมมือกันอย่างแข็งขันด้วยการดูแลเอาใจใส่บุคคลในครอบครัว และให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา จัดให้มีการคุมกำเนิดอย่างจริงจังและทั่วถึง

๙. รัฐบาลควรกำหนดให้มีการจัดทำรายงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุกปีตามข้อสังเกตแนบท้ายรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ เสนอต่อคณะกรรมการที่กระทรวงสาธารณสุขจะจัดตั้งขึ้นตามคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

๑๐. คณะกรรมาธิการสามัญที่เกี่ยวข้องในสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคณะ ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อสังเกตแนบท้ายรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ของข้าราชการพลเรือนกลาโหม พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและรับทราบ ดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ของข้าราชการพลเรือนกลาโหม พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ตรวจพิจารณาร่วมกับร่างพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการพลเรือนกลาโหม พ.ศ. .... ในคราวเดียวกัน ตามความเห็นของสำนักงาน ก.พ. แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอ

๓. ให้กระทรวงกลาโหมรับความเห็นของกระทรวงการคลัง สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ. ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาโครงสร้างหน่วยงานและระบบค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐ และสำนักงาน ก.พ.ร. ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการกำหนดอัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่ง การให้ได้รับเงินเดือนการให้ได้รับเงินประจำตำแหน่ง การให้ได้รับเงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งที่ประจำอยู่ในต่างประเทศหรือที่มีเหตุพิเศษ เงินเพิ่มผู้ชำนาญงานและเงินเพิ่มอื่น เงินช่วยเหลือ เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวของข้าราชการพลเรือนกลาโหมตามประเภทตำแหน่ง สายงาน และระดับที่กำหนดไว้ ได้แก่ ประเภททั่วไป ประเภทวิชาการ ประเภทอำนวยการ ประเภทบริหาร ประเภทสอนและวิจัย และกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ

ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น พ.ศ. .... ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทยรับข้อเสนอของคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนที่ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ และพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ ไปประกอบการพิจารณาในคราวเดียวกันด้วย

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

ยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น รวม ๗ ฉบับ ได้แก่

๑. พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พุทธศักราช ๒๔๙๗

๒. พระราชกำหนดควบคุมและดำเนินงานภารธุระการทำเหมืองแร่ทองคำ พุทธศักราช ๒๔๘๓

๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พุทธศักราช ๒๔๘๔

๔. พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘

๕. พระราชบัญญัติกำหนดวิธีการระงับการค้ากำไรเกินสมควรจากราชการ พ.ศ. ๒๔๙๑

๖. พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๑

๗. พระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. ๒๕๔๘

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและรับทราบ ดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้นำไปรวมพิจารณากับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ (๔ เมษายน ๒๕๖๐) ซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในคราวเดียวกัน โดยให้รับความเห็นของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลา และกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. แก้ไขความหมายของคำนิยาม “ผู้อนุญาต” จากเดิม หมายความว่า ปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมาย เป็น “ผู้อนุญาต หมายความว่า อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย”

๒. กำหนดให้เพิ่มคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามทั่วไป และคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเฉพาะของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงเพิ่ม “คณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ”และกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และวิธีการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้ง

๓. กำหนดให้เพิ่มกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้องค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยมีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่ กรณียังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนคนเดิมที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ

๔. แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการคัดค้านการจดทะเบียนสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยส่วนบุคคลหรือของชุมชน

๕. แก้ไขเพิ่มเติมการนำตำรับยาแผนไทยของชาติหรือตำรับยาแผนไทยของชุมชนไปขออนุญาตตามกฎหมายอื่น เช่น การนำไปขอจดแจ้ง การแจ้งรายละเอียด หรือการขอขึ้นทะเบียนและขออนุญาตผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มเติม จากเดิมที่กำหนดไว้เฉพาะการขอขึ้นทะเบียนและขออนุญาตผลิตยาตามกฎหมายว่าด้วยยา จะต้องยื่นคำขอรับอนุญาตการใช้ประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒

๖. กำหนดบทเฉพาะกาล เนื่องจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการบางประการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้สามารถใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้

สำหรับข้อมูลมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับวงงานด้านนิติบัญญัตินั้น ผู้สนใจสามารถติดตามได้ที่ www.soc.go.th เพื่อค้นหามติคณะรัฐมนตรี หรือ www.senate.go.th เพื่อติดตามการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ นอกจากนี้ ยังมีช่องทางให้ท่านผู้สนใจติดตามรับฟังสรุปมติคณะรัฐมนตรีฯ ประจำสัปดาห์ได้ทางสื่อออนไลน์ของวุฒิสภา Senate Media Society - สื่อดิจิทัลวุฒิสภาไทย ในรายการ “กฎหมายเที่ยงตรง” ทุกวันพุธ เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ นาฬิกา

www.soc.go.th

www.senate.go.th

นายธีระศักดิ์ สีนา*

การเพิกถอนสิทธิบัตร กรณีไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามกฎหมาย

การเพิกถอนสิทธิบัตรเป็นเรื่องสำคัญเพราะกระทบถึงสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร และอาจกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม และภาพลักษณ์ของประเทศอย่างมีนัยยะสำคัญ เนื่องจากสิทธิบัตรเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะในยุค New normal อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่มนุษย์เราต้องเปลี่ยนวิธีการหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างจากอดีต โดยต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย เรายิ่งปฏิเสธไม่ได้และต้องยอมรับว่า นวัตกรรมมีบทบาทสำคัญมาก จากการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตรเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการรักษาโรค Covid - 2019 หรือนวัตกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในส่วนที่เป็นวัคซีนหรือยารักษาโรค Covid - 2019 จำนวนมาก

นวัตกรรมยังเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การที่ระบบทรัพย์สินทางปัญญาพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทั้งในแง่การคุ้มครอง การบังคับใช้กฎหมาย การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพราะฉะนั้นการประชุมเจรจาระหว่างประเทศ ประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นข้อบทที่สำคัญที่คู่เจรจาต่างก็หยิบยกเรื่องสิทธิบัตรเพื่อให้ประเทศตนเองได้ประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า สิทธิบัตรเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตัวชี้วัดด้านทรัพย์สินทางปัญญาจาก ๓ แหล่งสำคัญที่มีการจัดอันดับปัจจัยด้านนวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ ๑) การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบัน International Institute for Management Development: IMD ๒) การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน โดยสภาเศรษฐกิจโลก WEF (World Economic Forum) และ ๓) การจัดอันดับความสามารถด้านนวัตกรรม The Global Innovation Index: GII โดยมหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) ร่วมกับ Institut Européen d'Administration des Affaires: INSEAD และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ดังนั้น เพื่อยกอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยเป็นเจ้าของสิทธิบัตรเพิ่มมากขึ้น

---

* สำเร็จการศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง **ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง** ผู้อำนวยการกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.

สิทธิบัตรจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวสำหรับผู้คนในสังคมที่พยายามแสวงหาเครื่องมือหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาตอบสนองการใช้ชีวิต หรือการทำงานให้มีความสุข และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คุณค่าและความสำคัญของสิทธิบัตรจึงเป็นสิ่งที่เจ้าของสิทธิบัตร ผู้ใช้ หรือผู้บริโภคต่างก็ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันพบว่ามีสิทธิบัตรจำนวนไม่น้อยที่ถูกเพิกถอนเพราะไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีอย่างน้อยปีละ ๒,๐๐๐ กว่าฉบับเกิดผลกระทบโดยตรงต่อเจ้าของสิทธิบัตรและประโยชน์โดยรวมต่อการได้ใช้ผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตร สิทธิบัตรแต่ละฉบับกว่าจะรับการจดทะเบียนก็ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน เมื่อเริ่มต้นชำระค่าธรรมเนียมก็ยังมาถูกเพิกถอนสิทธิบัตรด้วยความที่ไม่ตั้งใจหรือเจตนาของเจ้าของสิทธิบัตรที่จะละทิ้งสิทธิบัตร แต่ส่วนใหญ่พบว่า ผู้ทรงสิทธิบัตรมักอ้างเหตุผลที่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ทันภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด ปัญหาความไม่เข้าใจเรื่องข้อกฎหมายเกี่ยวกับการชำระค่าธรรมเนียมว่าต้องชำระในวันเวลาใด คำนวณระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีแต่ละปีอย่างไร หรือเกิดจากความผิดพลาดอื่นใด แต่ไม่ได้เกิดจากเจตนาของเจ้าของสิทธิบัตรที่ไม่ต้องการใช้สิทธิบัตร

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะเห็นว่ามีปัญหาเรื่องการตีความของถ้อยคำและทำความเข้าใจได้ยากยิ่ง อย่างไรก็ดี กฎหมายสิทธิบัตรมีเจตนารมณ์ที่จะผ่อนปรนเรื่องการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยกฎหมายกำหนดให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิบัตรใช้ดุลพินิจขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียม หรือการชำระค่าธรรมเนียมเพิ่ม หลังสิ้นกำหนดเวลาที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามกฎหมาย

การเพิกถอนสิทธิบัตรเพราะเหตุแห่งการไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีเป็นเหตุที่ไม่สำคัญมากนัก หากพิจารณาเปรียบเทียบกับเหตุแห่งการเพิกถอนสิทธิบัตรเพราะความไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายสิทธิบัตรกำหนดให้การประดิษฐ์นั้นสามารถรับจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ และเห็นว่าการที่คณะกรรมการสิทธิบัตรพิจารณาอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมต่อไป น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า ดังเช่นแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิบัตรตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๘ ที่คณะกรรมการสิทธิบัตรอนุญาตให้ขยายระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมได้เกือบทุกกรณีโดยให้เหตุผลว่า ผู้ทรงสิทธิบัตรมีความประสงค์จะใช้สิทธิบัตร แต่มีเงื่อนไขว่าต้องไม่เกิดเหตุการณ์การไม่ชำระค่าธรรมเนียมซ้ำอีก ดังนั้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องทำความเข้าใจประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การชำระค่าธรรมเนียมการเพิกถอนสิทธิบัตรและการร้องขอขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมตามบทบัญญัติ มาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิบัตร และแนวคำพิพากษาของศาลเพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามกฎหมายสิทธิบัตรที่ถูกต้อง ซึ่งสรุปสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ผู้ใดมีหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปี[๒]

กฎหมายสิทธิบัตรกำหนดให้ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือเจ้าของสิทธิบัตรมีหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง[๓] สำหรับหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ สถาบันการศึกษา ตามประกาศคณะกรรมการสิทธิบัตรกำหนดรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับการยกเว้นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จะได้รับยกเว้นไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมทุกรายการ[๔] ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติผู้ใดจะชำระค่าธรรมเนียมแทนเจ้าของสิทธิบัตรก็ได้ โดยปัจจุบันกรมทรัพย์สินทางปัญญาเปิดรับชำระค่าธรรมเนียมรายปี ๔ ช่องทาง ได้แก่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E - filing) และส่งธนาณัติทางไปรษณีย์

๒. ต้องเสียค่าธรรมเนียมเมื่อใด

ประเด็นนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากกฎหมายสิทธิบัตรกำหนดระยะเวลาที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีแตกต่างกันไปในแต่ละสิทธิบัตร กล่าวคือ

• ปีที่ ๑ – ปีที่ ๔ นับแต่วันยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี (ไม่ว่าจะได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรแล้วหรือไม่)

• เมื่อได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรแล้ว จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเริ่มต้นชำระปีที่ ๕ นับจากวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตร และปีถัดไปทุกปี จนครบอายุความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๒.๑ กรณีได้รับจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรภายใน ๕ ปี นับแต่วันยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร[๕]

ตัวอย่าง : ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ และได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ จะมีช่วงเวลาการนับระยะเวลาของสิทธิบัตรตามแผนภาพ ดังนี้

ช่วงเวลา	ปีของสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร
๑ มกราคม ๒๕๖๐ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๐	ปีที่ ๑
๑ มกราคม ๒๕๖๑ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๑	ปีที่ ๒
๑ มกราคม ๒๕๖๒ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๒	ปีที่ ๓
๑ มกราคม ๒๕๖๓ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๓	ปีที่ ๔
๑ มกราคม ๒๕๖๔ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๐	**ปีที่ ๕**

ปีที่ ๔ ได้รับการจดทะเบียน

ปีที่ ๑ – ๔ ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียม

ช่วงเวลาปีที่ ๕ (จุดเริ่มต้นนับเวลาชำระค่าธรรมเนียม นับแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ = วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ ๕)

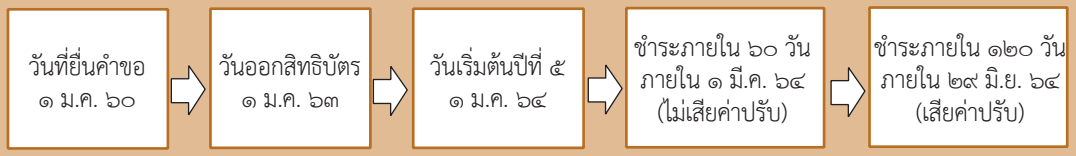
[๒] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง

[๓] กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมและการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๔๗

[๔] ประกาศคณะกรรมการสิทธิบัตร เรื่อง กำหนดรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับการยกเว้นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร และที่ประกาศเพิ่มเติม

[๕] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง

แผนภาพแสดงตัวอย่างการนับระยะเวลาได้รับจดทะเบียนภายในปีที่ ๕

ภายใน ๖๐ วันนับแต่**วันเริ่มต้นของปีที่ ๕** (ภายใน ๑ มี.ค. ๖๔)
ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันที่ ๑ มี.ค. ๖๔ ดังนั้น จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี+ค่าธรรมเนียมเพิ่ม ภายใน ๒๙ มิ.ย. ๖๔)

การนับระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมในปีที่ ๕ หรือการชำระค่าธรรมเนียมครั้งแรก ซึ่งจากแผนภาพข้างต้นเจ้าของสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร ซึ่งก็คือช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ (โดยไม่เสียค่าปรับ) และหากไม่ได้ชำระในช่วงเวลาดังกล่าว ยังสามารถชำระได้อีกภายใน ๑๒๐ วัน แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละ ๓๐ ของเงินค่าธรรมเนียมรายปี คือ ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔ - ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาที่สามารถชำระค่าธรรมเนียมรายปีได้ คือ ๑๘๐ วัน ดังนั้น หากผู้ทรงสิทธิบัตรชำระค่าธรรมเนียมเกินวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จะถูกเพิกถอนตามกฎหมาย

ข้อสังเกต คือ กฎหมายมิได้กำหนดให้ชำระภายหลังจากที่ได้รับสิทธิบัตร เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่ให้โอกาสเจ้าของสิทธิบัตรได้เตรียมการในเรื่องของการแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากสิทธิบัตร เช่น วางแผนเรื่องการตลาด การประเมินความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ การอนุญาตให้ใช้สิทธิ เป็นต้น รวมทั้งการพิจารณารับจดทะเบียนสิทธิบัตรมักจะใช้เวลาเกินกว่า ๕ ปี เว้นแต่เป็นการจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร หรือสิทธิบัตรการประดิษฐ์บางสาขาที่จะใช้เวลาน้อยกว่า ๕ ปี

๒.๒ กรณีได้รับจดทะเบียนและออกสิทธิบัตรหลังเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ ๕ ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันออกสิทธิบัตร[๖]

[๖] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๓ วรรคสอง

ตัวอย่าง : ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘ และได้รับการจดทะเบียน เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ จะมีช่วงเวลาการนับระยะเวลาของสิทธิบัตรตามแผนภาพ ดังนี้

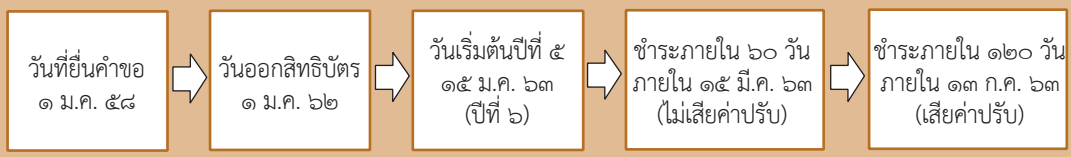
ช่วงเวลา	ปีของสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร
๑ มกราคม ๒๕๕๘ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๘	ปีที่ ๑
๑ มกราคม ๒๕๕๙ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๙	ปีที่ ๒
๑ มกราคม ๒๕๖๐ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๐	ปีที่ ๓
๑ มกราคม ๒๕๖๑ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๑	ปีที่ ๔
๑ มกราคม ๒๕๖๒ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๒	ปีที่ ๕
๑ มกราคม ๒๕๖๓ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๓	**ปีที่ ๖**

- ปีที่ ๑ – ๔ : ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี
- ปีที่ ๕ : ชำระพร้อมกับปีที่ได้รับจดทะเบียน

ปีที่ ๖ ได้รับการจดทะเบียน

รับจดทะเบียนภายหลังปีที่ ๕ (วันที่รับจดทะเบียน คือจุดเริ่มต้นการนับเวลาชำระค่าธรรมเนียม)

แผนภาพแสดงตัวอย่างการนับระยะเวลาได้รับจดทะเบียนภายหลังปีที่ ๕

ภายใน ๖๐ วันนับแต่**วันออกสิทธิบัตร** (ภายใน ๑๕ มี.ค. ๖๓)
ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันที่ ๑๕ มี.ค. ๖๓ ดังนั้น จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี+ค่าธรรมเนียมเพิ่ม ภายใน ๑๓ ก.ค. ๖๓)

การนับระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปี สำหรับกรณีการจดทะเบียน**ภายหลังวันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ ๕** โดยจากแผนภาพข้างต้นเจ้าของสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับปีที่ ๕ ถึงปีที่ออกสิทธิบัตร ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันออกสิทธิบัตร จากกรณีตัวอย่างวันเริ่มต้นชำระค่าธรรมเนียม คือ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ (วันออกสิทธิบัตร) จนถึงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๓ (โดยไม่เสียค่าปรับ) และหากไม่ได้ชำระในช่วงเวลาดังกล่าว ยังสามารถชำระได้อีกภายใน ๑๒๐ วัน แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละ ๓๐ ของเงินค่าธรรมเนียมรายปี คือ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓ – ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลาที่สามารถชำระค่าธรรมเนียมรายปีได้ คือ ๑๘๐ วัน ดังนั้น หากผู้ทรงสิทธิบัตรชำระค่าธรรมเนียมเกินวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรจะถูกเพิกถอนตามกฎหมาย

๒.๓ การชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งถัดไป (ได้มีการชำระค่าธรรมเนียมปีที่ ๕ มาแล้ว) ต้องชำระค่าธรรมเนียมภายใน ๖๐ วันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีนั้นๆ

ตัวอย่าง : ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘ และได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ (ภายหลังปีที่ ๕) จะมีช่วงเวลาการนับระยะเวลาของสิทธิบัตรในปีถัดไป (ปีที่ ๗) ตามแผนภาพ ดังนี้

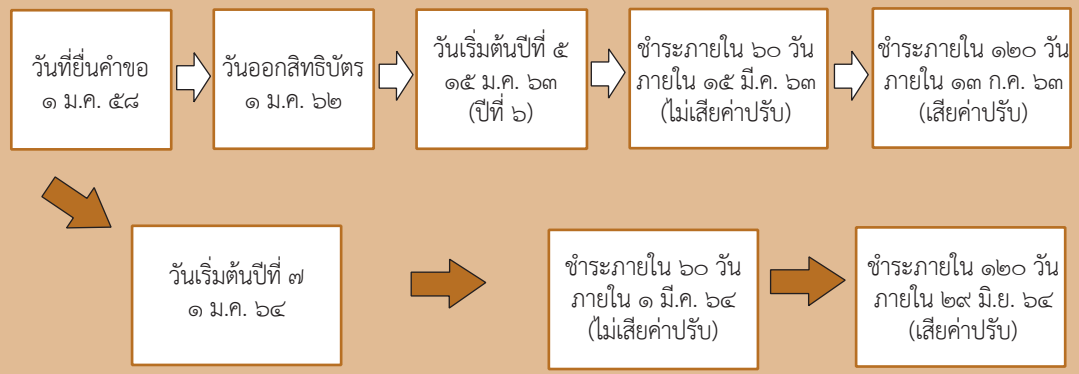
ช่วงเวลา	ปีของสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร
๑ มกราคม ๒๕๕๘ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๘	ปีที่ ๑
๑ มกราคม ๒๕๕๙ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๙	ปีที่ ๒
๑ มกราคม ๒๕๖๐ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๐	ปีที่ ๓
๑ มกราคม ๒๕๖๑ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๑	ปีที่ ๔
๑ มกราคม ๒๕๖๒ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๒	ปีที่ ๕
๑ มกราคม ๒๕๖๓ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๓	ปีที่ ๖
๑ มกราคม ๒๕๖๔ - ๓๑ ธ.ค. ๒๕๖๔	**ปีที่ ๗**

ปีที่ ๖ ได้รับการจดทะเบียน →

- ปีที่ ๑ – ๔ : ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี
- ปีที่ ๕ : ชำระพร้อมกับปีที่ได้รับจดทะเบียน

ช่วงเวลาปีที่ ๗ (จุดเริ่มต้นนับเวลาชำระค่าธรรมเนียม)

แผนภาพแสดงตัวอย่างการนับระยะเวลารายปีครั้งถัดไป

ภายใน ๖๐ วันนับแต่**วันเริ่มต้นของปีที่ ๗** (ภายใน ๑ มี.ค. ๖๔) ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ ดังนั้น จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี+ค่าธรรมเนียมเพิ่มภายใน ๒๙ มิ.ย. ๖๔)

๒.๔ การชำระค่าธรรมเนียมเพิ่ม[๗]

กรณีนี้กฎหมายสิทธิบัตรได้ขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมออกไปอีก ๑๒๐ วัน นับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียม เพื่อให้เจ้าของสิทธิบัตรยังมีโอกาสชำระค่าธรรมเนียมได้อีก แต่เจ้าของสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มในอัตราร้อยละ ๓๐ ของเงินค่าธรรมเนียมรายปี ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายสิทธิบัตรให้เวลาในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม รวม ๑๘๐ วัน

๒.๕ การชำระค่าธรรมเนียมรายปีล่วงหน้า[๘]

กฎหมายสิทธิบัตรได้กำหนดให้เจ้าของสิทธิบัตรสามารถชำระค่าธรรมเนียมรายปีล่วงหน้าโดยการชำระทั้งหมดในคราวเดียวแทนการชำระในแต่ละปีได้ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อผู้ทรงสิทธิบัตรจะได้ไม่ต้องกังวลว่า ชำระค่าธรรมเนียมในแต่ละปีแล้วหรือไม่

๓. ผลของการไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปี[๙]

หากเจ้าของสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัจจุบันอธิบดีได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการกองสิทธิบัตร หรือผู้อำนวยการกองสิทธิบัตรออกแบบ[๑๐] เป็นผู้มีอำนาจในการรายงานต่อคณะกรรมการสิทธิบัตรเพื่อพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิบัตร เพราะเหตุแห่งการไม่ชำระค่าธรรมเนียม และเมื่อคณะกรรมการสิทธิบัตรสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรแล้ว ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสิทธิบัตรจะทำหนังสือแจ้งให้เจ้าของสิทธิบัตรทราบคำสั่งเพิกถอน ซึ่งเมื่อผู้ทรงสิทธิบัตรได้รับทราบคำสั่งแล้ว สามารถร้องขอต่อคณะกรรมการสิทธิบัตรภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตร ว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลา เพื่อให้คณะกรรมการสิทธิบัตรพิจารณาอนุญาตให้ขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

๔. แนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิบัตร

คณะกรรมการสิทธิบัตรมีแนวทางการพิจารณาที่ถือเป็นหลักการอย่างเคร่งครัด เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ขยายกำหนดเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปี ดังนี้

๔.๑ กรณีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรก กล่าวคือ เป็นการชำระค่าธรรมเนียมรายปีปีที่ ๕ คณะกรรมการสิทธิบัตรพิจารณาโดยมีหลักการว่า ถือว่าเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่เข้าใจในการชำระค่าธรรมเนียมรายปี ประกอบกับการพิจารณารับจดทะเบียนใช้เวลานาน จึงอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีและเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรแก่เจ้าของสิทธิบัตรทุกกรณี

---

[๗] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๔ วรรคสาม

[๘] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๔

[๙] พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๓ วรรคสี่

[๑๐] คำสั่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ ๒๔ - ๒๕/๒๕๕๘ เรื่อง มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรในส่วนของสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตรแทนอธิบดี ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘

๔.๒ กรณีที่ไม่ใช่เป็นการชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรก คณะกรรมการสิทธิบัตรจะพิจารณาตามเหตุจำเป็นที่เจ้าของสิทธิบัตรกล่าวอ้างพร้อมพยานหลักฐานที่ทำให้ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมรายปีได้ภายในกำหนดเวลาว่า มีหตุผลความจำเป็นที่ฟังขึ้นหรือไม่ ซึ่งหากกล่าวอ้างว่าไม่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนให้ชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือไม่เข้าใจการชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือเกิดปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้รับผิดชอบชำระค่าธรรมเนียมแทน คณะกรรมการสิทธิบัตรจะไม่อนุญาตด้วยเหตุผล ดังนี้

(๑) กฎหมายสิทธิบัตรได้กำหนดให้การชำระค่าธรรมเนียมรายปีเป็นหน้าที่ของผู้ทรงสิทธิบัตรที่จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี

(๒) ผู้ทรงสิทธิบัตรได้มีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีปีที่ ๕ มาแล้ว แสดงว่าผู้ทรงสิทธิบัตรมีความรู้ความเข้าใจในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีของสิทธิบัตรแล้ว

(๓) กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการจัดทำตัวอย่างการนับวันชำระค่าธรรมเนียมรายปีและตารางอัตราค่าธรรมเนียมรายปีโดยแจ้งไปพร้อมกับส่งหนังสือสำคัญของการจดทะเบียน ซึ่งผู้ทรงสิทธิบัตรจะสามารถคำนวณได้ว่าต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีช่วงเวลาใด

อย่างไรก็ดี คณะกรรมการสิทธิบัตรเคยมีมติอนุญาตและเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตร[๑๑] โดยให้เจ้าของสิทธิบัตรชำระค่าธรรมเนียมภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตร เนื่องจากมีพยานหลักฐานที่แน่ชัดว่าเจ้าของสิทธิบัตรขาดสภาพคล่องทางการเงินจริง

๕. แนวทางการพิจารณาของศาล

๕.๑ คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ทป.๑๓๓/๒๕๔๖

การที่โจทก์แจ้งให้ตัวแทนสิทธิบัตรในประเทศไทยทราบว่าจะมอบหมายให้บริษัทผู้ให้บริการรับจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตรดำเนินการแทน แสดงว่าโจทก์ทราบเป็นอย่างดีแล้วว่าโจทก์มีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี ซึ่งโจทก์มีระยะเวลาถึง ๒๖ วัน ก่อนสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี และแม้ว่าโจทก์ไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว โจทก์ก็ยังมีเวลาอีกถึง ๑๒๐ วัน ในการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละ ๓๐ และโจทก์ต้องขวนขวายติดตามการดำเนินการของบริษัทผู้ให้บริการรับจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร และตัวแทนสิทธิบัตรของโจทก์ว่าได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีแล้วหรือไม่ การอ้างปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารเป็นเพียงการกล่าวอ้างลอย ๆ เท่านั้น ตามพฤติการณ์เช่นนี้จึงรับฟังได้ว่าโจทก์จงใจละเลยไม่นำพาต่อการชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ที่คณะกรรมการสิทธิบัตรมีมติให้เพิกถอนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีของโจทก์จึงชอบแล้ว อุทธรณ์ของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

---

[๑๑] คำวินิจฉัยคณะกรรมการสิทธิบัตรในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ ๐๓๐๑๐๐๑๔๖๘

๕.๒ คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง คดีหมายเลขดำที่ ทป.๑๓๓/๒๕๕๖ คดีหมายเลขแดงที่ ทป.๑๒๒/๒๕๕๗

ทนายความโจทก์มาเบิกความอ้างว่า โจทก์ถูกให้ออกจากงานและยังหางานทำไม่ได้ จึงไม่สามารถจะหาเงินมาชำระค่าธรรมเนียมรายปีปีที่เจ็ดตามวันที่กำหนดได้ เห็นว่า โจทก์มีเพียงทนายความโจทก์เท่านั้นที่อ้างเป็นพยาน โดยไม่มีตัวโจทก์หรือพยานหลักฐานอื่นที่น่าเชื่อถือมายืนยันข้อเท็จจริง แต่ถึงแม้ว่าโจทก์ถูกให้ออกจากงานจริง ก็ไม่ปรากฏว่า โจทก์ไม่มีเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ และไม่ได้ความว่าโจทก์ได้ดำเนินการอย่างใดบ้าง ที่แสดงให้เห็นว่าโจทก์ได้ขวนขวายอย่างเต็มที่แล้วที่จะชำระเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าว ข้ออ้างของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักและเลื่อนลอย กรณีจึงไม่เข้าลักษณะเป็นเหตุจำเป็นตามมาตรา ๔๓ วรรคห้าแห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ คำสั่งของคณะกรรมการสิทธิบัตรที่สั่งเพิกถอนสิทธิบัตรของโจทก์และไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีจึงชอบแล้ว

๕.๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๘๕/๒๕๕๙

หลักเกณฑ์การชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๕ ประกอบมาตรา ๔๓ บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีเริ่มแต่ปีที่ ๕ ของอายุสิทธิบัตรและต้องชำระภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ ๕ นั้น และของทุก ๆ ปีต่อไป เมื่อโจทก์ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๖ วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ ๕ จึงเป็นวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๐ และต้องชำระภายในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ไม่ใช่ชำระได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ดังที่โจทก์อุทธรณ์

พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๒, ๖๕ ประกอบมาตรา ๔๓ และประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การนับระยะเวลาตาม พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติเรื่องการนับระยะเวลาค่าธรรมเนียมรายปีของผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ชัดเจนแล้ว ไม่จำเป็นที่จำเลยทั้งสองต้องแสดงแผนผังแสดงวิธีการนับระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมปีที่ ๕ ถึงปีที่ ๑๐ ให้โจทก์ทราบอีก

โจทก์ชำระค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ ๙ แก่จำเลยที่ ๑ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ที่ถูกโจทก์ต้องชำระระหว่างวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ แต่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของจำเลยที่ ๑ รับชำระไว้แล้วนั้น จำเลยทั้งสองนำสืบว่า เกิดจากข้อผิดพลาดของระบบฐานข้อมูลสิทธิบัตร ซึ่งคณะกรรมการสิทธิบัตรรับฟังว่าผิดพลาดจริงและถือว่าการชำระค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ ๙ เป็นการชำระที่พ้นกำหนดเวลา โจทก์มิได้โต้แย้งข้อเท็จจริงดังกล่าว ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติว่าโจทก์มิได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ ๙ ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย การที่จำเลยที่ ๑ ทำรายงานต่อคณะกรรมการสิทธิบัตรให้เพิกถอนสิทธิบัตรของโจทก์ แล้วต่อมาคณะกรรมการสิทธิบัตรเพิกถอนสิทธิบัตรดังกล่าวจึงชอบด้วย พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๒, ๖๕ ประกอบมาตรา ๔๓ แล้ว

๕.๔ คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง คดีหมายเลขดำที่ ทป.๑๔/๒๕๕๙ คดีหมายเลขแดงที่ ทป.๘๘/๒๕๖๐

โจทก์อ้างว่ามิได้มีเจตนาละเลย เพิกเฉย หรือละทิ้งการชำระค่าธรรมเนียม แต่เนื่องจากพนักงานของโจทก์ลาออกจากบริษัททำให้ขาดบุคลากรผู้ดูแลรับผิดชอบ ดังนั้นเห็นว่า โจทก์มีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีปีที่ ๕ ถึงปีที่ ๙ แล้ว โจทก์ย่อมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรเป็นอย่างดี อีกทั้งวิธีชำระค่าธรรมเนียมมีการแจ้งตัวอย่างไปพร้อมกับหนังสือสำคัญการจดทะเบียน โจทก์ย่อมทราบและสามารถรู้ได้ว่าต้องชำระเมื่อใด ข้ออ้างของโจทก์ที่ว่า พนักงานบริษัทลาออกเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ นั้น ระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีที่ ๑๐ จะครบกำหนดในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗ แต่โจทก์กลับยื่นคำขอขยายระยะเวลาในวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘ นับเป็นเวลา ๑ ปี ๘ เดือนเศษ เป็นการปล่อยปละละเลย ไม่ตรวจสอบติดตามผลการชำระค่าธรรมเนียมรายปีดังกล่าว จึงเกิดจากความบกพร่องของโจทก์เอง ข้ออ้างของโจทก์จึงฟังไม่ขึ้น ส่วนข้ออ้างที่ว่ามาตรา ๔๓ วรรคห้า กำหนดให้คณะกรรมการสามารถใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเหตุจำเป็นได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น เห็นว่า แม้กรมทรัพย์สินทางปัญญามีภารกิจในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในทางพาณิชย์ก็ตาม แต่การอนุญาตให้ขยายระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมจะกระทำได้ต่อเมื่อเห็นว่ามีเหตุจำเป็นอื่นทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมภายในกำหนด เมื่อการไม่อาจชำระเกิดจากการจงใจ ข้ออ้างของโจทก์จึงฟังไม่ขึ้น จึงถือว่าโจทก์จงใจละเลยไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปี คำสั่งของคณะกรรมการสิทธิบัตรที่สั่งเพิกถอนสิทธิบัตรของโจทก์และไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี จึงชอบแล้ว

หากพิจารณาแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการ และแนวคำพิพากษาของศาลแล้วจะเห็นว่า มีแนวทางและหลักการพิจารณาเรื่องการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมรายปีอย่างเคร่งครัด ดังนั้น เห็นว่าควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการ และเพื่อให้การพิจารณาเพิกถอนสิทธิบัตรมีความยืดหยุ่นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้โอกาสแก่เจ้าของสิทธิบัตรในการรักษาไว้ซึ่งสิทธิบัตรของตนและแสวงหาประโยชน์โดยชอบจากสิทธิบัตรอย่างเต็มที่ อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้นักประดิษฐ์มีแรงจูงใจที่จะคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ อันเป็นการสร้างความสมดุลแห่งประโยชน์ของเจ้าของสิทธิบัตรและสาธารณชนที่จะได้รับประโยชน์จากสิทธิบัตร และเกิดรายได้แก่รัฐ การได้รับค่าธรรมเนียมรายปีเป็นรายได้แผ่นดิน ดังนั้นจึงเห็นว่า ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรโดยกำหนดให้การไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดจะถูกเพิกถอนสิทธิบัตรโดยผลของกฎหมายแทนที่จะให้คณะกรรมการสิทธิบัตรเป็นผู้มีอำนาจสั่งเพิกถอน เพราะในทางปฏิบัติการเพิกถอนของคณะกรรมการสิทธิบัตรเป็นไปตามรายงานของอธิบดีซึ่งสรุปข้อมูลมาจากฐานข้อมูลสิทธิบัตร (E - Patent) และกำหนดให้คณะกรรมการอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละห้าสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปีนั้นภายในกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้ด้วยซึ่งเป็นไปตามหลักการของร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่..) พ.ศ. ....[๑๒] เนื่องจากปัจจุบันคณะกรรมการสิทธิบัตรไม่มีอำนาจในการกำหนดให้เจ้าของสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่ม

[๑๒] ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ฉบับรับฟังความคิดเห็นระหว่างวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ถึง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

นอกจากนี้ เห็นควรมีมาตรการทางบริหารโดยการใช้เทคโนโลยีมาใช้คำนวณวันชำระค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย โดยการพัฒนาและประชาสัมพันธ์แอพพลิเคชั่น ePatentService ให้เจ้าของสิทธิบัตรหรือตัวแทนสิทธิบัตรได้ใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น หรือจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือตารางคำนวณวันชำระค่าธรรมเนียมอย่างละเอียดให้กับเจ้าของสิทธิบัตรได้รับทราบว่าต้องชำระค่าธรรมเนียมในวันใดในแต่ละปีตลอดอายุการคุ้มครองสิทธิบัตร โดยอาจสร้าง QR Code สำหรับเอกสารการนับระยะเวลาการชำระค่าธรรมเนียมมอบให้ไปพร้อมกับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนสิทธิบัตร และควรจัดทำระบบการแจ้งเตือนการชำระค่าธรรมเนียมผ่านอีเมลล์หรือระบบส่ง SMS ทางโทรศัพท์ให้เจ้าของสิทธิบัตรหรือตัวแทนสิทธิบัตรได้รับทราบวันชำระค่าธรรมเนียมก่อนสิ้นกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

“Stay Hungry, Stay Foolish”

Steve Jobs

“จงกระหายใคร่รู้ และทำตัวให้โง่ตลอดเวลา”

สตีฟ จอบส์

(ผู้นำธุรกิจและนักประดิษฐ์ชาวอเมริกัน)

นางสาวเพลินตา ตันรังสรรค์
นิติกร สำนักกฎหมาย

พนันออนไลน์ ภัยร้ายใกล้ตัว[๑]

โดยที่ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับ **“การพนันออนไลน์”** มีทิศทางการเติบโตที่เพิ่มขึ้นและปรากฏตามสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์การพนันโดยตรง หรือการพนันผ่านรูปแบบคาสิโนออนไลน์ หรือแอบแฝงมาในลักษณะของเกมออนไลน์ รวมทั้งยังมีการโฆษณาผ่านสื่อเพื่อเผยแพร่อย่างเปิดเผยโดยใช้กลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพที่มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก อาทิ เน็ตไอดอล (Net Idol) และอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลบนสื่อโซเชียล โดยจะทำคอนเทนต์เผยแพร่ตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น บล็อก อินสตาแกรม เฟซบุ๊ก หรือยูทูบ แล้วมีคนสนใจติดตาม ยิ่งมีผู้ติดตามมากก็ยิ่งมีอิทธิพลมาก และผู้ติดตามซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนรวมถึงวัยทำงานก็มักจะคล้อยตามเนื้อหาหรือสิ่งที่ได้พูดหรือชักจูง จึงส่งผลให้มีนักพนันเกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การที่การพนันออนไลน์ได้รับความนิยมหรือมีผู้เล่นเป็นจำนวนมาก เพราะรูปแบบการเล่นหรือการเข้าพนันมีความสะดวก สามารถเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลา และสามารถฝากถอนเงินจากระบบโดยใช้สมาร์ทโฟนหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้โดยง่ายและรวดเร็ว รวมทั้งคิดว่าสามารถปกปิดตัวตนเป็นความลับได้ ประกอบกับกลยุทธ์ของเจ้ามือพนันออนไลน์ที่โฆษณาหรือจูงใจให้เชื่อได้ว่าจะไม่ถูกโกง มีการจัดโปรโมชั่นที่น่าสนใจ พร้อมทั้งเพิ่มรูปแบบการเล่นพนันที่หลากหลาย และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าการพนันในระบบปิด

ด้วยความสำคัญของปัญหาการพนันออนไลน์ที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างและนำไปสู่ปัญหาด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องทรัพย์สิน ชีวิต สุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์กำหนดไว้โดยเฉพาะ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงมีความพยายามในการปกป้อง คุ้มครองและแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยให้หมดไป ดังนั้น เพื่อเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ ความเข้าใจและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในประเด็นเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้จัดให้มีการสัมมนาวิชาการ เรื่อง **“พนันออนไลน์ ภัยร้ายใกล้ตัว”** ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา

[๑]จัดโดย ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องปรีดี เกษมทรัพย์ (LT.2) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และถ่ายทอดสดทางระบบ Facebook Live ผ่าน Facebook Page คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ซึ่งการสัมมนาในครั้งนี้ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณกรณ์ บุญมี** รองคณบดีฝ่ายนวัตกรรมและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวเปิดการสัมมนา จากนั้นมีการสัมมนาในหัวข้อเรื่องดังกล่าว โดยมี **ดร.จอมพล พิทักษ์สันตโยธิน** อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล **ร้อยตำรวจเอก วีระพงษ์ แนวคำดี** รองสารวัตร กลุ่มงานสนับสนุนคดีเทคโนโลยี กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และ**นายพงศ์ธร ทองด้วง** ผู้อำนวยการส่วนนิติการ กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นวิทยากรร่วมกันอภิปราย และมีการกล่าวปิดการสัมมนาโดย **ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล** ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ การสัมมนาวิชาการในหัวข้อ “พนันออนไลน์ ภัยร้ายใกล้ตัว” นั้น มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้[๒]

ดร.จอมพล พิทักษ์สันตโยธิน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้แสดงความคิดเห็นว่า เนื่องจากรูปแบบหรือลักษณะของการพนันออนไลน์เป็นการกระทำบนอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ไม่ว่าใครก็ตามหากต้องการจะเล่นการพนันก็สามารถเล่นได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปบ่อนหรือเสี่ยงต่อการถูกจับกุม รวมทั้งไม่มีการคัดกรองหรือจำกัดอายุของผู้เล่นซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ตลอดจนมีการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ในหลายช่องทาง เช่น โฆษณาก่อนจะได้ดูหนัง ซีรีส์ หรือดาวน์โหลดคอนเทนต์หรือข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการแข่งขันกันระหว่างเว็บไซต์การพนันซึ่งโดยผิวเผินอาจจะดูเหมือนมีหลายเจ้าของหรือหลายบริษัท แต่ความเป็นจริงจะมีเจ้ามือหรือเจ้าของเพียงไม่กี่รายเท่านั้นแต่เปิดเป็นหลายเว็บไซต์หรือหลายยี่ห้อเพื่อทำให้ผู้เล่นรู้สึกว่ามีทางเลือกที่หลากหลาย และแข่งขันกันยื่นข้อเสนอโดยเฉพาะเรื่องการให้เครดิตเงินเชื่อและผลตอบแทนที่ดีกว่า จะยิ่งช่วยชักชวนให้มีการเล่นได้โดยง่ายและเพิ่มจำนวนผู้เล่นให้มากขึ้นได้ ประกอบกับมีระบบการโอนหรือจ่ายเงินผ่านช่องทางออนไลน์ทั้งหมดซึ่งสะดวกและรวดเร็วมาก ในประการที่สำคัญเซิร์ฟเวอร์ของเว็บไซต์ที่ให้บริการกับลูกข่ายซึ่งใช้ในการกระทำความผิดนั้นจะอยู่ต่างประเทศหรือนอกเขตอำนาจของศาลไทย จึงทำให้การตรวจสอบ ปราบปราม และจับกุมเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์เป็นไปได้ยาก ล่าช้า และมีปัญหาอุปสรรคค่อนข้างมาก

---

[๒]โปรดดูสาระสำคัญของการสัมมนาทั้งหมดในเว็บไซต์ (https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-online-gambling/?fbclid=IwAR08TA-9Bs6KU_YvEur2sAReoJd6BcAjBT1PBlgq4da3_vqQTrlBrwdnx2w) และเฟซบุ๊กเพจของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (https://www.facebook.com/Thammasatlaw).

อนึ่ง มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการพนันออนไลน์โดยเฉพาะในประเทศไทยว่า มักจะมีการกำหนดผลไว้ล่วงหน้าแล้ว เช่น บาการาซึ่งดูเหมือนเป็นการถ่ายทอดสดหรือมีการเปิดไพ่เพื่อให้ทายผลหรือพนันกันได้ทันทีในขณะนั้น แต่ความเป็นจริงอาจจะเป็นเพียงเทปบันทึกภาพที่มีการสับเปลี่ยนไพ่ มีการตัดต่อหรือมีโปรแกรมที่สามารถมองเห็นไพ่ได้ว่าจะออกเลขหรือรูปอะไรบนหน้าจอ ซึ่งล้วนแต่เป็นกลโกงที่ยากจะสังเกตได้ เพราะขนาดอยู่ในบ่อนจริง ๆ ก็แทบจะจับผิดกลโกงไม่ได้ ฉะนั้น การดูการถ่ายทอดสดซึ่งอาจจะไม่ใช่การถ่ายทอดสดจริง ๆ กลโกงต่าง ๆ จึงยิ่งยากที่จะจับผิดและมีหลากหลายวิธีการมากขึ้น

อย่างไรก็ดี **การเล่นการพนันออนไลน์ถือเป็นการเล่นที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘** ซึ่งกำหนดห้ามจัดให้มีหรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นตามบัญชีที่ระบุไว้ โดยได้แบ่งเป็น ๒ บัญชี ได้แก่ “บัญชี ก.” เป็นการเล่นที่ห้ามเล่นโดยเด็ดขาด กับ “บัญชี ข.” เป็นการเล่นที่ต้องขอและได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อนจึงจะเล่นได้ รวมทั้งกำหนดห้ามประกาศโฆษณาหรือชักชวนให้มีการเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ด้วย **นอกจากนี้ ยังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐** ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๒๐ ว่า ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาหรือกฎหมายอื่นซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าหน้าที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ แม้กระนั้นก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการพนันออนไลน์ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคพอสมควร

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ในต่างประเทศนั้น มีตัวอย่างที่สำคัญ ๆ เช่น

“สหรัฐอเมริกา” จะมีกฎหมาย ๒ ระดับ คือ “ระดับสหพันธรัฐ” (Federal law) เป็นกฎหมายกลางที่ใช้ครอบคลุมทั้งประเทศ และ “ระดับมลรัฐ” (State law) เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในแต่ละมลรัฐ โดยกฎหมายระดับสหพันธรัฐได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพนันว่าให้อำนาจของมลรัฐต่าง ๆ ที่จะออกกฎหมายบังคับใช้ภายในมลรัฐของตนเองได้ ฉะนั้น การพนันแต่ละประเภทจะถูกหรือผิดกฎหมายต้องพิจารณากฎหมายของแต่ละมลรัฐว่ากำหนดไว้อย่างไร อย่างไรก็ดี เนื่องจากการพนันออนไลน์มีระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ซึ่งทำให้การพนันเกิดขึ้นระหว่างรัฐอันเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบเป็นวงกว้าง รัฐบาลกลางจึงเข้ามามีบทบาทโดยบัญญัติกฎหมายสหพันธรัฐหรือกฎหมายของรัฐบาลกลางเพื่อควบคุมการพนันออนไลน์ โดยมี ๒ ฉบับหลัก ดังนี้

(๑) The Interstate Wire Act of 1961 (Wire Act) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน การทายผลเสี่ยงโชคหรือการเดิมพันการแข่งขันโดยใช้อุปกรณ์สื่อสารทางสาย (Wire communication) ซึ่งหมายความรวมถึงอินเทอร์เน็ต ที่กระทำระหว่างรัฐหรือระหว่างประเทศ ตลอดจนควบคุมการทำธุรกรรมหรือการโอนเงินเดิมพันที่เกิดจากการพนันทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

(๒) **The Unlawful Internet Gambling Enforcement Act of 2006 (UIGEA)** เป็นกฎหมายที่ตราออกมาใหม่และให้ความสำคัญกับการพนันทางอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นที่จะจำกัดเส้นทางธุรกรรมทางการเงินที่เกิดจากการพนันที่ไม่ชอบด้วยกฎมาย หรือควบคุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการรับชำระเงินที่เชื่อมโยงกับการพนันออนไลน์ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสหพันธรัฐ หรือกฎหมายมลรัฐ นอกจากนี้ ยังให้อำนาจแก่กระทรวงการคลังและธนาคารกลางในการออกกฎหมายลำดับรองและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดห้ามสถาบันการเงินและธนาคารยอมรับการชำระเงินหรือการทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการพนันทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งให้สถาบันการเงินและธนาคารต่าง ๆ ต้องออกนโยบายหรือจัดทำระบบเพื่อตรวจสอบ ป้องกัน และระงับมิให้มีการทำธุรกรรมที่ถูกควบคุมตามกฎหมายฉบับนี้

ส่วนการควบคุมหรือจำกัดการโฆษณาหรือเชิญชวนให้เล่นการพนันนั้น จะมีกฎหมายสหพันธรัฐ คือ The Communications Act of 1934 กำหนดห้ามมิให้มีการโฆษณาการพนัน ในทำนองเดียวกันกับประเทศไทย ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีแนวคิดที่คล้ายกัน คือ ไม่สนับสนุนเรื่องการพนันออนไลน์ โดยประเทศไทยเป็นการห้ามอย่างเด็ดขาด ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีการเปิดอิสระบ้างเล็กหน่อยแต่ยังคงเข้าไปควบคุมอยู่

“สหราชอาณาจักร” มีกฎหมาย **Gambling Act 2005** ซึ่งตราขึ้นโดยเป็นการยกเลิกกฎหมาย “Betting, Gambling and Lottery Act 1963” “Gambling Act 1968” และ “Lottery and Amusements Act 1976” กฎหมายฉบับนี้มีแนวคิดที่แตกต่างจากประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ เปิดโอกาสให้มีการประกอบธุรกิจการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ โดยให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น City Council ในการออกใบอนุญาต ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวจะใช้บังคับเฉพาะในประเทศอังกฤษ เวลส์ และสกอตแลนด์เท่านั้น แต่ไม่รวมถึงไอร์แลนด์เหนือรวมทั้งมีการจัดตั้ง **“Gambling Commission”** ขึ้น เพื่อเป็นองค์กรควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจการพนันให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย ๓ ประการ ได้แก่

(๑) ป้องกันมิให้การพนันเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย

(๒) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดให้มีการเล่นการพนันเป็นไปอย่างยุติธรรมและเปิดเผย

(๓) ป้องกันเด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มที่มีความอ่อนไหวหรือเปราะบางจากการพนัน เช่น ผู้ที่ติดการพนันจนเป็นหนี้ หรือผู้ที่มีปัญหาทางจิต ไม่ให้ได้รับอันตราย ถูกเอาเปรียบ หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบจากการพนัน

นอกจากนี้ ยังมีการควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับการพนัน โดยกำหนดให้ธุรกิจการพนันที่ได้รับใบอนุญาตสามารถโฆษณาได้ และสนับสนุนให้ผู้ที่สนใจจะเล่นการพนันควรเล่นการพนันกับผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนกับ Gambling Commission เท่านั้น เพราะจะได้รับการตรวจสอบว่าการดำเนินกิจการเป็นไปอย่างยุติธรรมและปลอดภัยต่อผู้เล่น

สำหรับมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ในประเทศไทย เห็นว่า เนื่องจากการพนันมิใช่อาชญากรรมหรือเป็นความผิดในตัวเอง อันแตกต่างจากการฆ่าคนตาย ข่มขืนกระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ หรือลักทรัพย์ ที่เป็นความผิดหรือความชั่วร้ายในตัวเอง แต่เป็นกิจกรรมที่อาจนำไปสู่อาชญากรรมหรือการกระทำความผิดอย่างอื่นได้ ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและสภาพสังคมของแต่ละประเทศว่าจะกำหนดให้มีทิศทางใดหรือต้องการให้มีการอนุญาตเล่นการพนันมากน้อยแค่ไหน **โดยกรณีที่กำหนดให้ “การพนันเป็นเรื่องผิดกฎหมาย”** สังคมก็ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อาทิ การบังคับใช้กฎหมาย และการป้องกันหรือปราบปรามการกระทำผิด โดยเฉพาะการพนันออนไลน์ ซึ่งเป็นการเล่นทางอินเทอร์เน็ต ที่มีการกระทำผิดข้ามพื้นที่หรือข้ามประเทศ อันจำเป็นต้องหามาตรการและแนวทางเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป **แต่หากกำหนดให้ “การพนันเป็นเรื่องถูกกฎหมาย”** ก็ต้องวิเคราะห์ว่าสังคมจะต้องเผชิญกับปัญหาการกระทำความผิดอย่างอื่นที่ตามมาหรือไม่ อย่างไร ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาในแง่ของธุรกิจ “การพนัน” ก็ถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งที่คล้ายคลึงกับการนำเงินไปลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์หรือธนาคาร แต่ความแตกต่าง คือ การพนันเป็นการลงทุนในสิ่งที่คาดเดาไม่ได้หรือเป็นความเสี่ยงล้วน ๆ ต่างกับการลงทุนในหุ้นที่สามารถคาดการณ์ได้ ฉะนั้น หากประเทศไทยจะอนุญาตให้มีการประกอบธุรกิจการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมายได้เหมือนกรณีของสหราชอาณาจักร ซึ่งสามารถเรียกเก็บภาษีและสร้างรายได้ให้กับรัฐได้อีกทางหนึ่งแล้ว ประเทศไทยจะมีมาตรการอย่างไร กล่าวคือ **แม้ว่าประเทศจะมีเงินรายได้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการสาธารณะได้ก็ตาม แต่ในมิติอื่น ๆ ก็ต้องพิจารณาประกอบด้วย อาทิ มิติของสังคมว่าประชาชนจะยอมรับได้มากน้อยเพียงใด มิติเกี่ยวกับการควบคุมของรัฐว่าจะมีศักยภาพในการควบคุมตรวจสอบหรือจะสามารถเปิดให้บริการเองได้หรือไม่อย่างไร และมิติเกี่ยวกับพื้นที่ออนไลน์ว่าจะดำเนินการจัดการกับการพนันออนไลน์ที่เงินอาจจะไหลออกนอกประเทศได้อย่างไร เป็นต้น** หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลดีและง่ายต่อการควบคุมมากกว่าก็อาจจะทำให้การพนันเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย แต่ถ้าสังคมไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับการพนันที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ สุดท้ายก็ต้องคงให้การพนันมีลักษณะเป็นสิ่งผิดกฎหมายและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ร้อยตำรวจเอก วีระพงษ์ แนวคำดี รองสารวัตร กลุ่มงานสนับสนุนคดีเทคโนโลยี กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การพนันเป็นสิ่งที่อยู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่เราจำความได้ โดยเป็นอบายมุขที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมตามมา และนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงจนทุกคนมองว่าเป็นปัญหาสังคม ส่วน “การพนันออนไลน์” เป็นการพนันรูปแบบหนึ่งที่อยู่ในอากาศและไม่มีการคัดกรองผู้เล่น ความรุนแรงของปัญหาจึงกระทบเป็นวงกว้างและแพร่หลายไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีเพียงสมาร์ทโฟนหรือในขณะดูซีรีส์หรือเล่นเกมส์ก็มีโฆษณา

ขึ้นมาชักชวนให้เข้าเล่นการพนันได้ทันที ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจจะคิดว่าเมื่อเป็นเรื่องที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต หรือเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ก็ต้องเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าวแล้วจะแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

(๑) การเข้าใช้หรือล้วงข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาต

(๒) การใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับฉ้อโกงและหมิ่นประมาท

(๓) การนำเข้าข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ไม่เหมาะสมหรือกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

โดยการพนันออนไลน์ไม่มีลักษณะอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว ฉะนั้น จึงไม่สามารถดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์การพนันหรือขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ และแม้จะเป็นกรณีตามกลุ่มที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม การดำเนินการปิดกั้นก็มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลาค่อนข้างนาน อีกทั้งปิดกั้นแล้วไม่นานก็จะมีเซิร์ฟเวอร์หรือเว็บไซต์ใหม่เกิดขึ้นมาแทนที่ การปิดกั้นจึงไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

อย่างไรก็ดี เว็บไซต์การพนันหรือข้อมูลที่ปรากฏบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตทั้งหมดสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่นได้ ก็คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ ได้กำหนดห้ามจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ผู้ที่กระทำความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

(๑) ผู้ที่จัดให้มีการเล่นหรือเป็นเจ้ามือพนัน

(๒) ผู้โฆษณา หรือผู้ที่ช่วยประกาศ หรือผู้ชักชวน และ

(๓) ผู้เล่นพนัน

ทั้งนี้ ปัจจุบันการพนันออนไลน์จะมีเซิร์ฟเวอร์อยู่ที่ต่างประเทศหรือในประเทศที่การพนันเป็นเรื่องถูกกฎหมาย กฎหมายไทยจึงไม่สามารถดำเนินการกับผู้เล่นได้ อีกทั้งผู้เล่นก็เล่นพนันผ่านโทรศัพท์มือถือซึ่งหากไม่มีเหตุอันควรต้องสงสัยหรือไม่ใช่เหตุซึ่งหน้าตามที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้แล้วเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีอำนาจที่จะตรวจค้นหรือจับกุมได้ ฉะนั้น สิ่งที่กระทำได้คือการจับกุมผู้โฆษณาหรือชักชวน โดยต้องมีการพิสูจน์ทราบตัวตนของผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์โฆษณาหรือชักชวนให้คนมาเล่นพนันว่าเขาเป็นใคร มีตัวตนอยู่จริงหรือไม่ อยู่ที่ไหน และใช่ตัวจริงที่ใช้สื่อออนไลน์นั้นหรือไม่ ส่วนการดำเนินคดีกับเจ้าของเว็บไซต์หรือเจ้ามือพนัน ถ้าอยู่ในประเทศและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเจ้าของหรือมีความเชื่อมโยงแล้ว ก็สามารถดำเนินการจับกุมเพื่อดำเนินคดีได้

สำหรับมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ในประเทศไทยเห็นว่าหากประเทศไทยไม่สามารถที่จะห้ามหรือกำจัดปัญหาเกี่ยวกับการพนันให้หมดไปได้ ก็อาจจะต้องพิจารณาว่าการควบคุมจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หากกำหนดให้การพนันเป็นเรื่องถูกกฎหมายก็ควรกำหนดเป็นเขตพื้นที่ (Zoning) หรือให้อยู่ในบริเวณที่กำหนด พร้อมทั้งขยายเพดานโทษให้มีอัตราสูงขึ้นและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันและปราบปรามหรือดำเนินการ

กับผู้กระทำผิดอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ดี เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ และการพนันแม้จะมิใช่อาชญากรรมแต่เป็นอบายมุขซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมหรือก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นหนี้สิน หมดตัว หรือฆ่ากันตาย ดังนั้น จึงต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาและพิจารณาว่าสังคมจะยอมรับได้หรือไม่ แต่ในประการที่สำคัญ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคมมิให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันจะทำให้การเล่นการพนันลดลงได้

นายพงศ์ธร ทองด้วง ผู้อำนวยการส่วนนิติการ กองกฎหมาย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งปัจจุบันได้แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ได้กำหนด **“ความผิดมูลฐาน”** หรือความผิดที่เป็นมูลเหตุ ที่มา หรือเป็นฐานที่ก่อให้เกิดหรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำ หรือเป็นความผิดหลักที่ต้องนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้บังคับกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยในการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรกนั้น **“ความผิดเกี่ยวกับการพนัน”** ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายว่าให้เป็นความผิดมูลฐานหรือเป็นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินแต่อย่างใด จนกระทั่งการพนันกลายเป็นปัญหาสังคมและส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ทั้งนี้ เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตและมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่า ๑๐๐ คน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่า ๑๐ ล้านบาทขึ้นไป เป็นความผิดตามกฎหมายฟอกเงินด้วย แต่อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าเล่นหรือวงเงินในการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ดังกล่าวเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายค่อนข้างมาก เพราะส่วนใหญ่วงเงินที่เล่นจะมีมูลค่าไม่ถึงจำนวนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นพนันออนไลน์ซึ่งเป็นปัญหาลุกลามและทวีความรุนแรงขึ้น ในขณะนั้น หากจำนวนคนที่เล่นและวงเงินที่เล่นไม่เข้าองค์ประกอบความผิดแล้วย่อมเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกิดขึ้นดังนั้น จึงได้ปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานดังกล่าว โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อลดจำนวนวงเงินในการกระทำความผิดลงให้เหลือเพียง ๕ ล้านบาท และตัดจำนวนผู้เล่นออก รวมทั้งเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย[๓]

[๓] **พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓ (๙)** บัญญัติว่า

“**มาตรา ๓** ในพระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

ฯลฯ ฯลฯ

(๙) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์”.

ทั้งนี้ **“การฟอกเงิน”** เป็นการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน อาทิ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การค้ามนุษย์ การทุจริตต่อหน้าที่ รวมถึงการพนัน หรือที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง หรือเป็นการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเสมือนว่าได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือโดยสุจริต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมาย ซุกซ่อนทรัพย์สิน ปกปิดความเป็นเจ้าของที่แท้จริง หรือกลบเกลื่อนร่องรอยความไม่ถูกต้องของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มา โดยกระบวนการหรือขั้นตอนของการฟอกเงินส่วนใหญ่จะเป็นการได้เงินมาในรูปของเงินสดจำนวนมาก และนำเข้าสู่ระบบ เช่น นำไปฝากธนาคาร ซื้อทรัพย์สิน ลงทุนหรือตั้งบริษัทบังหน้า เป็นต้น แต่เพื่อปกปิดร่องรอยหรือให้ติดตามที่มาของเงินหรือทรัพย์สินกระทำได้ยากยิ่งขึ้น ก็จะเปลี่ยนกระบวนการฟอกเงินให้ซับซ้อนขึ้นโดยนำเงินเข้ามาไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจหรือผ่านการทำธุรกรรมรูปแบบต่าง ๆ โดยอาจจะสร้างธุรกรรมหลาย ๆ ชั้น (Layering) เช่น นำไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ ทองคำแท่ง หรือซื้อในนามบุคคลอื่น หรืออาจจะใช้วิธีการปนหรือผสมผสานทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายรวมเข้ากับทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย (Integration) เพื่อให้การสาวกลับไปหาต้นตอหรือตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินกระทำได้ยาก

ส่วนวิธีการฟอกเงินโดยทั่วไปยังคงนิยมใช้เงินสดทำธุรกรรมโดยไม่ผ่านระบบการเงิน และอาจจะลักลอบขนเงินสดออกนอกประเทศโดยทางเรือหรือเครื่องบิน เพราะการถือเงินสดย่อมไม่มีใครรู้ว่ามี และหากนำไปฝากธนาคารก็จะปรากฏร่องรอยหรือติดตามสถานะทางการเงินได้ ทั้งนี้ หากจะแบ่งประเภทการฟอกเงินในระบบการเงินที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ **“ผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน”** เช่น การลักลอบขนเงินไปฝากในประเทศที่ไม่ตรวจสอบเข้มงวด การแบ่งกันนำเงินสดไปฝากในจำนวนเงินที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ธนาคารต้องรายงาน หรือการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อปกปิดร่องรอยโดยอาศัยเทคโนโลยีการเงิน (FINTECH) เช่น การโอนเงินออนไลน์ผ่านมือถือ การใช้บัตรเครดิต หรือนวัตกรรมของตู้เอทีเอ็ม กับ **“ผ่านธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน”** เช่น การฟอกเงินในสถานพนันโดยเฉพาะในประเทศที่กำหนดให้การพนันถูกกฎหมาย การซื้อทองคำแท่งแล้วทยอยนำออกไปขายในภายหลัง การเปิดบริษัททำธุรกิจบังหน้า การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ การกู้เงินจากธนาคารในต่างประเทศแล้วชำระคืน การนำเงินไปแลกเปลี่ยนเป็นอีกสกุลผ่านร้านค้าหรือบริษัทแลกเปลี่ยนเงินตรา และการลงทุนในหุ้น พันธบัตร หรืออสังหาริมทรัพย์ผ่านบริษัทนายหน้า รวมทั้งการลงทุนในเงินหรือสินทรัพย์เสมือน (Virtual Asset) เช่น เงินบิทคอยน์ (Bitcoin) หรือสกุลเงินดิจิทัลต่าง ๆ ตลอดจนการสนับสนุนการเงินแก่การก่อการร้าย

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่าตามมาตรฐานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Policy : AML/CFT) ที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force : FATF)[๔] ได้ออกข้อแนะนำไว้ (Recommendations)

[๔] คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือ “FATF” เป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานและส่งเสริมนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๑ ประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ๒ องค์การ เป็นสมาชิก.

มิได้กำหนดให้ “การพนัน” เป็นความผิดมูลฐานที่แต่ละประเทศต้องกำหนดให้เป็นความผิดร้ายแรง และจะถือว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงิน **ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่มีการกำหนดให้การพนันเป็นความผิดมูลฐานสำหรับการฟอกเงิน อันสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเห็นว่าการพนันเป็นเรื่องที่ร้ายแรง** นอกจากนี้ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม โดยมิให้อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากอาชญากรรมไปฟอกเงิน และมิให้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ฟอกถูกนำไปใช้กระทำความผิดต่อไปอีกจึงให้แต่ละประเทศต้องมีมาตรการเชิงป้องกัน ปราบปราม และริบทรัพย์ ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินการตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างครบถ้วน โดย “มาตรการเชิงปราบปราม” เช่น กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินให้รวมถึงผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ พยายาม และสมคบกัน เพื่อฟอกเงินด้วย[๕] รวมทั้งให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการดำเนินการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ส่วน “มาตรการเชิงป้องกัน” เช่น กำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน ปปง. และกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการแสดงตนและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของสถาบันการเงินและผู้ประกอบ อาชีพบางประเภท อาทิ ค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ ขายหรือให้เช่าซื้อรถยนต์ นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรือค้าของเก่า เป็นต้น

สำหรับมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ของประเทศไทย เห็นว่า การพนันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมานาน และจากประสบการณ์ที่เคยไปดูบ่อนในประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า มีคนไทยจำนวนมากเข้าไปเล่น ซึ่งแสดงว่าเมื่อผู้เล่นถูกห้ามมิให้เล่นในประเทศเพราะผิดกฎหมาย ก็จะไปเล่นในต่างประเทศที่เปิดเสรีการพนันอยู่ดี ดังนั้น โดยส่วนตัวจึงเห็นควรให้การพนันเป็นเรื่องถูกกฎหมาย แต่ต้องกำหนดเป็นเขตพื้นที่ (Zoning) พร้อมทั้งมีนิตินโยบายด้านต่าง ๆ เพื่อควบคุมการประกอบกิจการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ส่วนการพนันออนไลน์ถ้าจะจัดเป็นเขตพื้นที่ก็อาจดำเนินการค่อนข้างยากเพราะโดยธรรมชาติจะเล่นผ่านสมาร์ทโฟนหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่และไม่เดินทางไปบ่อนหรือสถานพนัน ดังนั้น จึงต้องอาศัยการบังคับใช้กฎหมาย และการบูรณาการหรือประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

---

[๕] **พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๙** บัญญัติว่า

“**มาตรา ๗** ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(๑) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(๒) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด...

มาตรา ๘ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา ๙ ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น...”

หากจะกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า “การพนัน” เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ทั่วโลก และในทุกประเภทของสังคม ทั้งสังคมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาหรือสังคมที่มีกฎระเบียบเข้มงวด เช่น คาสิโนเก็นติ้ง ประเทศมาเลเซีย และนับวันการพนันจะยิ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และข่าวสาร รวมทั้งอินเทอร์เน็ต และระบบเสรีทางการเงินและการค้าที่ติดต่อเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดน การประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันก็จะยิ่งขยายตัวและแพร่หลายยิ่งขึ้น แม้กระทั่งประเทศที่เคยมีนโยบายจำกัดหรือห้ามการเล่นการพนันก็อาจจะไม่สามารถทัดทานกับกระแสการพนันรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ได้จนในที่สุดต้องเปลี่ยนแปลงมาตรการและวิธีการควบคุมการเล่นหรือการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพนันให้เป็นระบบ มีมาตรฐานสูง และเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อนำผลตอบแทนหรือเก็บเงินภาษีที่ได้จากการออกใบอนุญาตมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติโดยรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้การที่ประเทศเพื่อนบ้านอนุญาตให้มีการเปิดสถานการพนันในประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ แต่การควบคุมการประกอบกิจการเกี่ยวกับการพนัน รวมทั้งการตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใช้ในการเล่นการพนันนั้น ยังไม่มีประสบการณ์และไม่มีระบบควบคุมตรวจสอบที่เข้มงวดและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ก็อาจจะกลายเป็นแหล่งที่ผู้มีเงินได้จากการกระทำความผิดใช้เป็นสถานที่ฟอกเงินได้โดยง่าย ดังนั้น หากประเทศไทยจะกำหนดให้การพนันเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ควรมีกฎหมายและองค์กรขึ้นมาควบคุมตรวจสอบอย่างเข้มงวด ทั้งนี้ เพื่อให้การควบคุมดูแลการพนันดำเนินการอย่างเป็นระบบ ช่วยลดภาระงานด้านการติดตามตรวจจับการพนันเถื่อน ก่อให้เกิดรายได้แก่รัฐและป้องกันเงินรั่วไหลออกนอกประเทศได้อีกทางหนึ่ง สร้างงานให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว แก้ปัญหาการพนันชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ช่วยลดบทบาทของเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลให้น้อยลง และทำให้มีการจัดสรรประโยชน์จากการพนันที่ชัดเจนและเที่ยงธรรม อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีการควบคุมอย่างเข้มงวดซึ่งก่อให้เกิดผลดีดังกล่าวก็ตาม แต่ก็อาจจะมีผลเสียในประการต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมาเช่นกัน เช่น ทำให้นักการเมืองเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ เกิดอาชญากรรมมากขึ้น ศีลธรรมเสื่อมลง ผลประโยชน์ตกอยู่กับนักธุรกิจบางคนเท่านั้น ครอบครัวแตกแยก คนจนยากจนลง ประชาชนติดการพนันมากขึ้น และอาจทำให้มีการละทิ้งงานเพื่อไปเล่นการพนัน เป็นต้น **ซึ่งการจะตัดสินใจไปในทางใดทางหนึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย หรือศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงประโยชน์และผลกระทบที่จะตามมา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่าผลเสียที่พึงจะได้รับจากการพนันที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจดังกล่าวของรัฐด้วย.**

นางสาวสายใจ เกษสุวรรณ
นิติกร สำนักกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ....

ก. ประวัติ ความเป็นมา และสถานะของร่างพระราชบัญญัติ ณ ปัจจุบัน[๑]

ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... จัดทำขึ้นเนื่องจากการที่พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งใช้บังคับมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว พบว่าปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับมีเหตุผลสมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการในการระงับข้อพิพาทแรงงาน การห้ามปิดงานหรือนัดหยุดงานตลอดจนหลักเกณฑ์การจัดตั้งและการดำเนินงานของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและสหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ อันเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการรวมตัวเพื่อจัดตั้ง และดำเนินกิจการขององค์กรดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ ตลอดจนปรับปรุงอัตราโทษให้เหมาะสม

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นในกระบวนการก่อนการตรากฎหมายจากผู้ที่เกี่ยวข้อง บนเว็บไซต์ https://www.krisdika.go.th/th/detail-law-draft-under-consideration-by-the-office-of-the-council-of-state?billCode=260&lawdraftType=between ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ก่อนที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ข. หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

เหตุผล

เนื่องจากพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควร

[๑] ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๔.

ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน การห้ามปิดงานหรือนัดหยุดงาน หลักเกณฑ์การจัดตั้งและการดำเนินงานของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและสหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ อันเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการรวมตัวเพื่อจัดตั้ง และดำเนินกิจการขององค์กรดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ ตลอดจนปรับปรุงอัตราโทษให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ค. สาระสำคัญโดยสรุป

๑. บทนิยาม (ร่างมาตรา ๕)

ในพระราชบัญญัตินี้

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า

(๑) องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล หรือกิจการของรัฐ ตามกฎหมายที่จัดตั้งกิจการนั้น และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ

(๒) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า หรือรัฐวิสาหกิจตาม (๑) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

"ลูกจ้าง" หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้แก่นายจ้างเพื่อรับค่าจ้าง

"นายจ้าง" หมายความว่า รัฐวิสาหกิจซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และให้หมายความรวมถึง ผู้มีอำนาจกระทำการแทนรัฐวิสาหกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนรัฐวิสาหกิจด้วย

"ฝ่ายบริหาร" หมายความว่า ลูกจ้างระดับผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจในการจ้าง เลิกจ้าง ขึ้นค่าจ้าง ตัดค่าจ้าง หรือลดค่าจ้าง

"สภาพการจ้าง" หมายความว่า หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจ้างหรือการทำงาน กำหนดวันและเวลาทำงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ การเลิกจ้าง หรือประโยชน์อื่นของนายจ้างหรือลูกจ้าง อันเกี่ยวกับการจ้าง หรือการทำงาน

"ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง" หมายความว่า ข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับสหภาพแรงงานตามพระราชบัญญัตินี้

"ข้อพิพาทแรงงาน" หมายความว่า ข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

"ปิดงาน" หมายความว่า การที่นายจ้างหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเนื่องจากข้อพิพาทแรงงาน

"นัดหยุดงาน" หมายความว่า การที่ลูกจ้างร่วมกันไม่ทำงานชั่วคราวเนื่องจากข้อพิพาทแรงงาน

"สหภาพแรงงาน" หมายความว่า สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

"สหพันธ์แรงงาน" หมายความว่า สหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

"พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. การยกเลิกกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๓)

กำหนดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓

๓. ขอบเขตการใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔)

กำหนดให้รัฐวิสาหกิจทั้งหลายอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะกำหนดไว้เช่นใดก็ตาม เว้นแต่รัฐวิสาหกิจที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าไม่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้

๔. ผู้รักษาการตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๖)

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) แต่งตั้งพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานและพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๒) ออกประกาศ ระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศ ระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๕. ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง (หมวด ๑ ร่างมาตรา ๘ ถึงร่างมาตรา ๑๓)

๕.๑ การกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง (ร่างมาตรา ๘)

๕.๑.๑ ระยะเวลาใช้บังคับ ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างให้มีระยะเวลาใช้บังคับตามที่นายจ้างและสหภาพแรงงานได้ตกลงกัน แต่จะตกลงกันให้มีผลใช้บังคับเกินกว่า ๓ ปีไม่ได้ ถ้ามิได้กำหนดระยะเวลาไว้ ให้ถือว่าข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างมีผลใช้บังคับ ๑ ปีนับแต่วันที่นายจ้างและสหภาพแรงงานได้ตกลงกัน ทั้งนี้ ในกรณีที่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างสิ้นสุดลง ถ้ามิได้มีการยื่นข้อเรียกร้องก่อนวันที่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างเดิมจะสิ้นสุดลง ให้ถือว่าข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างนั้นมีผลใช้บังคับต่อไปอีกคราวละ ๑ ปี นับแต่วันที่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างเดิมสิ้นสุดลง

๕.๑.๒ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเดิม การเรียกร้องให้มีการกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หรือการแก้ไขเพิ่มเติมข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง นายจ้างหรือสหภาพแรงงานต้องยื่นข้อเรียกร้องเป็นหนังสือให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบภายในระยะเวลา ๖๐ วันก่อนวันที่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างเดิมจะสิ้นสุดลง เว้นแต่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างเดิมได้กำหนดระยะเวลาการยื่นข้อเรียกร้องไว้เป็นอย่างอื่น และให้ฝ่ายที่ยื่นข้อเรียกร้องส่งสำเนาข้อเรียกร้องให้อธิบดีทราบโดยมิชักช้า โดยกำหนดให้ฝ่ายยื่นข้อเรียกร้องระบุชื่อผู้ซึ่งมีอำนาจทำการแทนเป็นผู้แทนในการเจรจาซึ่งต้องมีจำนวนไม่เกิน ๗ คน ทั้งนี้ ผู้แทนในการเจรจาฝ่ายนายจ้างต้องแต่งตั้งจากฝ่ายบริหารของรัฐวิสาหกิจนั้น และผู้แทนในการเจรจาฝ่ายสหภาพแรงงานต้องแต่งตั้งจากกรรมการหรือสมาชิกสหภาพแรงงานนั้น

๕.๒ หลักเกณฑ์ในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง (ร่างมาตรา ๙ ถึงร่างมาตรา ๑๐)

๕.๒.๑ จำนวนสมาชิกที่มีสิทธิยื่นข้อเรียกร้อง ในกรณีที่รัฐวิสาหกิจใดมีสหภาพแรงงานมากกว่าหนึ่งแห่ง สหภาพแรงงานที่มีสิทธิยื่นข้อเรียกร้องตาม ๕.๑ ต้องมีจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นลูกจ้าง

ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ของจำนวนลูกจ้างทั้งหมดซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องนั้นในวันที่ยื่นข้อเรียกร้อง ในกรณีที่มีสหภาพแรงงานยื่นข้อเรียกร้องในเรื่องเดียวกันมากกว่าหนึ่งแห่ง ให้สหภาพแรงงานที่ยื่นข้อเรียกร้องนั้นร่วมกันตั้งผู้แทนในการเจรจา ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่า สหภาพแรงงานนั้นจะมีลูกจ้างซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องเป็นสมาชิกครบจำนวนที่ได้ระบุไว้หรือไม่ นายจ้างหรือสหภาพแรงงานที่เกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องโดยทำเป็นหนังสือให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานตรวจรับรอง

๕.๒.๒ การเจรจาตามข้อเรียกร้อง เมื่อได้รับข้อเรียกร้องแล้ว ให้ฝ่ายที่รับข้อเรียกร้องแจ้งชื่อผู้แทนในการเจรจาจำนวนไม่เกิน ๗ คนเป็นหนังสือให้ฝ่ายที่ยื่นข้อเรียกร้องทราบโดยมิชักช้า และให้ทั้ง ๒ ฝ่ายเริ่มเจรจากันภายใน ๕ วันนับแต่วันที่ได้รับข้อเรียกร้อง โดยนายจ้างหรือสหภาพแรงงานจะแต่งตั้งที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้แทนของตนก็ได้ แต่ต้องมีจำนวนฝ่ายละไม่เกิน ๒ คน

๕.๓ การจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง (ร่างมาตรา ๑๑ ถึงร่างมาตรา ๑๒)

๕.๓.๑ หนังสือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ถ้านายจ้างกับสหภาพแรงงานสามารถตกลงเกี่ยวกับข้อเรียกร้องได้แล้ว ให้ทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างนั้นเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้แทนในการเจรจาของนายจ้างและสหภาพแรงงาน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้แทนฝ่ายตน และให้นายจ้างประกาศข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างโดยเปิดเผยไว้ ณ สถานที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่เป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วัน โดยเริ่มประกาศภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ได้ตกลงกัน ทั้งนี้ ให้นายจ้างนำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างดังกล่าวมาแจ้งต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้ตกลงกัน

๕.๓.๒ ข้อตกลงทางด้านการเงิน ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตที่กำหนดตาม ๘.๖ (๒) นายจ้างจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีก่อน จึงจะดำเนินการได้

๕.๔ ผลผูกพันตามข้อตกลง (ร่างมาตรา ๑๓)

ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างมีผลผูกพันนายจ้างและลูกจ้างซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่กระทำโดยนายจ้างกับสหภาพแรงงานซึ่งมีลูกจ้างเป็นสมาชิกเกินกว่าสองในสามของลูกจ้างทั้งหมด ให้ถือว่าข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างนั้นมีผลผูกพันนายจ้างและลูกจ้างทุกคน ทั้งนี้ เมื่อข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างมีผลใช้บังคับแล้ว ห้ามนายจ้างทำสัญญาจ้างแรงงานกับลูกจ้าง ขัดหรือแย้งกับข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง เว้นแต่สัญญาจ้างแรงงานนั้นจะเป็นคุณแก่ลูกจ้างยิ่งกว่า

๖. วิธีระงับข้อพิพาทแรงงาน (หมวด ๒ ร่างมาตรา ๑๔ ถึงร่างมาตรา ๑๗)

๖.๑ การแจ้งข้อพิพาทแรงงาน (ร่างมาตรา ๑๔)

ในกรณีที่ไม่มีการเจรจากันภายในกำหนดตาม ๕.๒.๒ หรือมีการเจรจากันแล้ว แต่ตกลงกันไม่ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าได้มีข้อพิพาทแรงงานเกิดขึ้น และให้ฝ่ายยื่นข้อเรียกร้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานทราบภายใน ๗๒ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่พ้นกำหนดหรือนับแต่เวลาที่ตกลงกันไม่ได้ แล้วแต่กรณี

๖.๒ การประนอมข้อพิพาท (ร่างมาตรา ๑๕)

๖.๒.๑ กำหนดเวลาในการประนอมข้อพิพาท เมื่อพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานได้รับแจ้งตาม ๖.๑ แล้ว ให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานดำเนินการประนอมข้อพิพาทแรงงานภายในกำหนด ๑๐ วันนับแต่วันที่พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานได้รับหนังสือแจ้ง

๖.๒.๒ การมีผลผูกพันตามข้อตกลง ในกรณีที่ฝ่ายยื่นข้อเรียกร้องและฝ่ายรับข้อเรียกร้องตกลงกันได้ไม่ว่าเนื่องจากการประนอมข้อพิพาทแรงงานหรือการเจรจาตกลงกันเองในภายหลัง ให้นำ ๕.๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๖.๒.๓ ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ กรณีที่ไม่อาจตกลงกันได้ภายในระยะเวลาตาม ๖.๒.๑ ให้ถือว่าข้อพิพาทแรงงานนั้นเป็นข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ทั้ง ๒ ฝ่ายอาจตกลงกันให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานดำเนินการประนอมข้อพิพาทแรงงานต่อไป หรือนำข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้นั้นไปเจรจาตกลงกันเอง หรือให้ฝ่ายที่แจ้งข้อเรียกร้องส่งข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานเพื่อชี้ขาด ข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ภายใน ๑๕ วันนับถัดจากวันที่เป็นข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ หรือปิดงานหรือนัดหยุดงานโดยไม่ขัดต่อ ๗.๑ ๗.๓ และ ๗.๔

๖.๒.๔ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานได้รับข้อพิพาทแรงงาน ที่ตกลงกันไม่ได้ตาม ๖.๒.๓ แล้วให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่รับข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้และแจ้งให้ทั้ง ๒ ฝ่ายทราบ ทั้งนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจขยายระยะเวลาให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานได้ไม่เกิน ๓๐ วัน อนึ่ง ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานเห็นสมควร อาจจะแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานดังกล่าวก่อนมีการวินิจฉัยชี้ขาดก็ได้

๖.๓ ผลของคำวินิจฉัยชี้ขาด (ร่างมาตรา ๑๖)

๖.๓.๑ คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานให้เป็นที่สุด ฝ่ายยื่นข้อเรียกร้องและฝ่ายรับข้อเรียกร้องต้องปฏิบัติตาม แต่ถ้าเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดที่เกี่ยวกับการเงิน ที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตที่กำหนดตาม ๘.๖ (๒) จะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว และให้คำวินิจฉัยชี้ขาดมีผลใช้บังคับได้เป็นเวลา ๑ ปีนับแต่วันที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดหรือได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

๖.๓.๒ การนำคดีไปสู่ศาลแรงงาน ฝ่ายยื่นข้อเรียกร้องหรือฝ่ายรับข้อเรียกร้องหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการนำคดีไปสู่ศาลแรงงานไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน เว้นแต่ศาลแรงงานจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

๖.๔ การปฏิบัติต่อลูกจ้างที่ได้มีการยื่นข้อเรียกร้อง (ร่างมาตรา ๑๗)

เมื่อได้มีการยื่นข้อเรียกร้องตาม ๕.๑ แล้ว ถ้าข้อเรียกร้องนั้นยังอยู่ในระหว่างการเจรจา การประนอม การไกล่เกลี่ย หรือการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานตาม ๕.๒.๒ ๕.๓ ๕.๔ ๖.๑ หรือ ๖.๒ ห้ามนายจ้างเลิกจ้าง หรือโยกย้ายหน้าที่การงานลูกจ้าง ผู้แทนลูกจ้าง กรรมการ หรืออนุกรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้อง เว้นแต่บุคคลดังกล่าว

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง

(๒) จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย

(๓) ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง โดยนายจ้างได้ตักเตือนเป็นหนังสือแล้วและยังไม่เกิน ๑ ปีนับแต่วันที่ลูกจ้างได้รับทราบหนังสือเตือนนั้น ทั้งนี้ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้น ต้องมิได้ออกเพื่อขัดขวางมิให้บุคคลดังกล่าวดำเนินการเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง เว้นแต่กรณีที่ร้ายแรงนายจ้างไม่จำต้องตักเตือน

(๔) ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา ๓ วันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ทั้งนี้ ห้ามลูกจ้าง ผู้แทนลูกจ้าง กรรมการ อนุกรรมการ หรือสมาชิกสหภาพแรงงานซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้อง สนับสนุนหรือก่อการนัดหยุดงาน

๗. การปิดงานและการนัดหยุดงาน (หมวด ๓ ร่างมาตรา ๑๘ ถึงร่างมาตรา ๒๓)

๗.๑ กรณีที่อาจปิดงานหรือนัดหยุดงาน นายจ้างอาจปิดงานหรือลูกจ้างอาจนัดหยุดงานได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๑๘)

(๑) เมื่อมีข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ตาม ๖.๒.๓ และไม่ได้มีการส่งข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานวินิจฉัยชี้ขาดตาม ๖.๒.๓

(๒) เมื่อมีการตกลงกันตาม ๕.๓.๑ หรือ ๖.๒.๒ แล้ว และฝ่ายซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

ในกรณีที่นายจ้างประสงค์จะปิดงานหรือลูกจ้างประสงค์จะนัดหยุดงานต้องแจ้งเป็นหนังสือ ให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานและอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๒๔ ชั่วโมงก่อนการปิดงานหรือนัดหยุดงานโดยนับแต่เวลาที่พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานและอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแจ้ง

๗.๒ งานที่กำหนดให้มีการบรรเทาผลกระทบจากกรณีนัดหยุดงาน (ร่างมาตรา ๑๙)

การนัดหยุดงานตาม ๗.๑ ฝ่ายที่นัดหยุดงานต้องจัดให้มีบริการขั้นต่ำเท่าที่จำเป็นเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนัดหยุดงาน หากเป็นงานที่เป็นบริการสาธารณะ ดังต่อไปนี้

(๑) กิจการโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล
(๒) กิจการไฟฟ้า
(๓) กิจการประปา
(๔) กิจการโทรศัพท์หรือโทรคมนาคม
(๕) กิจการบรรเทาสาธารณภัย
(๖) กิจการควบคุมการจราจรทางอากาศ
(๗) กิจการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

๗.๓ การแจ้งนัดหยุดงาน (ร่างมาตรา ๒๐)

๗.๓.๑ การแจ้งเป็นหนังสือ ก่อนการนัดหยุดงานตาม ๗.๒ ให้ฝ่ายที่นัดหยุดงานแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน นายจ้าง และคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๑๕ วันนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการจัดทำบริการขั้นต่ำ โดยต้องระบุจำนวน ขนาด ระยะเวลา และสิ่งอื่น ๆ อันประกอบเป็นบริการขั้นต่ำเท่าที่จำเป็นในการให้บริการสาธารณะในประเภทนั้น ๆ ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานทราบด้วย

๗.๓.๒ การกำหนดบริการขั้นต่ำ เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานได้รับแจ้งตาม ๗.๓.๑ แล้ว ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานพิจารณาและมีคำสั่งกำหนดบริการขั้นต่ำ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ในการนี้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานอาจขอความเห็นจากพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน ฝ่ายนายจ้าง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้ ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานมิได้พิจารณาและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานเห็นชอบการกำหนดบริการขั้นต่ำตามที่ฝ่ายที่นัดหยุดงานได้แจ้งตาม ๗.๓.๑

๗.๓.๓ การแจ้งคำสั่งบริการขั้นต่ำ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานแจ้งคำสั่งตาม ๗.๓.๒ เป็นหนังสือให้ฝ่ายที่นัดหยุดงานทราบโดยพลัน และให้ฝ่ายที่นัดหยุดงานประกาศบริการขั้นต่ำให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๕ วันก่อนการนัดหยุดงาน ทั้งนี้ คำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานตาม ๗.๓.๒ ให้เป็นที่สุด

๗.๔ การจัดทำบริการเพิ่มเติม (ร่างมาตรา ๒๑)

ในกรณีที่บริการขั้นต่ำตาม ๗.๒ ยังไม่เพียงพอต่อการบรรเทาความเสียหาย หรือลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนัดหยุดงาน นายจ้างอาจจัดทำบริการเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็นเพื่อบรรเทาความเสียหายหรือลดผลกระทบดังกล่าว

๗.๕ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปิดงาน (ร่างมาตรา ๒๒)

นายจ้างจะปิดงานตาม ๗.๑ ได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ การปิดงานดังกล่าวที่เป็นงานบริการสาธารณะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตาม ๗.๒ ให้นำ ๗.๓ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับแก่นายจ้างที่จะปิดงานโดยอนุโลม

๗.๖ คำชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๒๓)

ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นว่าการปิดงานหรือการนัดหยุดงานนั้น อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ หรืออาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานดำเนินการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน โดยคำชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานให้เป็นที่สุด ฝ่ายที่ปิดงานและฝ่ายที่นัดหยุดงานต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ให้นำ ๖.๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘. คณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (หมวด ๔ ร่างมาตรา ๒๔ ถึงร่างมาตรา ๓๑)

๘.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๒๔)

๘.๑.๑ คณะกรรมการและฝ่ายเลขานุการ กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์” ประกอบด้วย รัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงแรงงาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจเป็นกรรมการ กับผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละ ๕ คนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยให้อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งอธิบดีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๒ คนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๘.๑.๒ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง กำหนดให้ผู้แทนฝ่ายนายจ้างมาจากการเลือกตั้งกันเองในระหว่างผู้ว่าการ ผู้อำนวยการ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันแต่เรียกชื่ออย่างอื่นในรัฐวิสาหกิจด้วยกัน และผู้แทนฝ่ายลูกจ้างมาจากการเลือกตั้งกันเองในระหว่างประธานสหภาพแรงงานด้วยกัน ทั้งนี้ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการได้มาซึ่งกรรมการผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ในกรณีกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

๘.๑.๓ ที่ปรึกษาของคณะกรรมการ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๓ คนเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นในเรื่องที่คณะกรรมการมอบหมาย

๘.๒ วาระการดำรงตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๒๕)

กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อครบกำหนดตามวาระ หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ไม่เกิน ๒ คราวติดต่อกัน หรือต้องมีระยะเวลาเว้นไม่น้อยกว่า ๑ ปีนับแต่วันที่ลาออกก่อนวาระ

๘.๓ กรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่ง นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (ร่างมาตรา ๒๖)

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออกเพราะมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) พ้นจากการเป็นนายจ้างหรือพ้นจากการเป็นประธานสหภาพแรงงาน แล้วแต่กรณี

(๕) ไม่มาประชุม ๓ ครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๘) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๘.๔ การแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง (ร่างมาตรา ๒๗)

ในกรณีที่กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งที่อยู่ลำดับถัดไป ในกรณีที่ไม่มีผู้ได้รับการเลื่อนขึ้นเป็นกรรมการแทนให้เลือกตั้งผู้แทนฝ่ายนายจ้างหรือผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง แล้วแต่กรณี เพื่อให้รัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลือไม่ถึง ๙๐ วันจะไม่เลือกตั้งกรรมการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการ ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

๘.๕ การประชุมคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๒๘)

การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด และต้องมีกรรมการฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างอย่างน้อยฝ่ายละ ๑ คน จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ทั้งนี้ ในการประชุมคราวใด ถ้าไม่ได้องค์ประชุมตามที่กำหนดไว้ ให้จัดให้มีการประชุมอีกครั้งหนึ่งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่นัดประชุมครั้งแรก การประชุมครั้งหลังนี้

แม้จะไม่มีกรรมการฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายลูกจ้าง มาประชุม ถ้ามีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

๘.๖ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ มีดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

(๑) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้าง

(๒) เสนอคณะรัฐมนตรีกำหนดขอบเขตสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินสำหรับรัฐวิสาหกิจ ที่รัฐวิสาหกิจนั้นอาจดำเนินการเองได้

(๓) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับสภาพการจ้างตาม ๕.๓.๒

(๔) กำหนดงานที่เป็นบริการสาธารณะตาม ๗.๒

(๕) เสนอความเห็นและให้คำแนะนำแก่รัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายรวมทั้งกำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเพื่อเสริมสร้างแรงงานสัมพันธ์ในระบบทวิภาคีให้มีความเข้มแข็ง

(๖) ตราข้อบังคับว่าด้วยการประชุม

(๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างตาม (๑) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วให้ใช้บังคับแก่รัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ทั้งนี้ ในกรณีที่รัฐวิสาหกิจใด เห็นสมควรปรับปรุงสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตที่กำหนดไว้ตาม (๒) จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีก่อนจึงจะดำเนินการได้

๘.๗ อำนาจในการมอบหมายให้ปฏิบัติการในหน้าที่ (ร่างมาตรา ๓๐ ถึงร่างมาตรา ๓๑)

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมอบหมายมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำงานของนายจ้าง สถานที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่หรือสำนักงานของนายจ้าง สหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงาน ในระหว่างเวลาทำการเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง หรือตรวจสอบเอกสาร ได้ตามความจำเป็น

(๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งสิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

กำหนดให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ชี้แจงข้อเท็จจริง ตอบหนังสือสอบถามหรือส่งสิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่ตามความข้างต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการจะมีหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ มาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องก็ได้

๙. คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน (หมวด ๕ ร่างมาตรา ๓๒ ถึงร่างมาตรา ๓๙)

๙.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๒)

๙.๑.๑ คณะกรรมการและฝ่ายเลขานุการ กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน”ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ เป็นกรรมการ และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละ ๓ คน โดยให้ผู้อำนวยการสำนักแรงงานสัมพันธ์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการและให้ข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๒ คนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๙.๑.๒ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการได้มาซึ่งกรรมการผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

๙.๑.๓ ที่ปรึกษาของคณะกรรมการวินิจฉัย รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๒ คนเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานเพื่อให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นในเรื่องที่คณะกรรมการมอบหมาย

๙.๒ การดำรงตำแหน่งของประธานและกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๓)

ประธานกรรมการและกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ ๒ ปี เมื่อครบกำหนดตามวาระ หากยังมิได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการขึ้นใหม่ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะแต่งตั้งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้

๙.๓ กรณีที่ประธานและกรรมการพ้นจากตำแหน่ง นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (ร่างมาตรา ๓๔)

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออกเพราะมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ไม่มาประชุม ๓ ครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๗) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๙.๔ การแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง (ร่างมาตรา ๓๕)

ในกรณีที่กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างและให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลือไม่ถึง ๙๐ วันจะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามความข้างต้น

๙.๕ การประชุมของคณะกรรมการวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๓๖)

การประชุมของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ๕ คน และต้องมีกรรมการซึ่งเป็นฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างอย่างน้อย ฝ่ายละ ๑ คนจึงจะเป็นองค์ประชุม ทั้งนี้ ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการด้วยกันคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม อย่างไรก็ตาม มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๙.๖ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัย กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๓๗)

(๑) พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานตาม ๖.๓ และ ๗.๖

(๒) พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานตาม ๑๓.๓

(๓) พิจารณาและมีคำสั่งกำหนดบริการขั้นต่ำตาม ๗.๓

(๔) ตราข้อบังคับว่าด้วยการประชุม

(๕) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

๙.๗ อำนาจในการปฏิบัติการตามหน้าที่ (ร่างมาตรา ๓๘ ถึงร่างมาตรา ๓๙)

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานหรืออนุกรรมการตาม ๙.๖ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำงานของนายจ้าง สถานที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่ หรือสำนักงานของสมาคมนายจ้าง สหภาพแรงงาน สหพันธ์นายจ้าง หรือสหพันธ์แรงงาน ในระหว่างเวลาทำการ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริง หรือตรวจสอบเอกสารได้ตามความจำเป็น

(๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน หรือคณะอนุกรรมการ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ตอบหนังสือสอบถาม ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งสิ่งของ หรือเอกสาร ที่เกี่ยวข้องแก่คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมหรืออนุกรรมการดังกล่าวในการปฏิบัติหน้าที่

ทั้งนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานหรืออนุกรรมการจะมีหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องก็ได้

๑๐. คณะกรรมการกิจการสัมพันธ์ (หมวด ๖ ร่างมาตรา ๔๐ ถึงร่างมาตรา ๔๕)

๑๐.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๔๐)

กำหนดให้มีคณะกรรมการกิจการสัมพันธ์ขึ้นในรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งประกอบด้วยกรรมการของรัฐวิสาหกิจนั้นคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นกำหนดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ซึ่งรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นแต่งตั้งจากฝ่ายบริหารของรัฐวิสาหกิจนั้นตามจำนวนที่รัฐวิสาหกิจกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่า ๕ คนแต่ไม่เกิน ๙ คน และผู้แทนฝ่ายลูกจ้างซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกของสหภาพแรงงานในรัฐวิสาหกิจนั้น มีจำนวนเท่ากับจำนวนผู้แทนฝ่ายนายจ้างเป็นกรรมการ

ในกรณีที่ไม่มีสหภาพแรงงานในรัฐวิสาหกิจใดหรือในระหว่างที่สหภาพแรงงานต้องเลิกไปหรือกรณีมีสหภาพแรงงานมากกว่าหนึ่งสหภาพแรงงานในรัฐวิสาหกิจใด ให้รัฐวิสาหกิจนั้นจัดให้ลูกจ้างที่มิใช่ฝ่ายบริหารเลือกตั้งผู้แทนฝ่ายลูกจ้างตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งประกาศกำหนด มีจำนวนเท่ากับจำนวนผู้แทนฝ่ายนายจ้างเข้าร่วมเป็นกรรมการ ทั้งนี้ กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งกรรมการจนกว่าจะสามารถเลือกตั้งผู้แทนของสหภาพแรงงานได้

๑๐.๒ การดำรงตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๔๑ ถึงร่างมาตรา ๔๒)

กรรมการกิจการสัมพันธ์มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการกิจการสัมพันธ์พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) พ้นจากการเป็นฝ่ายบริหารหรือเมื่อรัฐวิสาหกิจเห็นควรให้มีการเปลี่ยนผู้แทนใหม่ สำหรับกรณีของผู้แทนฝ่ายนายจ้าง

(๕) พ้นจากการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานหรือเมื่อสหภาพแรงงานเห็นควรให้มีการเปลี่ยนผู้แทนใหม่หรือพ้นจากการเป็นลูกจ้างสำหรับกรณีของผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีที่กรรมการกิจการสัมพันธ์พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้มีการแต่งตั้งกรรมการกิจการสัมพันธ์แทนตำแหน่งที่ว่าง และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

๑๐.๓ การประชุมคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๔๓)

กำหนดให้คณะกรรมการกิจการสัมพันธ์จัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และให้นำความใน ๘.๕ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการกิจการสัมพันธ์โดยอนุโลม ในกรณีที่กรรมการกิจการสัมพันธ์ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามร้องขอ ให้คณะกรรมการกิจการสัมพันธ์จัดให้มีการประชุมภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ

๑๐.๔ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการสัมพันธ์ มีดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๔๔)

(๑) พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาการแรงงานสัมพันธ์

(๒) หาทางปรองดองและระงับข้อขัดแย้งในรัฐวิสาหกิจนั้น

(๓) พิจารณาปรับปรุงระเบียบข้อบังคับในการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐวิสาหกิจนั้น

(๔) ปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาตามคำร้องทุกข์ของลูกจ้างหรือสหภาพแรงงาน รวมถึงการร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย

(๕) ปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาปรับปรุงสภาพการจ้าง

๑๐.๕ หน้าที่ของนายจ้างต่อกรรมการ (ร่างมาตรา ๔๕)

กำหนดให้นายจ้างอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการกิจการสัมพันธ์ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นผลให้กรรมการกิจการสัมพันธ์ไม่สามารถทำงานตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ ทั้งนี้ นายจ้างจะเลิกจ้าง ลดค่าจ้าง หรือตัดค่าจ้าง กรรมการกิจการสัมพันธ์ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแรงงานก่อน เว้นแต่กรรมการกิจการสัมพันธ์ผู้นั้นจะให้ความยินยอมเป็นหนังสือ หรือเป็นการเกษียณอายุหรือครบสัญญาจ้าง

๑๑. สหภาพแรงงาน (หมวด ๗ มาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๗๗)

๑๑.๑ วัตถุประสงค์ และการจัดตั้งสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๔๗)

สหภาพแรงงานจะมีขึ้นได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ สหภาพแรงงานต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(๑) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกัน

(๒) พิจารณาช่วยเหลือสมาชิกตามคำร้องทุกข์

(๓) แสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างของลูกจ้าง

(๔) ดำเนินการและให้ความร่วมมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และรักษาผลประโยชน์ของรัฐวิสาหกิจ

โดยลูกจ้างจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐ คนมีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ โดยยื่นคำขอ รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานต่ออธิบดี พร้อมด้วยข้อบังคับของสหภาพแรงงาน ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑๑.๒ ข้อบังคับของสหภาพแรงงาน อย่างน้อยต้องมีข้อความ ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๔๘)

(๑) ชื่อ ซึ่งต้องมีคำว่า “สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ” กำกับไว้หน้าชื่อนั้นด้วย

(๒) วัตถุประสงค์

(๓) ที่ตั้งสำนักงาน

(๔) วิธีรับสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพ

(๕) อัตราเงินค่าสมัครและค่าบำรุงและวิธีการชำระเงิน

(๖) ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

(๗) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้จ่าย การเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินอื่น ตลอดจนการทำบัญชี และการตรวจบัญชี

(๘) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่

(๙) ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการ จำนวนกรรมการ การเลือกตั้งกรรมการ วาระของการเป็นกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการและการประชุมของคณะกรรมการ

(๑๐) ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอนุกรรมการและการแต่งตั้งอนุกรรมการ

(๑๑) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารสหภาพแรงงาน

๑๑.๓ การรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๔๙ ถึงมาตรา ๕๐)

๑๑.๓.๑ การพิจารณาวัตถุประสงค์ของคำขอ เมื่ออธิบดีได้รับคำขอและเอกสารประกอบคำขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานครบถ้วนแล้วเห็นว่าวัตถุประสงค์ถูกต้องตามขอบเขตตาม ๑๑.๑ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้อธิบดีออกใบสำคัญรับรองการจัดตั้งแก่สหภาพแรงงานนั้น

๑๑.๓.๒ การแจ้งให้แก้ไขเพิ่มเติม ถ้าอธิบดีเห็นว่า คำขอหรือเอกสารยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ให้มีหนังสือแจ้งให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วนหรือถูกต้อง หากไม่โต้แย้งหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วนหรือถูกต้องภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ให้ถือว่าคำขอดังกล่าวเป็นอันตกไป แต่ถ้าได้แก้ไขเพิ่มเติมครบถ้วนหรือถูกต้องแล้ว ให้ออกใบสำคัญรับรองการจัดตั้งแก่สหภาพแรงงานนั้น

๑๑.๓.๓ การให้เหตุผลกรณีไม่อาจออกใบสำคัญ ถ้าอธิบดีเห็นว่า ไม่อาจออกใบสำคัญรับรองการจัดตั้งได้เนื่องจากวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือไม่เห็นด้วยกับข้อโต้แย้งตาม ๑๑.๓.๒ ให้อธิบดีมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งพร้อมด้วยเหตุผลโดยมิชักช้า

๑๑.๓.๔ การนำคดีขึ้นสู่ศาลแรงงาน ในกรณีที่ผู้ขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งไม่เห็นด้วยกับความเห็นของอธิบดี ผู้ขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

ทั้งนี้ กำหนดให้สหภาพแรงงานที่จัดตั้งเป็นนิติบุคคล และให้อธิบดีประกาศการรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานในราชกิจจานุเบกษา

๑๑.๔ การประชุมใหญ่สามัญ (ร่างมาตรา ๕๑)

กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งยื่นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ตาม ๑๑.๑ จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันที่ออกใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสหภาพแรงงานและมอบหมายการทั้งปวงให้แก่คณะกรรมการสหภาพแรงงาน เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้เลือกตั้งคณะกรรมการสหภาพแรงงานแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งต่ออธิบดีภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติพร้อมนำส่งรายชื่อ ที่อยู่ อาชีพ หรือวิชาชีพของกรรมการ

๑๑.๕ คุณสมบัติและสิทธิของสมาชิกสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๕๒ ถึงร่างมาตรา ๕๓)

๑๑.๕.๑ ผู้เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานใด ต้องเป็นลูกจ้างซึ่งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหภาพแรงงานนั้น

๑๑.๕.๒ สมาชิกของสหภาพแรงงานมีสิทธิขอตรวจสอบทะเบียนสมาชิก เอกสาร หรือบัญชี เพื่อทราบการดำเนินกิจการของสหภาพแรงงานได้ในเวลาเปิดทำการ ในการขอตรวจสอบดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของสหภาพแรงงานต้องให้ความสะดวกตามสมควร

๑๑.๖ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสหภาพแรงงาน เมื่อ (ร่างมาตรา ๕๔)

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ที่ประชุมใหญ่ให้ออกเพราะมีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหภาพแรงงาน

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหภาพแรงงาน

๑๑.๗ อำนาจหน้าที่ของสหภาพแรงงาน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกของสหภาพแรงงาน ให้สหภาพแรงงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๕๕)

(๑) ยื่นข้อเรียกร้องต่อฝ่ายนายจ้างเกี่ยวกับสภาพการจ้างแทนสมาชิก

(๒) ยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการกิจการสัมพันธ์เพื่อพิจารณาตาม ๑๐.๔ (๔)

(๓) จัดให้มีการให้บริการเพื่อสวัสดิการของสมาชิก หรือจัดสรรเงินหรือทรัพย์สินเพื่อสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ ตามที่ที่ประชุมใหญ่เห็นสมควร

(๔) เรียกเก็บเงินค่าสมัครเป็นสมาชิกและเงินค่าบำรุงตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับของสหภาพแรงงาน

(๕) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่บัญญัติไว้ใน ๑๑.๑

๑๑.๘ ข้อยกเว้นไม่ต้องถูกกล่าวหาหรือฟ้องร้อง (ร่างมาตรา ๕๖)

เมื่อสหภาพแรงงานปฏิบัติการดังต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกสหภาพแรงงาน อันมิใช่เป็นกิจการเกี่ยวกับการเมือง ให้สหภาพแรงงาน กรรมการสหภาพแรงงาน อนุกรรมการสหภาพแรงงาน และเจ้าหน้าที่ของสหภาพแรงงานได้รับการยกเว้นไม่ต้องถูกกล่าวหาหรือฟ้องร้องทางอาญาหรือทางแพ่ง

(๑) เข้าร่วมเจรจาทำความตกลงกับนายจ้างเพื่อเรียกร้องเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

(๒) นัดหยุดงาน หรือช่วยเหลือ ชักชวนหรือสนับสนุนให้สมาชิกนัดหยุดงาน

(๓) ชี้แจงหรือโฆษณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเรียกร้องหรือข้อพิพาทแรงงาน หรือการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

(๔) จัดให้มีการชุมนุมหรือเข้าร่วมโดยสงบในการนัดหยุดงาน

การยกเว้นตามความข้างต้นไม่รวมถึงกรณีเป็นความผิดทางอาญาในลักษณะความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน เกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง เกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดในทางแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดทางอาญาในลักษณะดังกล่าว

๑๑.๙ คณะกรรมการสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๕๗ ถึงร่างมาตรา ๕๘)

๑๑.๙.๑ กำหนดให้สหภาพแรงงานมีคณะกรรมการสหภาพแรงงานเป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนของสหภาพแรงงานในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการสหภาพแรงงานจะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนทำแทนก็ได้ โดยคณะกรรมการสหภาพแรงงานอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสหภาพแรงงาน เพื่อปฏิบัติงานตามที่มอบหมายได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการสหภาพแรงงาน ประกอบด้วย ประธานสหภาพแรงงานเป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับ

๑๑.๙.๒ กรรมการหรืออนุกรรมการของสหภาพแรงงานใด ต้องเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานนั้น ทั้งนี้ กรรมการสหภาพแรงงานซึ่งอธิบดีสั่งให้ออกจากตำแหน่งตาม ๑๑.๑๒.๒ จะดำรงตำแหน่งกรรมการสหภาพแรงงานใหม่ได้ ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลา ๑ ปีนับแต่วันที่อธิบดีสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

๑๑.๑๐ การใช้สิทธิลาโดยถือเป็นวันทำงาน ลูกจ้างซึ่งเป็นกรรมการสหภาพแรงงานมีสิทธิลาโดยถือว่าวันลาของลูกจ้างนั้น เป็นวันทำงาน ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๕๙)

(๑) เพื่อไปดำเนินกิจการสหภาพแรงงานในฐานะผู้แทนลูกจ้างในการเจรจา การไกล่เกลี่ย การชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน

(๒) เพื่อไปประชุม อบรม หรือสัมมนา ตามที่ทางราชการกำหนดอันเกี่ยวกับกิจการของสหภาพแรงงาน

(๓) เพื่อไปประชุมสหภาพแรงงานหรือสัมมนาใดๆ ตามที่สหภาพแรงงาน และนายจ้างจะได้ตกลงกัน

(๔) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ กรรมการในคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ หรือกรรมการในคณะกรรมการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

(๕) เพื่อไปเป็นพยานตามหมายเรียกของศาลในคดีที่เกี่ยวกับแรงงาน

ทั้งนี้ การลาตามความข้างต้นให้ลูกจ้างดังกล่าวแจ้งให้นายจ้างทราบล่วงหน้าถึงเหตุที่ลาโดยชัดแจ้ง พร้อมทั้งแสดงหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

๑๑.๑๑ กรณีที่ต้องกระทำการด้วยมติของที่ประชุมใหญ่ (ร่างมาตรา ๖๐ ถึงร่างมาตรา ๖๒)

สหภาพแรงงานจะกระทำการดังต่อไปนี้ได้ก็แต่โดยมติของที่ประชุมใหญ่

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ ทั้งนี้ เมื่อที่ประชุมใหญ่มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับแล้ว ให้สหภาพแรงงานมีหนังสือแจ้งต่ออธิบดีภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติ โดยให้นำ ๑๑.๓.๑ มาใช้บังคับแก่การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับโดยอนุโลม

(๒) เลือกตั้งกรรมการสหภาพแรงงาน เลือกตั้งผู้สอบบัญชี รับรองงบดุล รายงานประจำปี และงบประมาณ

ทั้งนี้ เมื่อได้เลือกตั้งกรรมการขึ้นใหม่ตามมติของที่ประชุมใหญ่แล้ว ให้สหภาพแรงงานมีหนังสือแจ้งต่ออธิบดีภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติ พร้อมนำส่ง

รายชื่อ ที่อยู่ อาชีพ หรือวิชาชีพ ของกรรมการใหม่ด้วย โดยให้นำ ๑๑.๓.๑ มาใช้บังคับแก่การเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยอนุโลม

(๓) จัดให้มีการให้บริการเพื่อสวัสดิการของสมาชิก หรือจัดสรรเงินหรือทรัพย์สินเพื่อสาธารณประโยชน์

(๔) ร่วมจัดตั้งหรือเข้าเป็นสมาชิกสหพันธ์แรงงานหรือสภาองค์การลูกจ้างตาม ๑๒.๓

(๕) รับเงินช่วยเหลือจากบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

(๖) นัดหยุดงานเมื่อมีข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ตาม ๖.๒.๓ ทั้งนี้ ต้องมีคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของสหภาพแรงงานนั้น และต้องลงคะแนนเสียงเป็นการลับ

(๗) ควบสหภาพแรงงานเข้ากัน

(๘) เลิกสหภาพแรงงาน

๑๑.๑๒ ทะเบียนสมาชิก (ร่างมาตรา ๖๓)

สหภาพแรงงานต้องจัดให้มีทะเบียนสมาชิกตามแบบที่อธิบดีกำหนดและเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ในเวลาทำการ โดยให้สหภาพแรงงานประกาศวันและเวลาทำการไว้ที่สำนักงานของสหภาพแรงงาน

๑๑.๑๓ อำนาจของอธิบดี (ร่างมาตรา ๖๔ ถึงร่างมาตรา ๖๖)

๑๑.๑๓.๑ กำหนดให้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้นายจ้าง กรรมการของสหภาพแรงงาน หรือสมาชิกของสหภาพแรงงาน กระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือข้อบังคับของสหภาพแรงงานแล้วแต่กรณี และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในรัฐวิสาหกิจหรือสำนักงานของสหภาพแรงงานในเวลาทำการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสหภาพแรงงาน

(๒) ให้ฝ่ายนายจ้าง กรรมการสหภาพแรงงาน อนุกรรมการสหภาพแรงงาน หรือเจ้าหน้าที่ของสหภาพแรงงาน ส่งหรือแสดงเอกสารหรือบัญชีของสหภาพแรงงานเพื่อประกอบการพิจารณากรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น

(๓) สอบถามบุคคลใน (๒) หรือเรียกบุคคลดังกล่าวมาเพื่อสอบถามหรือให้ชี้แจงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสหภาพแรงงาน

๑๑.๑๓.๒ อธิบดีมีอำนาจสั่งให้กรรมการสหภาพแรงงานหรือคณะกรรมการสหภาพแรงงานออกจากตำแหน่งได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการขัดขวางการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ อธิบดี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่

(๒) ฝ่าฝืน ๑๑.๑๑ (๕) หรือ (๖)

(๓) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตาม ๑๑.๑๓.๑

(๔) ดำเนินการไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานอันเป็นการขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

(๕) ให้หรือยินยอมให้ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมิใช่กรรมการสหภาพแรงงานเป็นผู้ดำเนินกิจการของสหภาพแรงงาน

คำสั่งให้ทำเป็นหนังสือและแจ้งให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องและสหภาพแรงงานทราบโดยมิชักช้า

๑๑.๑๓.๓ ผู้ซึ่งได้รับคำสั่งตามความข้างต้น หากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

๑๑.๑๔ งบดุลและรายงานการสอบบัญชี (ร่างมาตรา ๖๗)

สหภาพแรงงานต้องจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีทุกปีและต้องเสนองบดุลพร้อมด้วยรายงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีต่อที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เมื่อที่ประชุมใหญ่รับรองงบดุลและรายงานการสอบบัญชีแล้ว ให้ส่งสำเนา ๑ ชุดแก่อธิบดีภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่รับรอง

๑๑.๑๕ การควบรวมสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๖๘ ถึงร่างมาตรา ๗๓)

๑๑.๑๕.๑ สหภาพแรงงานตั้งแต่ ๒ สหภาพขึ้นไปอาจควบเข้ากันเป็นสหภาพแรงงานเดียวกันได้ ทั้งนี้ การควบสหภาพแรงงานเข้ากัน ต้องได้รับมติของที่ประชุมใหญ่ของแต่ละสหภาพด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และต้องมีหนังสือแจ้งต่ออธิบดี พร้อมนำส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่ของสหภาพแรงงานซึ่งลงมติให้ควบเข้ากันไปด้วย

๑๑.๑๕.๒ เมื่อสหภาพแรงงานได้ดำเนินการตาม ๑๑.๑๕.๑ แล้ว ให้สหภาพแรงงานแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทั้งปวงของสหภาพแรงงาน เพื่อให้ทราบถึงการที่ประสงค์จะควบสหภาพแรงงานเข้ากัน และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งในการควบสหภาพแรงงานเข้ากันนั้น ส่งคำคัดค้านไปยังสหภาพแรงงานภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่แจ้ง ถ้าไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น ให้ถือว่าไม่มีคำคัดค้านและสหภาพแรงงานอาจควบเข้ากันได้ แต่ถ้ามีเจ้าหนี้คัดค้านสหภาพแรงงานจะควบเข้ากันมิได้จนกว่าจะได้ชำระหนี้หรือได้ให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว

๑๑.๑๕.๓ กำหนดให้คณะกรรมการของแต่ละสหภาพแรงงานที่ควบเข้ากันตั้งผู้แทนของตนขึ้นสหภาพละไม่เกิน ๓ คน เพื่อดำเนินการตาม ๑๑.๑๕.๔

๑๑.๑๕.๔ สหภาพแรงงานที่ตั้งขึ้นใหม่โดยควบเข้ากันนั้น ต้องยื่นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานใหม่เป็นหนังสือต่ออธิบดี ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานใหม่ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด อย่างไรก็ตาม ให้นำความตาม ๑๑.๑ ถึง ๑๑.๑๓ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับแก่สหภาพแรงงานที่ตั้งขึ้นใหม่โดยอนุโลม

๑๑.๑๕.๕ การออกใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานใหม่ให้มีผลเป็นการเพิกถอนใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานเดิมที่ควบเข้ากัน

๑๑.๑๕.๖ สหภาพแรงงานใหม่ย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ หน้าที่ และความรับผิด ของสหภาพแรงงานเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้น โดยสมาชิกของสหภาพแรงงานเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้น ย่อมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานใหม่

๑๑.๑๖ การเลิกสหภาพแรงงาน (ร่างมาตรา ๗๔ ถึงร่างมาตรา ๗๗)

๑๑.๑๖.๑ สหภาพแรงงานย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเหตุตามที่ข้อบังคับของสหภาพแรงงานกำหนดให้เลิก

(๒) ที่ประชุมใหญ่มีมติให้เลิก

(๓) ศาลแรงงานมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เลิกตาม ๑๑.๑๔.๒

(๔) ล้มละลาย

๑๑.๑๖.๒ กำหนดให้อธิบดียื่นคำร้องต่อศาลแรงงานเพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เลิกสหภาพแรงงานได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) สหภาพแรงงานดำเนินการขัดต่อวัตถุประสงค์ ขัดต่อกฎหมาย หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๒) สหภาพแรงงานไม่ดำเนินกิจการติดต่อกันเป็นเวลาเกิน ๒ ปี

ทั้งนี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งให้เลิกสหภาพแรงงานให้อธิบดีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑๑.๑๖.๓ เมื่อสหภาพแรงงานต้องเลิกตาม ๑๑.๑๖.๑ ให้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี และให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด มาใช้บังคับแก่การชำระบัญชีสหภาพแรงงานโดยอนุโลม

๑๑.๑๖.๔ เมื่อชำระบัญชีแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่จะแบ่งให้แก่สมาชิกของสหภาพแรงงานไม่ได้ ทรัพย์สินนั้นจะต้องโอนไปให้แก่นิติบุคคลอื่นตามที่ได้ระบุไว้ในข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการของสหภาพแรงงาน หรือตามมติของที่ประชุมใหญ่ ถ้าในข้อบังคับหรือที่ประชุมใหญ่มิได้ระบุนิติบุคคลใดให้เป็นผู้รับทรัพย์สินที่เหลือนั้น ให้ผู้ชำระบัญชีมอบแก่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๑๒. สหพันธ์แรงงาน (หมวด ๘ ร่างมาตรา ๗๘ ถึงร่างมาตรา ๘๑)

๑๒.๑ การจัดตั้งสหพันธ์แรงงาน (ร่างมาตรา ๗๘)

สหภาพแรงงานตั้งแต่ ๒ สหภาพแรงงานขึ้นไปอาจรวมกันจัดตั้งเป็นสหพันธ์แรงงานได้เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสหภาพแรงงานและคุ้มครองผลประโยชน์ของสหภาพแรงงานและลูกจ้างได้ โดยยื่นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานเป็นหนังสือต่ออธิบดีพร้อมด้วยข้อบังคับของสหพันธ์แรงงาน หลักเกณฑ์และวิธีการขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ กำหนดให้สหพันธ์แรงงานที่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งแล้วเป็นนิติบุคคล

๑๒.๒ การใช้กฎหมายของสหพันธ์แรงงาน (ร่างมาตรา ๗๙)

กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสหภาพแรงงานในข้อ ๑๑ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับแก่สหพันธ์แรงงานโดยอนุโลม

๑๒.๓ การเข้าเป็นสมาชิกสภาองค์การลูกจ้าง (ร่างมาตรา ๘๐)

สหพันธ์แรงงานอาจเข้าเป็นสมาชิกสภาองค์การลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ได้ สหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงานไม่น้อยกว่า ๑๐ แห่งอาจตั้งเป็นสภาองค์การลูกจ้าง

เพื่อส่งเสริมการศึกษาและส่งเสริมการแรงงานสัมพันธ์ได้ โดยยื่นคำร้องขอใบสำคัญการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างเป็นหนังสือต่ออธิบดีพร้อมด้วยข้อบังคับของสภาองค์การลูกจ้าง หลักเกณฑ์และวิธีการขอใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ กำหนดให้สภาองค์การลูกจ้างที่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล

๑๒.๔ การนำบทบัญญัติว่าด้วยสหภาพแรงงานมาใช้บังคับกับสภาองค์การลูกจ้าง (ร่างมาตรา ๘๑)

กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสหภาพแรงงานในข้อ ๑๑ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับแก่สภาองค์การลูกจ้างโดยอนุโลม

๑๓. การกระทำอันไม่เป็นธรรม (หมวด ๙ ร่างมาตรา ๘๒ ถึงร่างมาตรา ๘๔)

๑๓.๑ ข้อห้ามนายจ้างกระทำการอันไม่เป็นธรรม ห้ามนายจ้าง (ร่างมาตรา ๘๒)

(๑) เลิกจ้างหรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้ลูกจ้างไม่สามารถทนทำงานอยู่ต่อไปได้ เพราะเหตุที่ลูกจ้างหรือสหภาพแรงงานแล้วแต่กรณีกระทำการหรือกำลังจะกระทำการดังต่อไปนี้

(ก) จัดตั้งสหภาพแรงงาน

(ข) เป็นสมาชิกหรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน กรรมการสหพันธ์แรงงาน หรือกรรมการสภาองค์การลูกจ้าง

(ค) เป็นกรรมการกิจการสัมพันธ์ กรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์หรืออนุกรรมการ

(ง) ยื่นข้อเรียกร้องหรือเจรจาตามพระราชบัญญัตินี้

(จ) ฟ้องร้องหรือเป็นพยานในคดีเกี่ยวกับแรงงาน

(ฉ) ให้หลักฐานต่อพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน คณะกรรมการ คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน อธิบดีศาลแรงงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน

(๒) ขัดขวางในการที่ลูกจ้างเป็นสมาชิก ให้ลูกจ้างออกจากการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน กรรมการกิจการสัมพันธ์ หรือให้หรือตกลงจะให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของสหภาพแรงงาน เพื่อมิให้สมัครหรือรับสมัครลูกจ้างเป็นสมาชิก หรือเพื่อให้ออกจากการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

(๓) ขัดขวางการดำเนินการของสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงาน หรือขัดขวางการใช้สิทธิของลูกจ้างในการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน

(๔) เข้าแทรกแซงการดำเนินการของสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๑๓.๒ กรณียกเว้นข้อห้ามนายจ้าง (ร่างมาตรา ๘๓)

ในระหว่างที่ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างตาม ๕.๑.๑ หรือคำชี้ขาด ตาม ๖.๓ มีผลใช้บังคับ ห้ามนายจ้างเลิกจ้างกรรมการ อนุกรรมการ หรือสมาชิกสหภาพแรงงานซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้อง เว้นแต่บุคคลดังกล่าวได้กระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง

(๒) จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย

(๓) ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง โดยนายจ้างตักเตือนเป็นหนังสือแล้วและยังไม่เกิน ๑ ปีนับแต่วันที่ลูกจ้างได้รับทราบหนังสือเตือนนั้น ทั้งนี้ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้น ต้องมิได้ออกเพื่อขัดขวางมิให้บุคคลดังกล่าวดำเนินการเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง เว้นแต่กรณีที่ร้ายแรง นายจ้างไม่จำต้องตักเตือน

(๔) ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา ๓ วันทำงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) กระทำการใด ๆ เป็นการยุยง สนับสนุน หรือชักชวนให้มีการฝ่าฝืนข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างหรือคำชี้ขาด

๑๓.๓ คำร้องต่อการกระทำอันไม่เป็นธรรม (ร่างมาตรา ๘๔)

๑๓.๓.๑ เมื่อมีการฝ่าฝืน ๑๓.๑ หรือ ๑๓.๒ ผู้เสียหายเนื่องจากการฝ่าฝืนอาจยื่นคำร้องกล่าวหาผู้ฝ่าฝืนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการฝ่าฝืน

๑๓.๓.๒ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานวินิจฉัยชี้ขาดและออกคำสั่งภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง และให้ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานมีอำนาจออกคำสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานหรือให้จ่ายค่าเสียหายหรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรได้

๑๓.๓.๓ รัฐมนตรีมีอำนาจขยายระยะเวลาให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ไม่เกิน ๓๐ วัน

๑๓.๓.๔ กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานแจ้งคำสั่งตาม ๑๓.๓.๑ เป็นหนังสือให้ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาทราบ

๑๓.๓.๕ ผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาหากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

๑๓.๓.๖ การนำคดีไปสู่ศาลแรงงานไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาลแรงงานโดยมีหลักประกันที่เชื่อถือได้

๑๓.๓.๗ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามคำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานเป็นผู้นำคดีไปสู่ศาลแรงงาน ผู้นั้นต้องวางเงินต่อศาลแรงงานโดยครบถ้วนตามคำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานจึงจะฟ้องคดีได้

๑๔. บทกำหนดโทษ (หมวด ๑๐ ร่างมาตรา ๘๕ ถึงร่างมาตรา ๙๖)

๑๔.๑ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างหรือผู้แทนฝ่ายสหภาพแรงงานตาม ๕.๑ หรือที่ปรึกษาฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายสหภาพแรงงานตาม ๕.๒.๒ ผู้ใดรับหรือยอมจะรับเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อกระทำการอันเป็นเหตุให้รัฐวิสาหกิจหรือสหภาพแรงงานต้องเสียผลประโยชน์ที่ควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๒ ผู้ใดฝ่าฝืน ๖.๔ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อลูกจ้างที่ได้มีการยื่นข้อเรียกร้อง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมตาม ๑๓.๓.๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ๗.๑ กรณีที่อาจปิดงานหรือนัดหยุดงาน หรือ ๗.๒ งานที่กำหนดให้มีการบรรเทาผลกระทบจากกรณีนัดหยุดงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ๘.๖ มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้าง หรือ ๑๐.๕ หน้าที่ของนายจ้างต่อกรรมการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ๘.๗ การมอบหมายให้ปฏิบัติการในหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานของอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตาม ๑๑.๑๓.๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๖ ผู้ใดเป็นผู้ดำเนินการสหภาพแรงงานที่ยังไม่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๗ ลูกจ้างซึ่งยื่นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งสหภาพแรงงานผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ๑๑.๔ เกี่ยวกับการประชุมใหญ่สามัญ หรือสหภาพแรงงานใดไม่ปฏิบัติตาม ๑๑.๑๑ กรณีที่ต้องกระทำการด้วยมติของที่ประชุมใหญ่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๔.๘ สหภาพแรงงานใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ๑๑.๑๒ หรือ ๑๑.๑๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ กรรมการสหภาพแรงงานผู้ใดรู้เห็นเป็นใจให้สหภาพแรงงานกระทำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๙ ผู้ใดใช้คำว่า “สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ” “สหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ” หรือ “สภาองค์การลูกจ้างแรงงานรัฐวิสาหกิจ” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกัน ประกอบกับชื่อในดวงตราป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นโดยมิได้เป็นสหภาพแรงงาน สหพันธ์แรงงาน หรือสภาองค์การลูกจ้างแรงงานรัฐวิสาหกิจ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

๑๔.๑๐ เมื่อสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงานได้เลิกตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการอนุกรรมการ หรือสมาชิกของสหภาพแรงงาน สหพันธ์แรงงาน หรือสภาองค์การลูกจ้างแรงงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ใดขัดขวางการดำเนินการของผู้ชำระบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๑๑ ผู้ใดยังคงดำเนินกิจการของสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงาน ซึ่งได้เลิกไปแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การชำระบัญชีของสหภาพแรงงานสหพันธ์แรงงาน หรือสภาองค์การลูกจ้างแรงงาน รัฐวิสาหกิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔.๑๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ภายใต้บังคับของบทบัญญัตินี้ ในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังอธิบดีภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ ทั้งนี้ เมื่อผู้กระทำผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน ๓๐ วันแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้กระทำผิดไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดเวลาให้ดำเนินคดีต่อไปได้

๑๕. บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๙๗ ถึงร่างมาตรา ๑๐๓)

๑๕.๑ การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการชุดเดิม

กำหนดให้คณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่ง และให้ทำหน้าที่คณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการวินิจฉัยการกระทำอันไม่เป็นธรรมและข้อพิพาทแรงงาน

๑๕.๒ ผลของคำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่งต่าง ๆ

๑๕.๒.๑ บรรดามติคำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ที่ถึงที่สุดแล้วตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ และยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไป

๑๕.๒.๒ ขอบเขตสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นขอบเขตสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินตามพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๒.๓ บรรดาสภาพการจ้างที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ถือว่าเป็นสภาพการจ้างตามพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๒.๔ บรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างตามพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๓ ผลของคำร้อง ข้อเรียกร้อง ข้อพิพาทแรงงาน คำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่ง

บรรดาคำร้อง ข้อเรียกร้อง ข้อพิพาทแรงงาน คำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ หรือคดีซึ่งเกิดขึ้นและยังไม่ถึงที่สุด แล้วแต่กรณีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคำร้อง ข้อเรียกร้อง ข้อพิพาทแรงงาน ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง คำวินิจฉัยชี้ขาด คำสั่ง หรือคดีนั้น จะถึงที่สุด

๑๕.๔ สหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานเดิม สหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้ถือว่าเป็นสหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานที่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๕ คำขอจดทะเบียนจัดตั้งเดิม คำขอจดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้ถือว่าเป็นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

๑๕.๖ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งเดิม บรรดาพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ขึ้นใช้บังคับ ทั้งนี้ การดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามความข้างต้นให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

๑๕.๗ บทบัญญัติกฎหมายใดอ้างถึงกฎหมายว่าด้วยกฎหมายพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ให้ถือว่าอ้างถึงพระราชบัญญัตินี้ และคำว่า “พนักงาน” ตามกฎหมายดังกล่าว ให้หมายถึง “ลูกจ้าง” ตามพระราชบัญญัตินี้

ง. บทสรุป

ร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. .... จัดทำขึ้นเนื่องด้วยเหตุผลที่สมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการในการระงับข้อพิพาทแรงงาน การห้ามปิดงานหรือนัดหยุดงาน ตลอดจนหลักเกณฑ์การจัดตั้งและการดำเนินงานของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและสหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ อันเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการรวมตัวเพื่อจัดตั้ง และดำเนินกิจการขององค์กรดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ ตลอดจนปรับปรุงอัตราโทษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ดี ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะต้องผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งจะต้องพิจารณาให้รอบคอบและรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน เพื่อให้กฎหมายมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ตลอดจนสามารถใช้บังคับได้ในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนต่อไป

"The secret of success in life
is to be ready for your opportunity
when it comes."

Benjamin Disraeli

**"ความลับของความสำเร็จคือเตรียมตัวให้พร้อม
อยู่เสมอสำหรับโอกาสที่มาถึง"**

เบนจามิน ดิสราเอลี

(อดีตนายกรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักร)

นางสาวสุทธิมาตร จันทร์แดง
นิติกร สำนักกฎหมาย

▶ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

- ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓
- ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๗๑ ก หน้า ๑

หลักการและเหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรส่งเสริมให้มีระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ที่มีกรณีพิพาททางแพ่งใช้เป็นช่องทางในการยุติข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดี โดยคู่กรณีสามารถร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและหากตกลงกันได้ก็อาจขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามยอมได้ทันที ทำให้ข้อพิพาททางแพ่งสามารถยุติลงได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องคดี อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องสูญเสียในการดำเนินคดีอันจะยังประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญโดยสรุป

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมบทบัญญัติเป็นมาตรา ๒๐ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยมีสาระสำคัญรวม ๗ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอม โดยก่อนที่จะมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล กำหนดให้บุคคลที่จะเป็นคู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหากมีการฟ้องคดีนั้น เพื่อขอให้ศาลแต่งตั้ง **“ผู้ประนีประนอม”** ขึ้นมาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาท โดยคำร้องนั้นกำหนดให้ระบุชื่อและภูมิลำเนาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดของข้อพิพาทด้วย

ประการที่ ๒ หลักเกณฑ์การพิจารณาคำร้องและอำนาจของศาลในการแต่งตั้งผู้ประนีประนอม เมื่อศาลเห็นสมควร กำหนดให้ศาลรับคำร้องนั้นไว้ แล้วดำเนินการสอบถามความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ยินยอมเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ก็ให้ศาลมีอำนาจเรียกคู่กรณีที่เกี่ยวข้องมาศาลด้วยตนเอง โดยคู่กรณีจะมีทนายความมาด้วยหรือไม่ก็ได้

สำหรับการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อมาดำเนินการไกล่เกลี่ยนั้น กฎหมายให้นำความในมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ทั้งนี้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้ง **“บุคคลหรือคณะบุคคล”** เป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมนั้น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ซึ่งปัจจุบันได้มีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. ๒๕๕๔[๑] และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๓[๒]

ประการที่ ๓ หลักเกณฑ์การทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ ในกรณีที่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องสามารถตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้ กำหนดให้ผู้ประนีประนอมสามารถเสนอข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาลได้ ถ้าหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นไปตาม **(๑) เจตนาของคู่กรณี (๒) หลักแห่งความสุจริต เป็นธรรม และ (๓) ไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย** ก็ให้คู่กรณีลงลายมือชื่อในข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

ประการที่ ๔ การทำคำพิพากษาตามยอมของศาล ในวันทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่สัญญาอาจร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามยอม พร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อศาล ซึ่งหากศาลเห็นว่ากรณีใดมีความจำเป็นที่สมควรจะมีคำพิพากษาไปในเวลานั้น ก็ให้ศาลมีคำพิพากษาไปตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวได้ โดยกฎหมายให้นำความ

---

[๑] **ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. ๒๕๕๔** ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๗๓ ก หน้า ๑๙.

[๒] **ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๓** ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๙๓ ก หน้า ๑.

ในมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพิพากษาตามยอม มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย กำหนดให้ศาลจดรายงานพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้ แล้วพิพากษาไปตามนั้น แต่ทั้งนี้ **ได้กำหนดห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาเช่นว่านี้ เว้นแต่ในเหตุต่อไปนี้**

(๑) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล

(๒) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(๓) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามิได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ

แต่หากคู่ความตกลงกันเพียงแต่ให้เสนอคดีต่ออนุญาโตตุลาการ ก็ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ

ประการที่ ๕ การเสียค่าขึ้นศาล สำหรับการขอและการดำเนินการเกี่ยวกับการ**ยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอม การไกล่เกลี่ย การพิพากษาตามยอม**ตามความในมาตรา ๒๐ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้**ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล**

ประการที่ ๖ ผลของคำสั่งศาล กำหนดให้คำสั่งของศาลที่ออกตามความในมาตรา ๒๐ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ ให้เป็นที่สุด

ประการที่ ๗ การขยายอายุความกรณีการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลงโดยไม่เป็นผล เมื่อศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ประนีประนอมแล้วแต่การไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลงโดยไม่เป็นผล หากปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วหลังจากยื่นคำร้องหรือจะครบกำหนดภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง ให้อายุความขยายออกไปอีก ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

หมายเหตุ :-

► พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๖๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันเสาร์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

▶ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๓

- ประกาศ ณ วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓
- ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๙๓ ก หน้า ๑

สาระสำคัญโดยสรุป

ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๒๐ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยเรื่องระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี เพื่อส่งเสริมให้มีระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ที่มีกรณีพิพาททางแพ่งใช้เป็นช่องทางในการยุติข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดี โดยคู่กรณีสามารถร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและหากตกลงกันได้ก็อาจขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามยอมได้ทันที ทำให้ข้อพิพาททางแพ่งสามารถยุติลงได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องคดี อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องสูญเสียในการดำเนินคดี อันจะยังประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคม โดย**อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ ตรี วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จึงได้ออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. ๒๕๖๓ ดังต่อไปนี้**

๑) บทนิยาม

ในข้อกำหนดนี้

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขอไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล (ข้อ ๓)

๒) ผู้รักษาการตามข้อกำหนด

กำหนดให้ **“ประธานศาลฎีกา”** เป็นผู้รักษาการตามข้อกำหนดนี้ (ข้อ ๑๘)

๓) การนำข้อกำหนดของประธานศาลฎีกามาใช้บังคับ

กำหนดให้การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามมาตรา ๒๐ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้ แต่กรณีที่มิได้บัญญัติไว้

ในข้อกำหนดนี้โดยเฉพาะ ก็ให้นำข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐ ทวิ มาใช้บังคับแก่การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องด้วยโดยอนุโลม (ข้อ ๔)

๔) ลักษณะของข้อพิพาท

สำหรับการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามข้อกำหนดนี้ ให้ใช้ได้กับข้อพิพาททางแพ่งทุกลักษณะ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้ ได้กำหนดห้ามมิให้รับคำร้องไว้เพื่อไกล่เกลี่ย

(๑) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าการยื่นคำร้องเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือมีเจตนาเอาเปรียบคู่กรณีหรือบุคคลอื่น

(๒) เมื่อปรากฏว่ามีการนำข้อพิพาทตามคำร้องไปยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลใดศาลหนึ่งไว้แล้วโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นคู่ความในคดีนั้น

(๓) เมื่อปรากฏว่าข้อพิพาทตามคำร้องเคยได้รับการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้แล้วแต่ไม่เป็นผล เว้นแต่พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป โดยระบุพฤติการณ์เช่นว่านั้นมาในคำร้อง

(๔) เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์หรือลักษณะของข้อพิพาทแล้วไม่เป็นสาระที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ย (ข้อ ๕ และข้อ ๙)

๕) แบบของคำร้อง

ข้อกำหนดได้กำหนดแบบของการยื่นคำร้องและวิธีการยื่นคำร้องไว้ โดยกำหนดให้**ทำคำร้องเป็นหนังสือโดยระบุชื่อและภูมิลำเนาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดของข้อพิพาท หรือจะใช้แบบพิมพ์ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมประกาศกำหนด**ก็ได้ (ข้อ ๖)

สำหรับการยื่นคำร้องนั้นอาจดำเนินการได้โดยทางไปรษณีย์ ผู้รับส่งพัสดุภัณฑ์ โทรสาร หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมประกาศกำหนด แต่ในกรณีที่เป็นการยื่นคำร้องต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจ กำหนดให้เจ้าหน้าที่แนะนำผู้ร้องตามสมควรแก่กรณี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ (ข้อ ๗)

๖) การชี้แจงข้อเท็จจริงและการยื่นเอกสารหรือหลักฐานของผู้ร้อง

กำหนดให้เจ้าหน้าที่สอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากผู้ร้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลว่ามีเหตุผลสมควรที่จะรับคำร้องไว้ไกล่เกลี่ยหรือไม่ ในกรณีมีข้อสงสัยศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ได้ โดยเอกสารหรือหลักฐานที่ได้ยื่นไว้ในชั้นนี้ให้รวบรวมไว้เพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยต่อไป (ข้อ ๘)

๗) เหตุแห่งการยุติการไกล่เกลี่ย

หากภายหลังที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องแล้ว ปรากฏว่าคำร้องนั้นมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๔) หรือคู่กรณีฝ่ายใดนำข้อพิพาทที่อยู่ระหว่างการไกล่เกลี่ยไปฟ้องร้องอีกฝ่ายหนึ่งให้รับผิดทางแพ่งก็ให้ศาลสั่งให้ยุติการไกล่เกลี่ยได้

๘) การลงลายมือชื่อในข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ

เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามข้อกำหนดนี้ไปในทางที่มิชอบ สำหรับในกรณีที่มีการทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นหนังสือนั้น **ได้กำหนดให้คู่กรณีต้องลงลายมือชื่อด้วยตนเอง** เว้นแต่เป็นกรณีมีเหตุจำเป็นและได้รับอนุญาตจากศาล (ข้อ ๑๓)

๙) การยื่นคำขอให้ศาลพิพากษาตามยอม

สำหรับการขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ได้กำหนดให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องยื่นคำขออย่างช้าในวันที่ทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความโดยแสดงถึงเหตุผลความจำเป็นในการร้องขอ **ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่สมควรจะมีคำพิพากษาในเวลานั้น ก็ให้สั่งยกคำขอ แต่ถ้าศาลเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีความจำเป็นที่สมควรจะมีคำพิพากษาไปทันทีในเวลานั้น ก็ให้ศาลมีคำพิพากษาตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความต่อไปได้** ซึ่งกรณีมีความจำเป็นที่สมควรจะมีคำพิพากษานั้น ให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความกำหนดให้คู่กรณีกระทำนิติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด หรือต้องดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือหากไม่มีคำพิพากษาตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วอาจเกิดข้อขัดข้อง

(๒) พฤติการณ์หรือลักษณะของข้อพิพาทอาจเกิดข้อพิพาทขึ้นอีกหรือความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น

(๓) กรณีมีภาวะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ระบบการเงิน การลงทุนหรือการบริหารจัดการในภาครัฐ

(๔) กรณีมีความจำเป็นอื่นใดที่ต้องมีคำพิพากษาตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความเมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย (ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕)

โดยในกรณีใดที่ศาลมีคำพิพากษาตามข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้ถือสำนวนไกล่เกลี่ยเป็นสำนวนความ และให้ศาลจดแจ้งรายงานกระบวนพิจารณารวมไว้ในสำนวน โดยให้จัดทำสารบบความและสารบบคำพิพากษาสำหรับคดีเช่นเดียวกับคดีที่มีการยื่นฟ้องโดยแยกจากคดีทั่วไป และให้เรียกผู้ยื่นคำร้องเป็นโจทก์ คู่กรณีอีกฝ่ายเป็นจำเลย (ข้อ ๑๖)

หมายเหตุ :-

► ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันอาทิตย์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

นางพิมลพัชร์ อริยะฌานกุล
นิติกร สำนักกฎหมาย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๕/๒๕๖๓ วันที่ ๒๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนางสาวปารีณา ไกรคุปต์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนางสาวศรีนวล บุญลือ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง

ระหว่าง

นางสาวปารีณา ไกรคุปต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๑
นางสาวศรีนวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

๑. ข้อเท็จจริงในคดีโดยสรุป

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง โดยมีข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๗ คน เข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า **สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนางสาวปารีณา ไกรคุปต์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และนางสาวศรีนวล บุญลือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลง และขอให้มีคำสั่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง ให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย**

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องกล่าวอ้างว่าประชาชนหมู่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีความประสงค์จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหนองน้ำใสที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี ซึ่งพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ระบุว่า “พื้นที่บริเวณใดเป็นพื้นที่ที่บุคคลใดได้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์ ให้กันบริเวณดังกล่าวออกจากพื้นที่

ที่จะขอจัดตั้งป่าชุมชน” แต่ในระหว่างที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ศูนย์ป่าไม้ราชบุรีตรวจสอบพื้นที่เพื่อจัดทำคำขออนุญาตจัดทำโครงการป่าชุมชนนั้น นางสมพร จึงรุ่งเรืองกิจ ได้แสดงเอกสารการครอบครองที่ดินในพื้นที่บางส่วน ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ป่าไม้ราชบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน สาขาจอมบึง กรรมการหมู่บ้าน และตัวแทนของนางสมพรร่วมปรึกษากันแล้วในเบื้องต้นพบว่า พื้นที่บางส่วนที่จะจัดตั้งป่าชุมชนทับซ้อนกับพื้นที่ที่อ้างเอกสารการครอบครองที่ดินและไม่สามารถระบุแนวเขตที่ชัดเจนได้ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒ ประชาชนจึงร้องเรียนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้ตรวจสอบที่ดินของนางสมพรดังกล่าว **ต่อมาวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ นายอำเภอจอมบึงจัดประชุมข้าราชการกรมป่าไม้ กรมการปกครอง กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว เพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าร่วมประชุมและแจ้งต่อที่ประชุมว่าจะกำชับ ประสาน เร่งรัดการตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น**

ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องมีความเห็นว่า **การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗)**

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องกล่าวอ้างว่าเว็บไซต์ “ไทยโพสต์” เผยแพร่ข่าวมีเนื้อความว่า “นางสาวศรีนวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคอนาคตใหม่ เดินทางมายังทำเนียบรัฐบาล เพื่อเข้าพบนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยนัดหมายมาพูดคุยเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายหลังจากสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบวาระแรกของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ การเดินทางมาครั้งนี้ได้เข้าประตูด้านหลังของตึกบัญชาการ มีเจ้าหน้าที่จากหน้าห้องนายอนุทินนำไปพบและพยายามกันตัวนางสาวศรีนวลไม่ให้พูดคุยกับสื่อมวลชน ทั้งนี้ มีรายงานว่านางสาวศรีนวลเข้าพบนายอนุทินบ่อยครั้งที่กระทรวงสาธารณสุขด้วย ภายหลังการเข้าพบ ประมาณ ๓๐ นาที นางสาวศรีนวลเปิดเผยว่าตนนำผู้บริหารโรงพยาบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าพบนายอนุทินเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างที่พักเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลจอมทองที่ถูกไฟไหม้ไปก่อนหน้านี้ ไม่มีเรื่องการเมืองแต่อย่างใด ถ้าไม่บริสุทธิ์ใจคงไม่กล้ามาที่นี่ และขออย่าหยิบยกมาเป็นประเด็นการเมือง เพราะกลัวว่าการทำงานช่วยเหลือประชาชนจะไม่คืบหน้า”

ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องมีความเห็นว่า**การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม**

ในเรื่องการกระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗)

ผู้ร้องตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องแล้วเห็นว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอคำร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังนี้

(๑) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑)

(๒) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒)

(๓) มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๗ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลง เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเองในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องการกระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒)

กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัยและให้ผู้ถูกร้องทั้งสองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องยังไม่ปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกร้องทั้งสองมีกรณีตามที่ถูกร้อง ในชั้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงยังไม่สั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

<u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าร่วมประชุมกับข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยแจ้งต่อที่ประชุมว่า จะกำชับ ประสานงาน เร่งรัดการตรวจสอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว **ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเพียงการติดตามเรื่องร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่อำเภอจอมบึงซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด** กรณียังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในเรื่องการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการและหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑)

<u>ประเด็นที่สอง</u> สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าพบนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และมอบสำเนาหนังสือแจ้งปัญหาเรื่องที่พักของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลจอมทองไม่เพียงพอแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้ว **ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอจอมทองซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรับทราบเท่านั้น และไม่ปรากฏพฤติการณ์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข** กรณียังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒)

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น **ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒)**

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๖/๒๕๖๓ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และ มาตรา ๒๒๗/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

ระหว่าง ศาลแขวงพระนครใต้ ผู้ร้อง

\- ผู้ถูกร้อง

๑. ข้อเท็จจริงในคดีโดยสรุป

ศาลแขวงพระนครใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ (นายจิรพันธ์ ศรีปัญจากุล) ในคดีหมายเลขดำ ที่ อ ๔๓๙/๒๕๖๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

นายสมชาย พึ่งศิลป์ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนางรัชนี กาญจนวิเศษ ที่ ๑ และนายจิรพันธ์ ศรีปัญจากุล ที่ ๒ เป็นจำเลยต่อศาลแขวงพระนครใต้ ในความผิดอาญาฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมว่า จำเลยทั้งสองเป็นสามีภริยาและเคยเป็นตัวแทนขายประกันของบริษัทอเมริกัน อินเตอร์แนชชั่นแนล แอสชัวรันส์ จำกัด (บริษัท เอไอเอ จำกัด) ต่อมาวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ จำเลยทั้งสองร่วมกันกรอกข้อความอันเป็นความเท็จลงในใบคำขอเอาประกันชีวิตแล้วนำไปยื่นต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด เพื่อแสดงว่าโจทก์ซึ่งเป็นบิดาของเด็กชายธนัชชัย พึ่งศิลป์ และเด็กหญิงรสิตา พึ่งศิลป์ สมัครใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตให้แก่บุตรทั้งสอง โดยที่โจทก์เพียงแต่ลงลายมือชื่อไว้ในเอกสาร แบบฟอร์มของบริษัทเพื่อขอรับเงินประกันชีวิตของภริยาของโจทก์ที่เสียชีวิตเท่านั้น โดยจำเลยทั้งสอง ร่วมกันชำระเงินค่ากรมธรรม์ประกันชีวิตแทนโจทก์ทั้งที่โจทก์มิได้ร้องขอ แล้วมาเรียกเก็บเงินจากโจทก์ แต่โจทก์ปฏิเสธ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ จำเลยทั้งสองร่วมกันทำบันทึกข้อความอันเป็นเท็จ ยื่นต่อบริษัท เอไอเอ จำกัด เพื่อแสดงว่าโจทก์ประสงค์ยกเลิกการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของบุตรทั้งสอง และบริษัทคืนเงินโดยสั่งจ่ายเช็คระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงิน จำเลยทั้งสองนำเช็คดังกล่าวมาให้โจทก์ ลงลายมือชื่อสลักหลังเพื่อจำเลยทั้งสองนำไปเรียกเก็บเงิน แต่โจทก์ไม่ยินยอม **การกระทำของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์เสียหาย ทำให้บริษัท เอไอเอ จำกัด หรือบุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเอกสารที่จำเลยทั้งสองทำขึ้นเป็นเอกสารที่แท้จริงของโจทก์**

ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ไม่มาศาล ทนายโจทก์มาศาลและอ้างตนเองเป็นพยานเข้าเบิกความต่อศาล ศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง

จำเลยที่ ๒ โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ซึ่งห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าและห้ามศาลพิพากษาลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น การชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่าต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย แต่การที่บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบังคับเด็ดขาด ยังให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง แล้วนำพยานบอกเล่ามาประกอบสำนวนคดีได้ **ในคดีนี้ศาลจึงรับฟังทนายโจทก์ซึ่งเป็นพยานบอกเล่า แล้วมีคำสั่งประทับฟ้อง ซึ่งหากจำเลยทั้งสองไม่มีเงินประกันตัวหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม จะต้องถูกควบคุมตัวและถูกจำกัดเสรีภาพ บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาคและเสรีภาพของบุคคล และหลักการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง**

ศาลแขวงพระนครใต้เห็นว่า จำเลยที่ ๒ โต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแขวงพระนครใต้จะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

๒. ประเด็นพิจารณาเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลแขวงพระนครใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง **ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลแขวงพระนครใต้จะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยที่ ๒ โต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย**

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่**

พิจารณาแล้วเห็นว่า การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญามีหลักการสำคัญว่าพยานหลักฐานทุกชนิดที่มีคุณสมบัติบ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงในคดีย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ โดยพยานหลักฐานใดจะรับฟังได้เพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณค่าในเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานชนิดนั้น ถ้ามีคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงมาก พยานหลักฐานนั้นจะรับฟังได้มาก ถ้ามีคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงน้อย พยานหลักฐานนั้นอาจถูกตัดออกไป **บทบัญญัติมาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงในคดีอาญา ที่กำหนดให้ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิสูจน์ความจริง และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการแสวงหาข้อเท็จจริงให้ได้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด การรับฟังพยานหลักฐานและบทตัดพยานจึงมิได้เคร่งครัด ศาลสามารถรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญาได้แม้เป็นพยานบอกเล่าก็ตาม** โดยมีหลักการสำคัญที่เป็นข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานว่า ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นเท่านั้น

สำหรับพยานบอกเล่าอาจอยู่ในรูปของพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุก็ได้ แต่ต้องแสดงถึงคำกล่าวของประจักษ์พยานที่ได้กระทำไว้นอกศาลและนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลโดยที่ไม่ได้นำตัวประจักษ์พยานมาเบิกความต่อศาลโดยตรง อย่างไรก็ดี โดยสภาพของพยานบอกเล่ามีข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดเนื่องจากภาษามนุษย์ไม่สามารถสื่อสารได้สมบูรณ์ อาจมีความคลาดเคลื่อนขาดเกินหรือเบี่ยงเบน น้ำหนักของพยานบอกเล่าจึงไม่มั่นคง **มาตรา ๒๒๖/๓ จึงห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า แต่มิได้ห้ามรับฟังอย่างเคร่งครัด ยังมีข้อยกเว้นไว้ว่าหากเป็นกรณีตามสภาพลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่านั้นน่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือมีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น ให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่าได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด อันเป็นการให้สิทธิคู่ความคัดค้านการรับฟังพยานบอกเล่าของศาลได้** และเนื่องจากสภาพของพยานบอกเล่าที่มีน้ำหนักไม่มั่นคงและคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงน้อย มาตรา ๒๒๗/๑ จึงบัญญัติเน้นย้ำให้ศาลจะต้องรับฟังพยานบอกเล่าด้วยความระมัดระวังยังไม่ควรเชื่อพยานบอกเล่านั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุนสอดคล้องกับหลักการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเพื่อคุ้มครองจำเลยตามมาตรา ๒๒๗ ที่บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น หากศาลยังมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการรับฟัง และชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ในกระบวนการค้นหาความจริงในคดีอาญา

บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสามมาตราดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักนิติธรรม ใช้บังคับแก่คู่ความทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้ความคุ้มครองคู่ความในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล มิได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล อีกทั้งมิได้เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลได้กระทำความผิด

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น **ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง**

นายวรชัย แสนสีระ
นิติกร สำนักกฎหมาย

แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. บทนำ

หากจะกล่าวถึงหลักกฎหมายอาญาแล้ว สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอันจะขาดเสียมิได้ก็คือ **“อายุความ”** เนื่องจากย่อมมีผลกระทบกับสิทธิในการดำเนินคดีของแต่ละคดี กล่าวคือ หากคดีนั้นไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องภายในกำหนดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ส่งผลให้ไม่อาจนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้ ซึ่งเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดอายุความในคดีอาญานั้น มีที่มาจากแนวคิดที่ว่า ต้องกระทำโดยไม่ชักช้า เพราะหากปล่อยให้เวลาเนิ่นนานไปย่อมมีผลโดยตรงต่อพยานหลักฐานในคดี เช่น ความจำของพยานบุคคลเสื่อมถอยลง หรือพยานหลักฐานเกิดเลือนรางหรือสูญหายไป ทำให้โอกาสเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในการพิสูจน์ความจริงยิ่งมีมากตามไปด้วย ตามทฤษฎี **“กฎแห่งการลืม”** นอกจากนี้ยังเป็นการเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องรีบดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยการรวมรวมพยานหลักฐานทั้งหมดและดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดอายุความ ดังปรากฏในมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ดี **การที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการหยุดนับอายุความเป็นการชั่วคราวมาใช้ในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมได้กลายเป็นช่องทางของผู้กระทำความผิดจึงทำให้ผู้กระทำผิดใช้ประโยชน์จากอายุความฟ้องคดีหรืออายุความล่วงเลยการลงโทษ โดยการหลบหนีเพื่อให้คดีขาดอายุความ** ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อรัฐในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเป็นคดีที่มีความแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เพราะการกระทำผิดนั้นเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ อีกทั้งตัวผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มักมีทั้งอำนาจและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ซึ่งเมื่อบุคคลเหล่านี้ถูกดำเนินคดีอาญาจึงมักจะหลบหนีคดี และหากหลบหนีไปยังต่างประเทศ ก็จะทำให้การติดตามตัวบุคคลเหล่านี้เข้ามาสู่กระบวนพิจารณานั้นทำได้ยาก และเสียเวลากับกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะส่งตัวมาดำเนินคดีในประเทศ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีข้อเสนอจากนักวิชาการว่า การใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงประการเดียว อาจยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่เป็นปัญหาดังกล่าว **กระทั่งเป็นที่มาของการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อแก้ไข**

เพิ่มเติมหลักเกณฑ์เรื่องการหยุดนับอายุความในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการดำเนินคดี ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีหลักการและสาระสำคัญอย่างไร และจะสามารถในการนำมาปรับใช้กับการกระทำผิดอาญาในลักษณะอื่น ๆ ได้บ้างหรือไม่ ประการใด

โดยอายุความในคดีอาญาทั่วไปและอายุความในคดีทุจริตและประพฤติชอบ มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๒. อายุความในคดีอาญาทั่วไป

โดยหลักแล้วอายุความในคดีอาญามีอยู่ ๒ ประเภท คือ อายุความฟ้องคดีอย่างหนึ่ง กับอายุความล่วงเลยการลงโทษอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา จะบัญญัติไว้ในภาค ๑ ลักษณะ ๑ หมวด ๙ โดยจำแนกออกเป็น ๔ ชนิด ได้แก่ อายุความฟ้องคดี อายุความล่วงเลยการลงโทษ อายุความล่วงเลยการยึดทรัพย์สินหรือการกักขังแทนค่าปรับ และอายุความล่วงเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งในบทความนี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะหลักการสำคัญของอายุความฟ้องคดี และอายุความล่วงเลยการลงโทษ ดังนี้

๒.๑ อายุความฟ้องคดี

อายุความฟ้องคดี แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ อายุความฟ้องร้องคดีอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ และอายุความฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ ตามมาตรา ๙๖ ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

ข้อสังเกต

อายุความตามมาตรา ๙๕ แยกเป็น ๒ กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง เป็นกรณีที่ไม่ได้ฟ้องและไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนด และ

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจพิจารณาคดีต่อไปได้อันเนื่องมาจากผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต

โดยหากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องดำเนินคดีภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด คดีย่อมเป็นอันขาดอายุความ ซึ่งมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญาฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นอันระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๖) จึงไม่อาจดำเนินคดีกับผู้ที่กระทำความผิดได้ ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อคดีขาดอายุความฟ้องคดี ถ้าการดำเนินคดีอยู่ในชั้นพนักงานอัยการ ก็จะมีคำสั่งของพนักงานอัยการให้ยุติการดำเนินคดี หากเป็นการดำเนินคดีในชั้นศาล เมื่อความปรากฏต่อศาลก่อนคดีเสร็จการพิจารณาว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความ ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แต่หากเป็นเรื่องคดีของโจทก์ขาดอายุความปรากฏต่อศาลในชั้นทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ปล่อยตัวจำเลยไป

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า

“มาตรา ๙๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

ข้อสังเกต

การฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้นี้ ต้องปฏิบัติ ๒ ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด และ

ขั้นตอนที่ ๒ ต้องฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕

โดยหากไม่ปฏิบัติให้ครบทั้ง ๒ ขั้นตอน ย่อมไม่ทำให้อายุความหยุดนับ กล่าวคือ แม้จะได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด แต่ฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลเกินกำหนดเวลาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ คดีก็ย่อมเป็นอันขาดอายุความ หรือได้ฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดเวลาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ แต่ไม่มีการร้องทุกข์ไว้ภายใน ๓ เดือนนับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีก็เป็นเป็นขาดอายุความได้เช่นเดียวกัน

๒.๒ อายุความล่วงเลยการลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมิได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมิได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่ศาลพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษจะลงโทษผู้นั้นไม่ได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

ข้อสังเกต

อายุความล่วงเลยการลงโทษตามมาตรานี้ จะเกิดขึ้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษ หรือผู้นั้นได้รับการลงโทษแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วนจนล่วงเลยพ้นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็จะลงโทษผู้นั้นอีกไม่ได้

๓. อายุความในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

จากการศึกษาพบว่า อายุความคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) นั้น กฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องอายุความยังคงเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็มีบทบัญญัติที่ยกเว้นหลักการบางประการเอาไว้ ดังนี้

๓.๑ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๓ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

ข้อสังเกต

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

กรณีแรก มิให้นับระยะเวลาหลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ โดยการเริ่มต้นนับอายุความยังคงเป็นไปตามหลักทั่วไปที่ต้องนับแต่วันกระทำความผิด ส่วนอายุความมีระยะเวลาเพียงใดนั้นก็ยังคงเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ บัญญัติไว้เช่นกัน เพียงแต่กฎหมายมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอายุความเท่านั้น ผลในทางกฎหมายก็คือ หากหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีก็จะมีผลทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ และการนับอายุความจะเริ่มนับต่อไปเมื่อการหลบหนีสิ้นสุดลง

กรณีที่สอง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ เป็นเรื่องอายุความล่วงเลยการลงโทษ เมื่อกฎหมายได้กำหนดให้ไม่นำมาตรานี้มาใช้บังคับในกรณีของการหลบหนี ดังนั้น ไม่ว่าจำเลยจะหลบหนีไปนานเท่าใดก็ยังคงบังคับโทษแก่จำเลยได้

๓.๒ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๕ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้อายุความสะดุดหยุดลง

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

ข้อสังเกต

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มาตรานี้ได้บัญญัติลักษณะเดียวกันกับมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบฯ แต่ได้เพิ่มเติมข้อความในวรรคหนึ่งเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ทั้งนี้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๕ อายุความสะดุดหยุดลงเมื่อมีการฟ้องคดีและได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในอายุความ แต่การฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจมีกรณีที่ฟ้องโดยยังไม่มีตัวจำเลยมาศาลในวันฟ้อง ดังนั้น กรณีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อยื่นฟ้องคดีอายุความเป็นอันสะดุดหยุดลงทันที โดยไม่ต้องพิจารณาว่าได้ตัวจำเลยหรือผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วหรือไม่ สำหรับข้อความในวรรคสองและวรรคสามมีหลักการเช่นเดียวกันกับกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตฯ

๓.๓ คดีที่อยู่ในอำนาจไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ท.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๗ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดี หรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ มาใช้บังคับ”

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปราบการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๑/๑ บัญญัติว่า

“มาตรา ๖๑/๑ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๘ มาใช้บังคับ”

ข้อสังเกต

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติทั้ง ๒ กรณีนี้มีข้อความเช่นเดียวกันกับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตฯ กล่าวคือ มิให้นับระยะเวลาหลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความและไม่นำเรื่องอายุความล่วงเลยการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ มาใช้กับการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลใดก็ต้องนำหลักเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่และการไม่นำอายุความล่วงเลยการลงโทษมาใช้ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีด้วย

๔. บทส่งท้าย

ดังที่กล่าวมาโดยลำดับจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันการกำหนดอายุความในคดีอาญาของไทยนั้นไม่ได้มีกำหนดไว้เฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาอีกต่อไป แต่ยังมีการกำหนดข้อยกเว้นไว้ในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ และพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปราบการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๑/๑ เป็นต้น

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวได้**สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางกฎหมายที่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งทำให้มีวิธีการได้มาของพยานหลักฐานอันไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำของบุคคลที่อาจมีการลืมเลือนไปตามกาลเวลา เช่น การบันทึกภาพและเสียงด้วยระบบดิจิทัล และหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยพยานหลักฐานดังกล่าวสามารถเก็บรักษาได้และไม่เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา จึงไม่ขัดกับทฤษฎี “กฎแห่งการลืม” แต่อย่างใด นอกจากนี้ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น หากผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดหลบหนี จึงเท่ากับว่าผู้นั้นได้สละสิทธิในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตน และสละสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม**

ดังนั้น จึงเห็นว่า ในอนาคตสมควรหรือไม่ประการใดที่จะได้มีการนำหลักเกณฑ์การหยุดนับอายุความเป็นการชั่วคราว มาปรับใช้กับการกระทำความผิดคดีที่มีความร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมและสังคมอื่น ๆ เช่น คดีฆาตกรรม คดีข่มขืน คดีเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน คดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย คดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ คดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ คดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา ที่ต้องการพิสูจน์ความผิดและนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย รวมทั้งประการสำคัญ ยังเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดใช้ช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดีอาญาได้อีกต่อไป

นางสาวอวิการัตน์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

สิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

บทนำ

คำว่า “มรดก” นั้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษหรือที่สืบทอดมาแต่บรรพกาล, ทรัพย์สินทุกชนิดตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ ของผู้ตาย เว้นแต่ตามกฎหมายหรือโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตาย เรียกรวม ๆ ว่า กองมรดก

เรื่องมรดกของผู้ตายนี้เป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล เกิดขึ้นจากความคิดถึงและห่วงใยในความเป็นอยู่ของบุตรหลานผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล โดยกฎหมายมรดกของแต่ละประเทศจะมีหลักการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ประเพณี สังคม และวัฒนธรรม ในส่วนของประเทศไทยนั้น ในสมัยสุโขทัยได้มีจารีตประเพณีกำหนดให้ลูกหลานรับทรัพย์สินของผู้ตายไว้เป็นมรดก ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ ๑ ความตอนหนึ่งว่า “ไพร่ฝ้าหน้าใสลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแล้ล้มตายหายกว่า อย้าวเรือนพ่อเชื้อเสื้อคำมัน ช้างขอ ลูกเมีย เยียเข้า ไพร่ฝ้าข้าไทย ป่าหมาก ป่าพลู พ่อเชื้อมันไว้แก่ลูกมันสิ้น”[๑] ต่อมาในสมัยอยุธยามาได้มีกฎหมายลักษณะมรดกกำหนดให้มรดก ได้แก่ บรรดาทรัพย์สินของผู้ตายรวมตลอดทั้งหนี้สินของผู้ตายด้วย ส่วนการแบ่งมรดกให้ถือหลักเรื่องศักดินาเป็นเกณฑ์ คือ ถ้าผู้ตายมีศักดินา ๔๐๐ ไร่ หรือกว่านั้นขึ้นไป ให้แบ่งมรดกออกเป็น ๔ ภาค ได้แก่ ภาคหลวง ภาคบิดามารดา ภาคภรรยา และภาคญาติ ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นสำหรับพวกที่มีศักดินา ๔๐๐ ไร่ หรือกว่านั้นขึ้นไปไม่ต้องแบ่งภาคหลวง ถ้าหาก (๑) ผู้ตายมีบำเหน็จหรือบำนาญอย่างใดอย่างหนึ่งในราชการ (๒) ผู้ตายเป็นพราหมณ์ หากผู้ตายมีศักดินาต่ำกว่า ๔๐๐ ไร่ ให้แบ่งมรดกออกเป็น ๓ ภาค คือภาคบิดามารดา ภาคภริยา และภาคญาติ[๒] ซึ่งต่อมาก็ถูกบรรจุเข้าไว้ในกฎหมายตราสามดวงในส่วนของพระไอยการลักษณมรดกด้วย

สำหรับกฎหมายมรดกในปัจจุบันนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๙ วรรคหนึ่ง กำหนดว่าเมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท และตามมาตรา ๑๖๐๐ กำหนดว่า

---

[๑] สืบค้นจากเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง http://www.info.ru.ac.th.

[๒] ดวงจิต กำประเสริฐ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๔๒, หน้า ๘๓.

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามรดกของผู้ตาย หมายถึง ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดซึ่งไม่เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ จะตกทอดแก่ทายาทตามมาตรา ๑๖๐๓ ทั้งทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรม ในส่วนของโดยทายาทโดยธรรมนั้นมาตรา ๑๖๒๙ กำหนดไว้ ๖ ลำดับ ซึ่งแต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังนี้ คือ (๑) ผู้สืบสันดาน (๒) บิดามารดา (๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน (๕) ปู่ ย่า ตา ยาย (๖) ลุง ป้า น้า อา ทั้งนี้ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ก็เป็นทายาทโดยธรรมด้วย นอกจากนี้ มาตรา ๑๖๒๗ ยังกำหนดให้**บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมถือเป็นผู้สืบสันดานตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) ด้วย**

การที่บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาในฐานะของผู้สืบสันดานหรือบุตรนั้นก็เพราะว่าบุตรนอกกฎหมายเป็นบุตรที่แท้จริงของชายผู้เป็นบิดา ประกอบกับบิดาได้ให้การรับรองแล้ว ซึ่งการรับรองในที่นี้ไม่ใช่การจดทะเบียนรับรองบุตรซึ่งเป็นการรับรองโดยนิตินัย เปลี่ยนแปลงสถานะจากบุตรนอกกฎหมายกลายเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นกรณีที่บิดาได้มีพฤติการณ์ให้การรับรองโดยพฤตินัยโดยไม่ได้ทำให้สถานะของบุตรเปลี่ยนแปลง บุตรที่บิดารับรองก็ยังคงเป็นบุตรนอกกฎหมายอยู่เหมือนเดิม เพียงแต่ทำให้เกิดสิทธิที่จะได้รับมรดกของบิดาเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว คอลัมน์ การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM ฉบับนี้ จึงขอเสนอบทความเรื่อง “สิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว” ดังนี้

สถานะของบุตรนอกกฎหมาย

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดสถานะในทางกฎหมายระหว่างบิดามารดา และบุตร โดยแบ่งบุตรออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรนอกกฎหมาย และบุตรบุญธรรม ซึ่งบุตรแต่ละประเภทจะมีความสัมพันธ์ในทางกฎหมาย สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรที่แตกต่างกันไป

โดย **“บุตรนอกกฎหมาย”** (illegitimate children, l’enfant naturel) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุตรนอกสมรสนั้น หมายถึง บุตรที่เกิดจากมารดาที่มิได้จดทะเบียนสมรสกับบิดา[๓] ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๗ *“การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น”* ทำให้บุตรที่เกิดจากหญิงที่ไม่ได้สมรสกับชายเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงเท่านั้น ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๖ *“เด็กเกิดจากหญิงที่มิได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”* ดังนั้น บุตรที่เกิดมาเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นบิดาหรือเป็นบุตรนอกสมรสหรือบุตรนอกกฎหมายนั่นเอง ซึ่งไม่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่อันเกิดจากสถานะระหว่างบิดากับบุตรตาม

---

[๓] ไพโรจน์ กัมพูศิริ, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว,** พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓, หน้า ๓๓๑.

กฎหมายครอบครัว เช่น บุตรนอกสมรสไม่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา และไม่มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น อย่างไรก็ดี บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วยังคงมีสิทธิในมรดกของบิดาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๗ ซึ่งบัญญัติว่า *“บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้”*

บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้ในกรณีที่บิดาถึงแก่ความตาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้มีพฤติการณ์รับรองโดยทั่วไปว่าเป็นบุตรของตนย่อมมีสิทธิรับมรดกของบิดาในฐานะผู้สืบสันดาน กล่าวคือ มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าชายผู้เป็นบิดาได้ให้การรับรองว่าบุตรนอกกฎหมายนั้นเป็นบุตรที่แท้จริงของตน ถ้าหากชายผู้เป็นบิดายังมิได้รับรองบุตร บุตรนั้นก็ไม่มีสิทธิรับมรดกของชายผู้เป็นบิดา แม้จะรู้กันโดยทั่วไปว่าเป็นบุตรของชายก็ตาม ดังตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๗๒/๒๕๖๒ โจทก์กล่าวอ้างว่า โจทก์เป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกเนื่องจากโจทก์เป็นบุตรนอกกฎหมายที่เจ้ามรดกได้รับรองแล้ว จึงเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๗, ๑๖๒๙ (๑) ดังนั้น โจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ให้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามมาตรา ๑๖๒๗ ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง ๒ ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อเท็จจริงที่ว่า โจทก์เป็นบุตรของเจ้ามรดก และส่วนที่สองคือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ของเจ้ามรดกที่รับรองว่าโจทก์เป็นบุตรของตน เช่น เจ้ามรดกเป็นผู้แจ้งเกิดให้แก่โจทก์ว่าโจทก์เป็นบุตรของตน ยอมให้ใช้ชื่อสกุล เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู และส่งเสียให้การศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนแนะนำและแสดงออกแก่บุคคลทั่วไปอย่างเปิดเผยว่าโจทก์เป็นบุตร

หลักฐานทางทะเบียนราษฎรระบุว่า โจทก์เป็นบุตรของ ข. กับ บ. สำเนาทะเบียนบ้านซึ่งเป็นเอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้น จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๒๗ โจทก์ต้องมีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมั่นคงและน่าเชื่อถือมานำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวจึงจะรับฟังได้ตามข้อกล่าวอ้างของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๓๑๓/๒๕๕๙ แม้ผู้คัดค้านมิได้นำสืบว่า เจ้ามรดกอยู่กินฉันสามีภริยากับ ส. อย่างไร เมื่อใด แต่มีสูติบัตรกับสำเนาทะเบียนบ้านที่ระบุว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรของเจ้ามรดก เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารมหาชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำขึ้น ต้องด้วยข้อสันนิษฐานตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๒๗ ว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงและถูกต้อง ประกอบกับผู้คัดค้านใช้ชื่อสกุลเดียวกับเจ้ามรดกและหนังสือที่เจ้ามรดกมอบอำนาจให้ผู้คัดค้านเป็นผู้รับโอนที่ดินระบุว่าผู้คัดค้านเป็นบุตร จึงเป็นหลักฐานให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คัดค้านกับเจ้ามรดก และเป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์รับรองว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรของเจ้ามรดก ฟังได้ว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรที่เจ้ามรดกรับรองแล้ว และถือเป็นผู้สืบสันดานตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๖๖๕/๒๕๕๗ โจทก์ทั้งสองเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและเป็นผู้สืบสันดานของ ร. ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๗ โจทก์ทั้งสองย่อมเป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดกของ ร. เมื่อจำเลยไม่โต้เถียงว่าที่ดินพิพาทไม่ใช่ทรัพย์มรดกของ ร. เพียงแต่ต่อสู้ว่าโจทก์ทั้งสองไม่มีสิทธิในที่ดินพิพาท เนื่องจากโจทก์ทั้งสองได้รับทรัพย์มรดกอื่นของ ร. ไปแล้ว อันเป็นการกล่าวอ้างว่าผู้เป็นทายาทของ ร. ต่างตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกด้วยการเข้าครอบครองทรัพย์มรดกเป็นส่วนสัด ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๕๐ วรรคหนึ่ง ภาระการพิสูจน์ว่าโจทก์ทั้งสองได้รับทรัพย์มรดกอื่นของ ร. จนเป็นที่พอใจของโจทก์ทั้งสองย่อมตกอยู่แก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๕๔/๒๕๕๑ ผู้ตายเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๗ แต่ผลของบทกฎหมายดังกล่าวเพียงแต่ให้ถือว่าบุตรนั้นเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาเท่านั้น หาได้มีผลทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกลับเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมตามมาตรา ๑๖๒๙ ด้วยไม่ ผู้คัดค้านซึ่งเป็นบิดาผู้ตายจึงมิใช่ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกของผู้ตาย ไม่มีสิทธิคัดค้านหรือร้องขอต่อศาลให้ตั้งตนเองเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ และปัญหาดังกล่าวมีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับแก่คดีได้อยู่แล้ว กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา ๔ ที่จะต้องวินิจฉัยคดีตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นหรืออาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง หรือวินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

ข้อควรพิจารณาที่สำคัญ

จากตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติการณ์ที่บิดารับรองบุตรตามมาตรา ๑๖๒๗ นั้นมีความหมายอย่างเดียวกับพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕๕ (๗) คือต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตร เช่น บิดาให้การศึกษาหรือให้การอุปการะเลี้ยงดู หรือให้ใช้นามสกุลของตน ซึ่งเป็นพฤติการณ์ทั่วไปที่บิดาพึงปฏิบัติต่อบุตร นอกจากนี้ พฤติการณ์ของบิดาที่ได้อยู่กินฉันสามีภริยากับมารดาของบุตรนอกกฎหมาย หรือเป็นผู้แจ้งการเกิดว่าเด็กเป็นบุตรของตน ก็ถือว่าเป็นพฤติการณ์ที่บิดาให้การรับรองบุตรแล้วเช่นกัน ส่วนการรับรองบุตรนอกกฎหมายในขณะเป็นทารกในครรภ์มารดานั้น ศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาที่ ๓๔๑/๒๕๐๒ วินิจฉัยว่า บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองตามมาตรา ๑๖๒๗ นั้นย่อมหมายตลอดถึงทารกซึ่งยังอยู่ในครรภ์มารดาในขณะที่บิดาตาย มีสิทธิเป็นทายาทได้ ถ้าหากภายหลังได้เกิดและรอดอยู่ด้วย

สำหรับพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมายนี้จะได้กระทำขึ้นในระหว่างที่บิดายังมีชีวิตอยู่หรือบิดาได้แสดงเจตนาโดยใจสมัครรับรองให้ปรากฏในพินัยกรรมที่มีผลเมื่อบิดาถึงแก่ความตายไปแล้วก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจถือเป็นการรับรองบุตรตามมาตรา ๑๖๒๗ ได้เช่นกัน อย่างไรก็ดี หากมีการรับรองบุตรตามมาตรา ๑๖๒๗ แล้ว ไม่มีกฎหมายให้อำนาจบิดาในการบอกถอนการรับรองนั้นได้ แม้ต่อมาบิดาจะไม่ประสงค์จะให้บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิรับมรดกของตน ก็ไม่อาจยกข้อเท็จจริงว่ามีการถอนการรับรองบุตรขึ้นอ้างเพื่อตัดสิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายแล้วได้หากบิดามีความประสงค์เช่นว่านั้นจริงก็ต้องใช้เครื่องมือในทางกฎหมายที่มีอยู่ เช่น การใช้วิธีตัดมิให้ทายาทรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๐๘[๙] ด้วยการแสดงเจตนาชัดแจ้ง (๑) โดยพินัยกรรม หรือ (๒) โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้

บทสรุป

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมสมัยใหม่ซึ่งชายและหญิงไม่ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสแต่นิยมแต่งงานหรืออยู่กินด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสมากขึ้น ทำให้บุตรที่เกิดมาเป็นเพียงบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นบุตรนอกกฎหมายของชายผู้เป็นบิดา ซึ่งนอกจากบุตรนอกกฎหมายจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมแล้ว ในทางกฎหมายสถานะของบุตรนอกกฎหมายยังด้อยกว่าบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายหลายประการ รวมทั้งยังไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของบิดาเว้นแต่บิดาจะมีพฤติการณ์รับรองว่าเป็นบุตรแล้วเท่านั้น ดังนั้น จึงควรเผยแพร่บทบัญญัติกฎหมายและให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของการจดทะเบียนสมรสมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

---

[๙] เฉลิมวุฒิ ศรีพรหม,**สิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองโดยพินัยกรรม,**วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ หน้า ๗.

“You get the best out of others
when you give the best of yourself.”

Harvey Firestone

**“คุณจะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดของคนอื่น
เมื่อคุณได้ให้สิ่งที่ดีที่สุดของคุณไป”**

ฮาวี่ ไฟร์สโตน

(นักธุรกิจชาวอเมริกัน)

นางสาวอริยพร โพธิใส
นิติกร สำนักกฎหมาย

กฎหมายว่าด้วยอาหาร : มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค

บทนำ

โดยที่ปัจจุบันได้มีการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณของอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องดื่มหรืออาหารบำรุงสุขภาพเป็นจำนวนมาก ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าบางอย่างก็มีการโฆษณาที่เกินความเป็นจริง จึงอาจให้ทำประชนชนสับสนหลงเชื่อในผลิตภัณฑ์หรือสินค้านั้นได้ เพราะเชื่อว่ามีสรรพคุณตามที่มีการโฆษณาอวดอ้างจริง ซึ่งการโฆษณาอวดอ้างดังกล่าวอาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่มีการโฆษณาดังกล่าว คอลัมน์ “สารพันปัญหากฎหมาย” ฉบับนี้จึงใคร่ขอเสนอเรื่อง **“กฎหมายว่าด้วยอาหาร : มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค”** ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้และเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์อาหาร การโฆษณาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ รวมทั้งบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังนี้

๑. ความหมายของอาหาร

ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ ได้กำหนดความหมายของอาหารไว้ดังนี้

“อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่

(๑) วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณี

(๒) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่น รส”

“อาหารควบคุมเฉพาะ” หมายความว่า อาหารที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นอาหารที่อยู่ในความควบคุมคุณภาพหรือมาตรฐาน

“ตำรับอาหาร” หมายความว่า รายการของวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบอาหารซึ่งระบุน้ำหนักหรือปริมาตรของแต่ละรายการ

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการควบคุมอาหาร พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา เกี่ยวกับการกำหนดและควบคุมอาหาร ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอาหารควบคุมเฉพาะ

(๒) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารควบคุมเฉพาะตามชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาหารนั้น ๆ ที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ตลอดจนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย

(๓) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารที่มิใช่เป็นอาหารตาม (๑) และจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายด้วยหรือไม่ก็ได้

(๔) กำหนดอัตราส่วนของวัตถุที่ใช้เป็นส่วนผสมอาหารตามชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย รวมทั้งการใช้สีและเครื่องปรุงแต่งกลิ่น รส

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการใช้วัตถุเจือปนในอาหาร การใช้วัตถุกันเสีย และวิธีป้องกันการเสีย การเจือสี หรือวัตถุอื่นในอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย

(๖) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุและการใช้ภาชนะบรรจุตลอดจนการห้ามใช้วัตถุใดเป็นภาชนะบรรจุอาหารด้วย

(๗) กำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาอาหารเพื่อป้องกันมิให้อาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่ายเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย

(๙) กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการตรวจ การเก็บตัวอย่าง การยึด การอายัด และการตรวจวิเคราะห์ทางวิชาการซึ่งอาหาร รวมทั้งเอกสารอ้างอิง

(๑๐) กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไขและวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาในฉลาก[๑]

[๑] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖.

๒. การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต

ในเรื่องการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตนั้น กฎหมายได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายหรือนำเข้าซึ่งอาหารเพื่อจำหน่าย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต[๒] แต่กรณีดังกล่าว ไม่ใช้บังคับกับการผลิตอาหารหรือนำเข้าซึ่งอาหารเฉพาะคราวซึ่งได้รับใบอนุญาตเฉพาะคราวจากผู้อนุญาต หรือการผลิตอาหารหรือนำเข้าหรือส่งออกซึ่งอาหารเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารหรือเพื่อพิจารณาสั่งซื้อ[๓]

ทั้งนี้ ใบอนุญาตให้ตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่ายหรือใบอนุญาตให้นำเข้าอาหารเพื่อจำหน่ายให้คุ้มกันไปถึงลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้รับอนุญาตด้วย และให้ถือว่าการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนเป็นการกระทำของผู้รับอนุญาตด้วย เว้นแต่ผู้รับอนุญาตจะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการสุดวิสัยที่ตนจะล่วงรู้หรือควบคุมได้ และกำหนดให้ใบอนุญาตนั้นใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่ ๓ นับแต่ปีที่ออกใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตต้องยื่นคำขอก่อนที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ แต่ในกรณีที่ผู้อนุญาตไม่ออกใบอนุญาตให้หรือไม่ให้ต่ออายุใบอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ย้ายสถานที่ผลิต นำเข้าหรือเก็บอาหาร ผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาต หรือผู้ขออนุญาตย้ายสถานที่ดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือของผู้อนุญาต แจ้งการไม่ออกใบอนุญาต ไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ย้ายสถานที่ดังกล่าวนั้น และคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด[๔]

๓. หน้าที่ของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับอาหาร

ในเรื่องหน้าที่ของผู้รับอนุญาตเกี่ยวกับอาหาร กฎหมายได้กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตผลิต นำเข้าหรือเก็บอาหารนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และห้ามย้ายสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้าหรือสถานที่เก็บอาหาร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต[๕]

ในกรณีที่ใบอนุญาตหรือใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารได้สูญหายหรือถูกทำลาย ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งต่อผู้อนุญาตเพื่อขอรับใบแทนใบอนุญาตหรือใบแทนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหายหรือถูกทำลายดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตหรือใบแทนใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ผลิตหรือสถานที่นำเข้าซึ่งอาหารที่

[๒] อนุญาต หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมาย

[๓] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖.

[๔] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙.

[๕] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑.

ระบุไว้ในใบอนุญาต และต้องติดหรือจัดป้ายแสดงสถานที่ผลิต หรือสถานที่นำเข้าที่ได้รับอนุญาตไว้ภายนอกสถานที่ในที่เปิดเผยให้เห็นได้ง่ายด้วย[๖]

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการส่งออก เมื่อมีความจำเป็นที่จะให้ผู้รับอนุญาตผลิตอาหารควบคุมเฉพาะเพื่อส่งออกไปจำหน่ายนอกราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว ผู้อนุญาตจะอนุญาตเป็นการเฉพาะคราวให้ผู้รับอนุญาตผลิตอาหารควบคุมเฉพาะได้ตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศไม่ว่าจะต่ำกว่าหรือสูงกว่าคุณภาพหรือมาตรฐานตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

๔. การควบคุมเกี่ยวกับอาหาร

ในส่วนการควบคุมอาหาร ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายซึ่งอาหารไม่บริสุทธิ์ อาหารปลอม อาหารที่ผิดมาตรฐาน หรืออาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้กำหนดลักษณะของอาหารประเภทต่าง ๆ ดังนี้

อาหารไม่บริสุทธิ์[๗] คือ อาหารที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) อาหารที่มีสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือปนอยู่ด้วย

(๒) อาหารที่มีสารหรือวัตถุเคมีเจือปนอยู่ในอัตราที่อาจเป็นเหตุให้คุณภาพของอาหารนั้นลดลง เว้นแต่การเจือปนเป็นการจำเป็นต่อกรรมวิธีผลิต การผลิต และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

(๓) อาหารที่ได้ผลิต บรรจุ หรือเก็บรักษาไว้โดยไม่ถูกสุขลักษณะ

(๔) อาหารที่ผลิตจากสัตว์ที่เป็นโรคอันอาจติดต่อถึงคนได้

(๕) อาหารที่มีภาชนะบรรจุประกอบด้วยวัตถุที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ

อาหารปลอม[๘] คือ อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) อาหารที่ได้สับเปลี่ยนใช้วัตถุอื่นแทนบางส่วน หรือคัดแยกวัตถุที่มีคุณค่าออกเสียทั้งหมดหรือบางส่วน และจำหน่ายเป็นอาหารแท้อย่างนั้น หรือใช้ชื่ออาหารแท้นั้น

(๒) วัตถุหรืออาหารที่ผลิตขึ้นเทียมอาหารอย่างหนึ่งอย่างใดและจำหน่ายเป็นอาหารแท้อย่างนั้น

(๓) อาหารที่ได้ผสมหรือปรุงแต่งด้วยวิธีใด ๆ โดยประสงค์จะปกปิดซ่อนเร้นความชำรุดบกพร่องหรือความด้อยคุณภาพของอาหารนั้น

---

[๖] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓.

[๗] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖.

[๘] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๗.

(๔) อาหารที่มีฉลากเพื่อลวง หรือพยายามลวงผู้ซื้อให้เข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์ หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่และประเทศที่ผลิต

(๕) อาหารที่ผลิตขึ้นไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ถึงขนาดว่าส่วนประกอบที่เป็นคุณค่าทางอาหารขาดหรือเกินร้อยละสามสิบจากเกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุด หรือแตกต่างจากคุณภาพหรือมาตรฐานที่ระบุไว้จนทำให้เกิดโทษหรืออันตราย

อาหารผิดมาตรฐาน[๙] คือ อาหารที่ไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐานที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ไม่ถึงขนาดเป็นอาหารปลอม

อาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด[๑๐] คือ อาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ปลอดภัยในการบริโภค

(๒) มีสรรพคุณไม่เป็นที่เชื่อถือ

(๓) มีคุณค่าหรือคุณประโยชน์ต่อร่างกายในระดับที่ไม่เหมาะสม

เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหารให้ถูกสุขลักษณะหรือให้ปราศจากอันตรายแก่ผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจ ดังนี้

(๑) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารดัดแปลง แก้ไขสถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บอาหาร

(๒) สั่งให้งดผลิต หรืองดนำเข้าซึ่งอาหารที่ผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาหารที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารที่ไม่ควรแก่การบริโภค

(๓) ประกาศผลการตรวจพิสูจน์อาหารให้ประชาชนทราบในกรณีที่ปรากฏผลจากการตรวจพิสูจน์ว่าอาหารรายใดเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ หรือเป็นอาหารปลอม หรือเป็นอาหารผิดมาตรฐาน หรือเป็นอาหารที่น่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน หรือภาชนะบรรจุรายใดประกอบด้วยวัตถุที่อาจเป็นอันตรายเมื่อใช้บรรจุอาหาร โดยให้ระบุข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) ในกรณีที่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัด ให้ระบุชื่อผู้ผลิตพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น และถ้าอาหารหรือภาชนะบรรจุดังกล่าวมีชื่อทางการค้าหรือลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้าก็ให้ระบุชื่อทางการค้าและลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้านั้นด้วย แล้วแต่กรณี

(ข) ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัดแต่ปรากฏตัวผู้จำหน่าย ให้ระบุชื่อผู้จำหน่ายและสถานที่จำหน่ายพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น[๑๑]

---

[๙] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๘.

[๑๐] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๙.

[๑๑] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๐.

๕. การขึ้นทะเบียนและการโฆษณาอาหาร

การขึ้นทะเบียนอาหาร กฎหมายได้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตที่จะผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารควบคุมเฉพาะจะต้องมาขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารต่อผู้อนุญาตก่อน เมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้าได้ และผู้รับอนุญาตต้องผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารควบคุมเฉพาะให้ตรงตามที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหารไว้ การแก้ไขรายการทะเบียนตำรับอาหารจะต้องได้รับอนุญาตเช่นกัน และใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารให้ใช้ได้ตลอดไป เว้นแต่ กรณีที่ถูกสั่งเพิกถอน และในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหารหรือเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งแก้ไขตำรับอาหารที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วตามที่เห็นสมควรหรือตามความจำเป็น

ในกรณีที่พบว่าอาหารที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับอาหารไว้แล้วแต่อาหารนั้นมีรายละเอียดไม่ตรงตามตำรับอาหารที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้หรือเป็นอาหารปลอมหรือไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและไม่อาจแก้ไขตำรับอาหารได้ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับอาหารนั้นได้

การโฆษณาอาหาร กฎหมายได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จหรือหลอกลวงให้หลงเชื่อโดยไม่สมควร[๑๒] ทั้งนี้ หากผู้ใดทำการโฆษณาอาหารโดยฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[๑๓]

ในกรณีที่ผู้ใดประสงค์จะโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพหรือสรรพคุณของอาหารทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ ภาพยนตร์ หรือทางหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น หรือด้วยวิธีอื่นใด เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ต้องนำเสียง ภาพ ภาพยนตร์ หรือข้อความที่จะโฆษณาดังกล่าวนั้น ให้ผู้อนุญาตตรวจพิจารณาก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะโฆษณาได้[๑๔] ทั้งนี้ หากผู้ใดทำการโฆษณาโดยฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท[๑๕]

เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของผู้บริโภค ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้จำหน่ายอาหาร หรือผู้ทำการโฆษณาระงับการโฆษณาอาหารที่เห็นว่าเป็นการโฆษณาโดยฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว หรือให้ระงับการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย หรือการโฆษณาอาหารที่คณะกรรมการเห็นว่าอาหาร

[๑๒] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐.
[๑๓] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๐.
[๑๔] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๑.
[๑๕] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๑.

ดังกล่าวไม่มีคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณตามที่โฆษณา ทั้งนี้ หากผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ปรับเป็นรายวันอีกวันละไม่น้อยกว่าห้าร้อยบาทแต่ไม่เกินหนึ่งพันบาท ตลอดเวลาที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว[๑๖]

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นในเรื่องการควบคุมคุณภาพของอาหาร การขออนุญาตผลิต นำเข้า การตรวจสอบ การขึ้นทะเบียน รวมทั้งการโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารนั้น ๆ เพื่อความปลอดภัยในการบริโภคเป็นสำคัญ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบคุณภาพอาหาร รวมทั้งการโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งนี้ ก็เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคนั่นเอง ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามที่จะทำการผลิต นำเข้า ส่งออกอาหาร หรือทำการโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารใดก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เพราะมิฉะนั้นแล้วอาจมีความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

แต่อย่างไรก็ดี การที่พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ จึงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการทบทวนและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ต่อไป.

[๑๖] พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒.

"If you always do what interests you,
then at least one person is pleased."

Katherine Hepburn

**"ถ้าคุณลงมือทำในสิ่งที่คุณสนใจอยู่เสมอ
อย่างน้อยจะมีคนคนหนึ่งที่พอใจ"**

แคทารีน เฮปเบิร์น

(นักแสดงหญิงชาวอเมริกัน)

นางสาวสิริโฉม พรหมโฉม
นิติกร สำนักกฎหมาย

สรุปสาระสำคัญของการนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ตามกฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔

การนำที่ราชพัสดุซึ่งเป็นที่ดินของรัฐประเภทหนึ่งไปใช้ประโยชน์ในทางที่เกิดรายได้จากเอกชนหรือจากหน่วยงานรัฐนั้น พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการตรากฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ คอลัมน์เกร็ดกฎหมายน่ารู้ฉบับนี้จึงใคร่ขอเสนอเรื่อง **“สรุปสาระสำคัญของการนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ตามกฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔”** เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจถึงความเป็นมา และความหมาย ของ “การจัดหาประโยชน์”รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ และข้อยกเว้นการใช้บังคับ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘[๑] แล้ว ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุตามกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ตามมาอีกหลายฉบับ อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นได้มีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๔๕[๒] โดยกำหนดให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่เป็นส่วนราชการ ในกรมธนารักษ์ ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของอธิบดีกรมธนารักษ์ โดยไม่มีสำนักงานธนารักษ์จังหวัด ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่สามารถมอบอำนาจ

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๒/ตอนที่ ๕๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๕ มีนาคม ๒๕๑๘
[๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๓ ก/หน้า ๔๙/๙ ตุลาคม ๒๕๔๕

ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้จึงได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุตามกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ทั้งหมด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และเพื่อกระจายอำนาจให้ส่วนภูมิภาค โดยมีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๕[๓]

หลังจากนั้น ได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๒[๔] ซึ่งได้มีการบัญญัติให้การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ การขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุในการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุจากบุคคลที่มิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีราคาเกินกว่า ๕๐๐ ล้านบาท และมูลค่าโครงการที่มีการจัดหาประโยชน์ในกิจการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงได้มีการตรากฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔[๕] เพื่อกำหนดในเรื่องนี้

๒. สรุปสาระสำคัญ

๒.๑ ความหมายของการจัดหาประโยชน์

“การจัดหาประโยชน์” หมายความว่า การนำที่ราชพัสดุไปใช้ประโยชน์ในทางที่เกิดรายได้และหมายความรวมถึงการจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจ[๖] ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ

๒.๒ ที่ราชพัสดุที่จะนำไปจัดหาประโยชน์ได้

ที่ราชพัสดุดังต่อไปนี้ นำมาจัดหาประโยชน์ได้

๑) ที่ราชพัสดุที่ยังไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในทางราชการของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) ที่ราชพัสดุที่อยู่ในความครอบครองของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองที่ราชพัสดุนั้นแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือให้กรมธนารักษ์ดำเนินการจัดหาประโยชน์ หรือกรมธนารักษ์ประสงค์จะจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุแปลงนั้นด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้กรมธนารักษ์ต้องแจ้งแผนการจัดหาประโยชน์ให้ส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองที่ราชพัสดุทราบ

---

[๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๗๙ ก/หน้า ๑๔/๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๕

[๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖/ตอนที่ ๒๘ ก/หน้า ๑/๙ มีนาคม ๒๕๖๒

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘/ตอนที่ ๒ ก/หน้า ๔/๑๔ มกราคม ๒๕๖๔

[๖] ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗
“ การจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจ” หมายความว่า การดำเนินกิจกรรมหรือกิจการสวัสดิการซึ่งเป็นไปในทางการค้ากับบุคคลทั่วไป

๒.๓ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหาประโยชน์

๑) กรณีที่ราชพัสดุทั่วไป

การนำที่ราชพัสดุมาจัดหาประโยชน์ ให้กรมธนารักษ์ทำเป็นสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากสัญญาเช่า โดยต้องมีการกำหนดขอบเขตและรายละเอียดของการจัดหาประโยชน์และแบบของสัญญาเช่าให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาก่อนที่ปลัดกระทรวงการคลังจะให้ความเห็นชอบ

๒) กรณีที่ราชพัสดุที่ส่วนราชการได้รับบริจาคโดยผู้บริจาคระบุให้นำไปจัดหาประโยชน์

ที่ราชพัสดุที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐได้จากการบริจาค โดยผู้บริจาคแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือโดยชัดแจ้งว่าให้นำไปจัดหาประโยชน์และนำรายได้หรือผลประโยชน์นั้นไปใช้ในกิจการของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐได้ ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐดังกล่าวนำที่ราชพัสดุนั้นไปจัดหาประโยชน์และนำรายได้หรือผลประโยชน์ไปใช้ในกิจการของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐนั้นได้ตามความประสงค์ของผู้บริจาค โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

๒.๔ สัญญาเช่าและระยะเวลาในการทำสัญญาเช่าที่ราชพัสดุ

๑) สัญญาเช่าที่ราชพัสดุให้มีกำหนดระยะเวลาเช่าไม่เกิน ๓๐ ปี เว้นแต่เป็นสัญญาเช่าเพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมที่กำหนดระยะเวลาเช่าไว้เกิน ๓๐ ปี โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๒) การกำหนดค่าเช่าหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นจะต้องไม่น้อยกว่าอัตราที่ได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมธนารักษ์ เว้นแต่การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุที่มีราคาเกิน ๕๐๐ ล้านบาทจากเอกชน การกำหนดค่าเช่าหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นจะต้องไม่น้อยกว่าอัตราที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุ

๒.๕ การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ

๑) การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุจากเอกชน

๑.๑) ที่ราชพัสดุที่มีราคาไม่เกิน ๕๐๐ ล้านบาท

ให้ดำเนินการโดยใช้วิธีการประมูลคัดเลือกเอกชนเพื่อจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

กรณีเป็นการทำสัญญาเช่าดังต่อไปนี้ จะกระทำโดยไม่ใช้วิธีประมูลก็ได้

๑) การเช่าที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีเนื้อที่ไม่เกิน ๑๐๐ ตารางวา และมีราคาไม่เกินตารางวาละ ๕๐,๐๐๐ บาท

๒) การเช่าที่ดินเพื่อใช้ประกอบการเกษตรซึ่งมีเนื้อที่ไม่เกิน ๕๐ ไร่ และมีราคาไม่เกินไร่ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๓) การให้องค์กรสาธารณประโยชน์หรือองค์กรสาธารณกุศลทำสัญญาเช่าเพื่อใช้ในกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสาธารณกุศลที่ไม่ได้มุ่งหากำไร

๔) การให้ข้าราชการทำสัญญาเช่าที่ราชพัสดุตามโครงการสงเคราะห์ข้าราชการหรือสวัสดิการของข้าราชการ ซึ่งมีเนื้อที่รายละไม่เกิน ๑๐๐ ตารางวา

๕) การให้คณะกรรมการสวัสดิการภายในส่วนราชการทำสัญญาเช่าเพื่อจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ

๖) การให้องค์กรคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทำสัญญาเช่าเพื่อใช้ดำเนินภารกิจขององค์กรคนพิการ

๗) การให้เจ้าของที่ดินที่อยู่ติดกับที่ดินที่เป็นที่ราชพัสดุทำสัญญาเช่า โดยที่ดินที่เป็นที่ราชพัสดุนั้นมีขนาดหรือเนื้อที่ไม่เพียงพอที่จะปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น

๘) กรณีอื่นที่ปลัดกระทรวงการคลังเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะใช้ วิธีการประมูล

กรณีเป็นการทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นดังต่อไปนี้ จะกระทำโดยไม่ใช้วิธีประมูลก็ได้

๑) การให้เอกชนทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นเพื่อใช้ทำสาธารณูปโภค สาธารณูปการ หรือการปรับปรุงภูมิทัศน์

๒) การให้เอกชนซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ขอรับสัมปทาน จากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐทำสัญญาต่างตอบแทนอื่น เช่น กิจการระเบิดและย่อยหิน กิจการเหมืองแร่ กิจการดูดทราย การทำบ่อดินลูกรัง

๓) กรณีอื่นที่ปลัดกระทรวงการคลังเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมูล

๑.๒) ที่ราชพัสดุที่มีราคาเกิน ๕๐๐ ล้านบาท

การจัดหาประโยชน์อาจกระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๑) การจัดหาประโยชน์ที่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในที่ราชพัสดุ

๒) การจัดหาประโยชน์ที่ยังไม่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในที่ราชพัสดุ

ทั้งนี้ ให้กรมธนารักษ์ศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมเบื้องต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากที่สุด

วิธีดำเนินการ

๑) เสนอเป็นโครงการเพื่อจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ

๒) ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการ[๗] จัดทำร่างประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้าร่วมโครงการ โดยจัดทำร่างเอกสารสำหรับการคัดเลือกเอกชนและร่างสัญญา เพื่อเสนอคณะกรรมการคัดเลือกตรวจพิจารณาก่อนทำการประกาศเชิญชวน

---

[๗] “หน่วยงานเจ้าของโครงการ” หมายความว่า กรมธนารักษ์หรือส่วนราชการที่ได้รับมอบอำนาจให้นำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์

๓) การคัดเลือกเอกชน จะต้องใช้วิธีประมูล เว้นแต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการที่ราชพัสดุเห็นสมควรให้ใช้วิธีการคัดเลือกโดยไม่ใช้วิธีประมูล

๔) การคัดเลือกเอกชนโดยใช้วิธีประมูล เมื่อคณะกรรมการที่ราชพัสดุพิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการแล้ว ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะหนึ่งขึ้นมาโดยมีหน้าที่และอำนาจ ตรวจพิจารณาร่างประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้าร่วมโครงการ ร่างเอกสารสำหรับการคัดเลือกเอกชน และร่างสัญญา พิจารณาคัดเลือกเอกชนผู้เข้าร่วมโครงการ เจรจาเงื่อนไขในร่างสัญญากับผู้ได้รับการคัดเลือก พิจารณาดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกเอกชนตามที่เห็นสมควร

๕) การประกาศเชิญชวนเอกชนเข้าร่วมโครงการต้องกระทำอย่างเปิดเผยไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนวันเปิดซองข้อเสนอของเอกชน

การบริหารสัญญา การกำกับดูแล และติดตามผล

เมื่อได้มีการลงนามในสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่นแล้ว ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการคณะหนึ่ง โดยมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

๑) กำกับดูแลและติดตามการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา

๒) พิจารณาเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการตามที่กำหนดในสัญญาต่อหน่วยงานเจ้าของโครงการ

๓) รายงานผลการดำเนินงาน ความคืบหน้า ปัญหา และแนวทางการแก้ไขต่อหน่วยงานเจ้าของโครงการ ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำกับดูแลโครงการกำหนดอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๔) พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแก้ไขสัญญา

ในกรณีที่เป็นโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ หน่วยงานเจ้าของโครงการอาจว่าจ้างที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการอาจกำหนดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการว่าจ้างที่ปรึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการ ให้ความเห็นต่อการแก้ไขสัญญา หรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการได้

การแก้ไขสัญญาและการทำสัญญาใหม่

๑) ในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่น ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการเสนอเหตุผลและความจำเป็นในการขอแก้ไขต่อคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแก้ไขสัญญา

๒) ในกรณีที่คณะกรรมการกำกับดูแลโครงการพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการแก้ไขสัญญาในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญและให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการลงนามในสัญญาต่อไปได้

๓) ในกรณีที่คณะกรรมการกำกับดูแลโครงการพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการแก้ไขสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการส่งร่างสัญญาฉบับแก้ไข

ที่สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาแล้วเสนอคณะกรรมการที่ราชพัสดุเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วให้หน่วยงานเจ้าของโครงการลงนามในสัญญาต่อไปได้

๒) การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุจากหน่วยงานของรัฐ

การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุจากหน่วยงานของรัฐ ให้กระทำโดยวิธีเฉพาะเจาะจง เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

๑) กรณีที่หน่วยงานของรัฐตั้งแต่สองหน่วยงานประสงค์ที่จะใช้ประโยชน์ ที่ราชพัสดุบริเวณพื้นที่ทับซ้อนกันเพื่อเป็นสถานที่ทำการหรือบ้านพักผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุเสนอปลัดกระทรวงการคลังพิจารณา

๒) กรณีที่หน่วยงานของรัฐตั้งแต่สองหน่วยงานประสงค์ที่จะใช้ประโยชน์ ที่ราชพัสดุบริเวณพื้นที่ทับซ้อนกันเพื่อใช้ประโยชน์อื่นนอกเหนือจากสถานที่ทำการหรือบ้านพักผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐตาม (๑) ให้คัดเลือกโดยวิธีคัดเลือกตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อได้หน่วยงานของรัฐที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุแล้วให้ทำสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่นต่อไป

๒.๖ การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุตามข้อผูกพันระหว่างประเทศ

๑) การจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุให้เป็นไปตามข้อผูกพันระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์การหรือบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการที่ราชพัสดุกำหนด ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสัญญาหรือตามความตกลงหรือตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน และให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย โดยจะใช้การคัดเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจงก็ได้ และให้ทำสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่นต่อไป

๒) หากที่ราชพัสดุมีราคาเกิน ๕๐๐ ล้านบาท ให้กรมธนารักษ์ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุ โดยให้นำเสนอเหตุผลและข้อมูลอื่นที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการที่ราชพัสดุ

๓) การทำสัญญาเช่าหรือสัญญาต่างตอบแทนอื่นให้เป็นไปตามที่กระทรวงการต่างประเทศหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกับกรมธนารักษ์กำหนดโดยความเห็นชอบของปลัดกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ให้กรมธนารักษ์ส่งร่างสัญญาให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาก่อนเสนอปลัดกระทรวงการคลังให้ความเห็นชอบ

๒.๗ ข้อยกเว้นการบังคับใช้กฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔

ไม่ใช้บังคับกับการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุในกิจการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีมูลค่าโครงการตั้งแต่ ๕,๐๐๐ ล้านบาท ขึ้นไป หรือมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๒[๕] ไม่ว่าที่ราชพัสดุนั้นจะมีราคาเกิน ๕๐๐ ล้านบาทหรือไม่

---

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖/ตอนที่ ๒๙ ก/หน้า ๑/๑๐ มีนาคม ๒๕๖๒

บทสรุป

การจัดหาประโยชน์จากที่ราชพัสดุมีรายละเอียดที่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ในกฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔ ค่อนข้างมาก รวมทั้งยังมีส่วนที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น ส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองที่ราชพัสดุ หรือได้รับบริจาคที่ราชพัสดุมาโดยผู้บริจาคมีวัตถุประสงค์ให้นำไปจัดหาประโยชน์ จำเป็นที่จะต้องศึกษาในรายละเอียดในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ตลอดจนสามารถนำที่ราชพัสดุไปจัดหาประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และเหมาะสมต่อไป

กฎกระทรวงการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๖๔

"Only two things are infinite, the universe
and human stupidity,
and I'm not sure about the former."

Albert Einstein

**"มีเพียงสองสิ่งเท่านั้นที่หาที่สิ้นสุดไม่ได้
สิ่งหนึ่งคือจักรวาล อีกสิ่งคือความเขลาของมนุษย์
ทว่าฉันไม่แน่ใจว่าจักรวาลจะเป็นเช่นนั้น"**

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

(นักวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐)

หลักสากลจากข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ ตอนที่ ๑

นายปณิธัศร์ ปทุมวัฒน์
นิติกร สำนักกฎหมาย

(ความนำ)

“องค์การระหว่างประเทศ” เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันของรัฐอธิปไตยที่มีเจตจำนงร่วมกันภายใต้วัตถุประสงค์อันเป็นที่มาของการรวมตัวกันจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เมื่อรัฐต่าง ๆ ได้มีการให้ความเห็นชอบตราสารก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศนั้นแล้ว ย่อมเกิดองค์การระหว่างประเทศเป็น **“นิติบุคคลในทางกฎหมายระหว่างประเทศ”** ขึ้นใหม่ อันมีขอบเขตวัตถุประสงค์ สิทธิหน้าที่ และความรับผิดเกิดขึ้นแยกต่างหากจากรัฐอธิปไตยแต่ละรัฐที่รวมตัวกันนั้น[๑]

การที่วัตถุประสงค์ขององค์การระหว่างประเทศจะบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ย่อมมีการประชุมปรึกษาหารือกันในระหว่างรัฐสมาชิก และแสดงออกมาในรูปแบบของ **“ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ”** ในฐานะที่เป็นเจตจำนงร่วมกันของรัฐสมาชิกทุกประเทศภายใต้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ ประการสำคัญที่ควรพิจารณาต่อมาคือ ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศมีผลทางกฎหมายระหว่างประเทศในฐานะที่เป็น **“หลักสากล”** ที่ก่อพันธกรณีของรัฐสมาชิกหรือรัฐอื่นในประชาคมโลกที่มิได้เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศนั้นหรือไม่ และมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด

[๑] James Crawford, “Brownlie’s Principles of Public International Law, 9th eds. (Oxford: Oxford University Press, 2019), p.159.

ความหมายและลักษณะของข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ[๒]

“ข้อมติ” (Resolution) ขององค์การระหว่างประเทศ คือ การแสดงเจตนารมณ์ขององค์การระหว่างประเทศในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งต้องผ่านกระบวนวิธีการต่าง ๆ ตามที่ตราสารก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศได้ระบุไว้ เช่น จำต้องกระทำโดยมีการประชุมร่วมกันในองค์การระหว่างประเทศโดยมีรัฐสมาชิกที่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมโดยครบองค์ประชุม มีการถกแถลง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปตามหัวข้อที่ปรากฏอยู่ในระเบียบวาระการประชุม ตลอดจนได้มีการลงคะแนนเสียงตามวิธีการที่กำหนดไว้ ภายหลังจากที่มีการลงคะแนนเสียงแล้วย่อมมีข้อมติขององค์การระหว่างประเทศนั้นปรากฏขึ้น ***ดังนั้น ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศย่อมถือเป็นการแสดงเจตนารมณ์ที่มิใช่ของรัฐสมาชิกโดยเอกเทศ แต่ถือว่าเป็นข้อมติขององค์การระหว่างประเทศออกในนามขององค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ***

ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศนี้ อาจมีการเรียกขานแตกต่างกันออกไป เช่น คำประกาศ (Declaration) คำวินิจฉัย (Decision) คำเสนอแนะ (Recommendation) กฎบัตร (Charter) หรือกฎข้อบังคับ (Regulation) ฯลฯ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้อมติขององค์การระหว่างประเทศมีการเรียกขานเป็นประการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว **แต่การพิจารณาถึงผลทางกฎหมายย่อมต้องพิจารณาถึงสภาพทางกฎหมายของข้อมติ มิใช่พิจารณาแต่เพียงการเรียกขาน ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป**

แม้ส่วนใหญ่ข้อมติจะกระทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ไม่มีการบังคับในเรื่องรูปแบบแต่ประการใด **สมัชชาใหญ่สหประชาชาติซึ่งเป็นองค์กรที่ออกข้อมติมากที่สุดได้ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของข้อมติแต่ละฉบับ** เช่น การออกข้อมติไปยังรัฐมักใช้คำว่า แนะนำ (Recommends) ร้องขอ (Requests) เชื้อเชิญ (Invites) ขอร้อง (Urges) เรียกร้อง (Calls upon) แสดงความหวังว่า (Express the hope) ชี้ให้เห็นว่า (Draws the attention of) ยืนยันว่า (Firmly maintains) พิจารณาว่า (Considers) รับทราบว่า (Takes note of) และร้องเรียน (Appeals to) จากลักษณะถ้อยคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ข้อมติของสหประชาชาติอาจมีแต่เพียงผลทางการเมืองระหว่างประเทศแต่ไม่มีพันธกรณีให้รัฐสมาชิกจำต้องปฏิบัติตามเสมอไป **ในขณะเดียวกัน ข้อมติบางส่วนก็อาจมีลักษณะในทางกฎหมาย กล่าวคือ มีการวางกฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติของรัฐไว้ด้วยเช่นกัน**

ในประการสำคัญ คำว่า “ข้อมติ” หรือ “Resolution” นั้น จะไม่ปรากฏในกฎบัตรสหประชาชาติ แต่จะพบ**แต่เพียงคำว่า คำวินิจฉัย (Decision) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) ซึ่งคำทั้งสองก็มีความหมายเช่นเดียวกับ “ข้อมติ”** ในความหมายของบทความนี้นั่นเอง ทั้งนี้ **คำวินิจฉัยส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะบังคับทางกฎหมายอันเนื่องมาจากข้อบทของกฎบัตร ในขณะที่ข้อเสนอแนะนั้นไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายเป็นพันธกรณีให้รัฐสมาชิกจำต้องปฏิบัติตาม**

---

[๒] ดูเพิ่มเติม ชุมพร ปัจจุสานนท์, **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ (หน่วยที่ ๙),** พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ (กรุงเทพฯ ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๔๙-๕๑,๕๔.

สถานะทางกฎหมายของข้อมติองค์การระหว่างประเทศ

ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากข้อมตินั้นมีลักษณะเป็นการกระทำในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการตกลงระหว่างรัฐสมาชิกและเกิดขึ้นโดยถูกต้องตามข้อบทของตราสารก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีสถานะเป็น "สนธิสัญญา" ที่มีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศอยู่แล้ว ดังนั้น ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศนี้จึงได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ และในขณะเดียวกันก็อาจเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามมาตรา ๓๘ ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ[๓] ด้วยเช่นกัน

ศ.ดร. อรุณ ภาณุพงศ์ มีความเห็นว่า *"ที่มาของกฎหมายที่ถือว่ามีความสำคัญอันหนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบัน ได้แก่ ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมติ (Resolutions) ขององค์การสหประชาชาติ แต่ไม่ได้หมายความว่าข้อมติทุกประการขององค์การระหว่างประเทศนั้นเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศไปเสียทั้งหมด โดยที่ยอมรับว่าเป็นที่มาประการสำคัญนั้น ได้แก่ ข้อมติที่แถลงยืนยันกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิมประการหนึ่ง กับข้อมติอันก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การมีขึ้นของกฎเกณฑ์ใหม่ของกฎหมายระหว่างประเทศอีกประการหนึ่ง"*[๔]

ศ.ดร. จุมพต สายสุนทร มีความคิดเห็นว่า *"กฎเกณฑ์อันเกิดจากองค์การสหประชาชาติที่ได้รับการรับรองโดยทั่วไปนั้นมีลักษณะของการพัฒนาที่ก้าวหน้าของกฎหมายระหว่างประเทศ (Progressive development of international law) ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่ควรจะเป็น (Lex ferenda) และก็มีแนวโน้มว่ากฎเกณฑ์ที่เกิดจากองค์การสหประชาชาติเหล่านี้จะพัฒนาเป็น "จารีตประเพณีระหว่างประเทศ" หรือ "สนธิสัญญา" ต่อไปได้ในอนาคต"*[๕]

ดังนั้น ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศจึงนับว่ามีอิทธิพลต่อการก่อตัวของกฎเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศ ในบางกรณี ข้อมติยังมีลักษณะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นขั้นตอนการดำเนินงาน (Programmatic rules) ซึ่งถือเป็นพัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ข้อมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ เรื่อง **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights)** อันถือเป็นการวางรากฐานในการสร้างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และต่อมาได้มีการนำหลักการจากข้อมติดังกล่าวมาสู่การจัดทำกติการะหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ อันแสดงถึงบทบาทสำคัญของข้อมติขององค์การระหว่างประเทศว่าส่งผลต่อการเกิดขึ้นของกฎหมายระหว่างประเทศแม้ไม่ได้จัดว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศอย่างชัดแจ้งก็ตาม

---

[๓] Statute of International Court of Justice, **Article 38 ;**

"1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

a. international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;

b. international custom, as evidence of a general practice accepted as law;

c. the general principles of law recognized by civilized nations;

d. subject to the provisions of Article 59, **judicial decisions** and **the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations,** as subsidiary means for the determination of rules of law.

2. This provision shall not prejudice the power of the Court to decide a case *ex aequo et bono,* if the parties agree thereto. "

[๔] อรุณ ภาณุพงศ์, "มิติใหม่ของกฎหมายระหว่างประเทศ" ใน **หนังสือวิชาการทางกฎหมายในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,** (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙) หน้า ๑๗๘.

[๕] จุมพต สายสุนทร, **กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม ๑,** พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ :วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๘๓-๙๖.

ตัวอย่างสำคัญอีกประการได้แก่ **การกำหนดนิยามของหลักการห้ามรุกราน (The prohibition of aggression)** อันเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการธำรงสันติภาพและความสงบของมวลมนุษยชาติ ปรากฏในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ[๖] ในฐานะหลักการและวัตถุประสงค์สำคัญในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติซึ่งรัฐสมาชิกจำต้องถือปฏิบัติ ซึ่งต่อมา ที่ประชุมได้นิยามคำว่า “Aggression” ไว้ในข้อมติที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติที่ ๓๓๑๔ XXIX วันที่ ๑๔ ธ.ค. ๑๙๗๔[๗] มีสาระสำคัญว่า

“Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.”

จึงหมายความว่า ในทางสากลได้มีการนิยามความหมายของ **“Aggression”** หรือการรุกรานว่าหมายความถึง การที่รัฐใด ๆ ใช้กำลังอาวุธกระทำต่ออธิปไตย บูรณภาพดินแดน หรือเอกราชทางการเมืองการปกครองแห่งรัฐอื่น หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งก็เป็นไปโดยสอดคล้องกับมาตรา ๒ (๔) ของกฎบัตรดังกล่าว

ดังนั้น แม้ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศจะได้รับการกล่าวถึงในฐานะที่เป็น **“Soft Law”** หรือ **“กฎหมายอย่างอ่อน”** ก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริงทั้งหลายในวงวิชาการกฎหมายระหว่างประเทศย่อมพิจารณาได้ว่า **ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศได้มีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์และพัฒนาต่อเนื่องจนใกล้ชิดกับการเป็นกฎหมาย** และในอนาคตข้างหน้าก็อาจพัฒนาเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับอย่างแท้จริง **ดังที่** ***Professor Dupuy*** **ได้มีความเห็นสนับสนุนว่า** ***“A legitimacy which anticipates the legality of tomorrow”***[๘] **อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของแนวคิดเรื่องความเป็นสากลนับแต่ภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ได้เป็นผลให้ข้อมติขององค์การระหว่างประเทศมีสภาพบังคับมากยิ่งขึ้นในการทางปฏิบัติ ในฐานะ “หลักสากลทางกฎหมาย” ที่สังคมนานาประเทศได้ให้การยอมรับนับถือว่าต้องปฏิบัติ**

---

[๖] **Charter of the United Nations , Article 1 para 1;**
“The Organization and its Members, in pursuit of the Purposes stated in Article 1, shall act in accordance with the following Principles.
1. All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.”.

[๗] UN General Assembly, *Definition of Aggression*, 14 December 1974, A/RES/3314(XXIX).

[๘] Blaine Sloan, “United Nations General Assembly Resolutions in Our Changing World”, (New York: Transnational Publishers, 1991), p. 51.

พัฒนาการของแนวคิดเรื่องความเป็นสากล

ความเป็นหลักสากลของข้อมติขององค์การระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความเป็นสากลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ ซึ่งพิจารณาได้จากนโยบายในการเปิดรับรัฐต่าง ๆ เข้าเป็นสมาชิกในลักษณะเปิดกว้างสำหรับทุกประเทศที่ประสงค์สันติสุข โดยมิได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการเมือง เศรษฐกิจ หรือระบบกฎหมายแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จาก ข้อบท หมวด ๑ วัตถุประสงค์และหลักการ (CHAPTER I : PURPOSES AND PRINCIPLES) ของกฎบัตรสหประชาชาติที่แสดงถึงหลักการและแนวคิดด้านความเป็นสากลขององค์การได้เป็นอย่างดี และเป็นผลให้ที่ประชุมใหญ่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (UN General Assembly) กลายเป็นศูนย์รวมแห่งประชาคมสากลของโลกมาจนถึงปัจจุบัน[๙]

แนวความคิดความเป็นสากลได้พัฒนามาโดยลำดับผ่านยุคการปลดปล่อยอาณานิคม (Decolonization) ที่มีการให้ความสำคัญกับการกำหนดเจตจำนงของตนเองภายในรัฐ ทั้งนี้ การพัฒนาได้สะดุดหยุดลงเมื่อเกิดสงครามเย็น (Cold War) จากนั้นเมื่อภาวะสงครามเย็นยุติลงแล้ว ข้อจำกัดต่าง ๆ จากสถานการณ์แบ่งขั้วอำนาจหลักของการเมืองโลกได้สิ้นสุดลง เป็นผลให้ระบบของโลกเกิดการพัฒนาแนวคิดความเป็นสากลครั้งใหม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าได้เกิดการจัดทำสนธิสัญญาพหุภาคีในกรอบขององค์การสหประชาชาติเพื่อความร่วมมือในระดับสากล จำนวนเพิ่มขึ้นจาก ๓๗๑ ฉบับ ในห้วงปี ค.ศ. ๑๙๖๙[๑๐] - ค.ศ. ๑๙๘๙[๑๑] เป็นจำนวนถึง ๑,๒๘๖ ฉบับในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ - ค.ศ. ๒๐๐๐[๑๒]

องค์การระหว่างประเทศและสนธิสัญญาเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญภายหลังการล่มสลายของกำแพงเบอร์ลิน ในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ และสามารถสังเกตได้ว่าองค์การดังกล่าวนั้น ล้วนจัดตั้งขึ้นจากเหตุผลสำคัญในระดับสากลในรูปแบบของทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ (The UN Specialized Agencies) ซึ่งแต่ละองค์การ “ได้สร้างและพัฒนากฎเกณฑ์สากล” สำหรับการบรรลุเป้าหมายภารกิจตามหลักการจัดตั้งมาโดยลำดับ เป็นผลให้เกิด “ระบบกฎเกณฑ์สากลเฉพาะด้าน” ซึ่งในบางกรณีมีความแตกต่างจากระบบกฎหมายระหว่างประเทศระบบหลัก[๑๓] ๓

(โปรดติดตามตอนต่อไป)

[๙] Oxford Public International Law, Universality, [online]. 2015. Available from : http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1497. [2018, October 15], p.3.

[๑๐] มีการประกาศใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ (Vienna Convention on the Law of Treaties 1969)

[๑๑] เกิดเหตุการณ์ (Fall of the Berlin Wall) ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งมีการทำลายกำแพงเบอร์ลินที่กั้นระหว่างเยอรมนีตะวันตกกับตะวันออกลง

[๑๒] Oxford Public International Law, p.3.

[๑๓] Ibid., p.4.

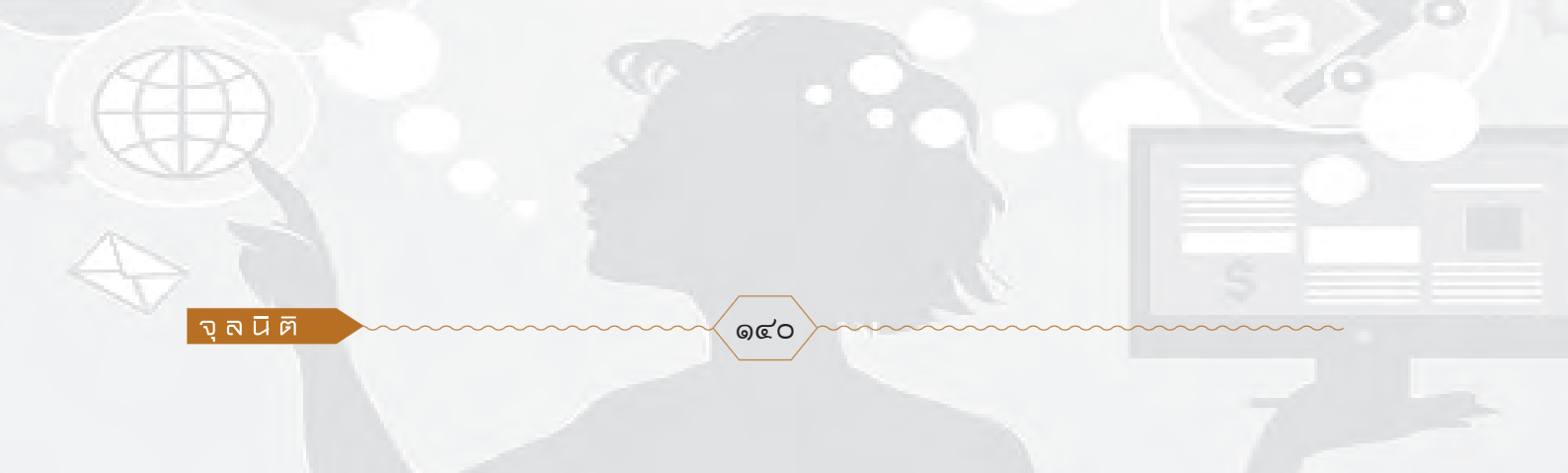
“No bird soars too high
if he soars with his own wings.”

William Blake

**“ไม่มีนกตัวใดบินสูงเกินไป
ถ้ามันบินด้วยปีกของมันเอง”**

วิลเลียม เบลก

(กวีและจิตรกรชาวอังกฤษ)

http://www.anticorruption.in.th

จุฬารัตน์ วงษ์น้อย
เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) หรือ ACT เป็นองค์กรที่เน้นการทำงานติดตามตรวจสอบโครงการภาครัฐ นอกจากนี้ ยังมีพันธกิจเกี่ยวกับการสร้างความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับในฐานะศูนย์กลางการขับเคลื่อนพลังสังคมเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน สร้างเครือข่ายการทำงานทั้งในระดับประเทศและระดับสากลผ่านการกระจายงาน การพัฒนาเครื่องมือ รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับนโยบายทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้แนวทางการต่อต้านคอร์รัปชันเป็นรูปธรรม นี่คือองค์กรที่เป็นพลังสังคมที่ขับเคลื่อนให้คนไทยและสังคมไทยไม่ยอมรับและออกมาร่วมต่อต้านคอร์รัปชัน

https://www.tosh.or.th

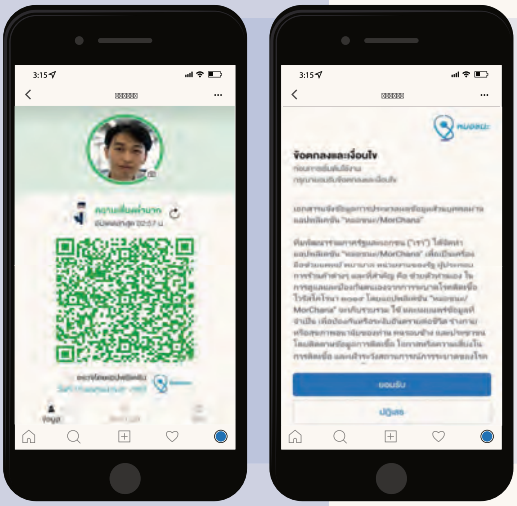
สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) หรือ สสปท. เป็นองค์การมหาชนหน่วยงานแรกของกระทรวงแรงงาน โดยมีอำนาจหน้าที่คือ การพัฒนาและสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การเจ็บป่วยและโรคจากการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการป้องกันอันตรายก่อนเกิดเหตุ นำไปสู่การมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

Application หมอชนะ

GET IT ON Google Play

Download on the App Store

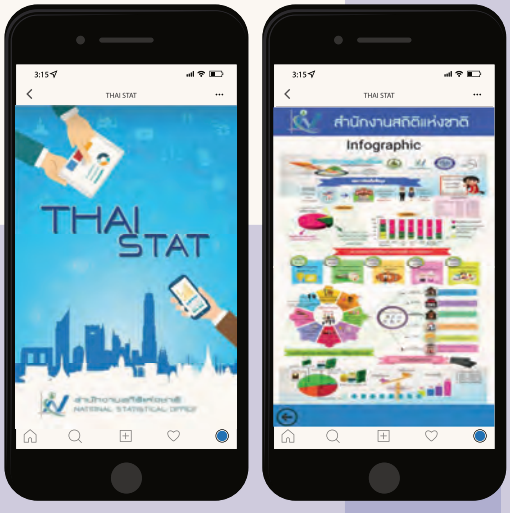
หมอชนะ/MorChana เป็นแอปพลิเคชันของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ตามโครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินของประเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยแพทย์ พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับมือสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) โดยแอปพลิเคชันนี้จะเก็บรวบรวม ใช้ และเผยแพร่ข้อมูลเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของผู้ใช้แอปพลิเคชันนี้ สามารถดาวน์โหลดฟรีได้แล้วทั้ง iOS และ Android

Application THAI STAT

GET IT ON Google Play

Download on the App Store

THAI STAT เป็นแอปพลิเคชันของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลสถิติได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีเมนูหลัก ได้แก่ ข้อมูลสถิติและตัวชี้วัดสำคัญ เช่น ประชากร แรงงาน บัญชีประชาชาติ เป็นต้น ข้อมูลจังหวัดที่แสดงข้อมูลสถิติสำคัญของจังหวัด เช่น จำนวนประชากรจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ ดัชนีผู้สูงอายุ ร้อยละของประชากรที่มีงานทำ เป็นต้น โดยนำเสนอข้อมูลสถิติต่าง ๆ ในรูปกราฟ ตาราง และแผนภูมิ Infographic เป็นต้น สามารถดาวน์โหลดฟรีได้แล้วทั้ง iOS และ Android

การค้นพบวัคซีนครั้งแรกของโลก โดย เอ็ดเวิร์ด เจนเนอร์ (Edward Jenner)

เอ็ดเวิร์ด เจนเนอร์ (Edward Jenner) สัญชาติอังกฤษ
เป็นบุคคลแรกที่ค้นพบวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่ในปัจจุบันรู้จักกันในรูปแบบของการใช้วัคซีน
โดยได้ทดลองนำเชื้อไข้ฝีดาษวัว (Cowpox) จาก Sarah Nelmes หญิงรีดนมวัว
มาปลูกถ่ายให้แก่ James Phipps เด็กชายวัย ๘ ขวบ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๗๙๖
จากนั้น วันที่ ๑ กรกฎาคม ของปีเดียวกัน จึงทดลองให้เด็กชายได้รับเชื้อไข้ทรพิษ (Smallpox)
ที่กำลังระบาดในยุคนั้น ซึ่งปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจว่า เด็กชายไม่มีอาการของโรคดังกล่าว
เหตุการณ์นั้นจึงนับเป็นการทดลองทางการแพทย์ครั้งยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ
ที่ก่อให้เกิดพัฒนาการสู่การจัดทำวัคซีนในปัจจุบัน

ข้อมูลจากเว็บไซต์ The Jenner Institute, University of Oxford

ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ ISO 9001:2015 QUALITY MANAGEMENT SYSTEM

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑-๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕-๖